

Aleksandra Jabłkowska*

Próba klasyfikacji typologicznej glinianych przęślików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej¹

An attempt at typological classification of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture

The aim of the article is to present an attempt at typological classification of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture. It is a closely related category with textiles, but still quite often marginalized by archaeologists in the studies of the excavation materials. It is probably the effect of their commonness and obvious purpose. In opposition to such perception of this category of sources, a much broader aspect of the role of spindle whorls in phenomena of sociocultural and economic importance will be presented. Spindle whorls can be a starting point for research on the recognition and reconstruction of the weaving of the population of the Tarnobrzeg Lusatian culture, research on the chronology and cultural relations of the described taxonomic unit as well as research on its rituals and social structures.

KEY WORDS: spindle whorls, Tarnobrzeg Lusatian culture, Bronze Age, Early Iron Age, south-eastern Poland

Submission: 16.06.2021; Acceptance: 09.09.2021

1. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

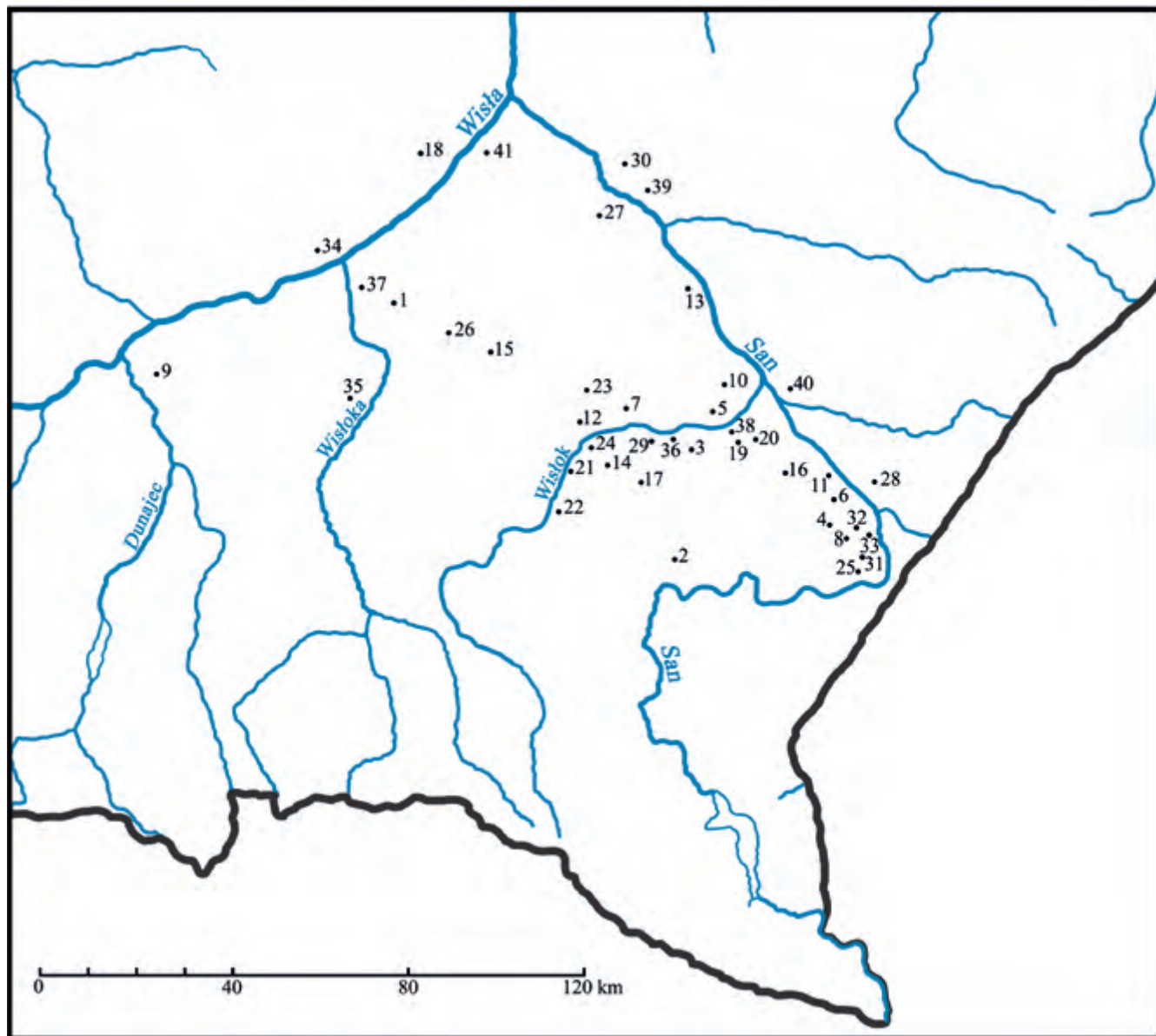
Tkactwo to jedna z form wytwórczości towarzysząca człowiekowi od neolitu. Wraz z nastaniem kolejnych epok, na stanowiskach archeologicznych wzrasta ilość materialnych pozostałości związanych z tkactwem. Są to nie tylko przęśliki, będące częścią wrzecion, czy ciężarki tkackie stosowane w pionowym warsztacie tkackim, lecz również pozostałości tkanin. Najbardziej popularną formą znalezisk archeologicznych na stanowiskach tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, wokół której skupia się niniejszy artykuł, stanowią przęśliki. Bezpośrednio informują one o procesie przędzalnictwa polegającego na tworzeniu nici (Bukowski 1979, 267). Odbывał się on po uprzednim przygotowaniu surowców pochodzenia roślinnego (najczęściej lnu) lub zwierzęcego (w tym przypadku dominowała wełna) (Grömer 2010, 49–54, 60–63; Kamińska, Turnau 1966, 34–34).

Celem artykułu jest analiza przęślików, odkrywanych na stanowiskach tarnobrzeskiej kultury łużyckiej na obszarze południowo-wschodniej Polski. Na podstawie znalezisk dostępnych w publikacjach archeologicznych, jak również materiałów niepublikowanych (do których możliwy był dostęp), zaprezentowana zostanie próba stworzenia pierwszej typologii przęślików, odnoszących się do wspomnianej jednostki kulturowej. Mate-

riały stanowiące podstawę klasyfikacji pochodzą ze stanowisk osadowych oraz cmentarzysk tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Warto podkreślić, że realizacja tego zagadnienia to nie tylko zgromadzenie i sklasyfikowanie owych zabytków, ale również przeanalizowanie ich w znacznie szerszym aspekcie, jako zjawiska o znaczeniu społeczno-kulturowym i gospodarczym. Przęśliki zostaną przedstawione jako jedno z podstawowych źródeł do poznania i rekonstrukcji tkactwa ludności tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, jako materiał do badań chronologii i relacji kulturowych tego ugrupowania oraz jako punkt wyjścia do badań obrzędowości i struktury społecznej.

W pierwszej kolejności niezbędne jest przedstawienie definicji przęślika. Są to krążki o różnorodnym przekroju poprzecznym, służące do obciążania wrzecion (Niesiołowska-Wędzka 1970, 393). Zazwyczaj wykonane były z gliny. Zaliczane są do kategorii zabytków zwanych ceramiką nienaczyniową. Przęśliki posiadają otwór, w którym umieszczane jest pióro wrzeciona, w związku z czym ich głównym zadaniem jest obciążenie całego narzędzia przędzalniczego. Ma to na celu nie tylko zapewnienie odpowiednio długiego ruchu obrotowego wspomnianego wrzeciona, ale również nadanie równomiernej prędkości, co wpływa przede wszystkim na jakość tworzonej nici (zapewnia jednakową grubość powstającej nici). Jednocześnie ważną cechą jest koncentryczne umieszczenie otworu, który powoduje prawidłowe funkcjonowanie wprawionego w ruch wiru wrzeciona. Robert Liu przyjrzał się kwestii dotyczą-

¹ Niniejsze opracowanie jest nieznacznie zmienioną wersją pracy licencjackiej napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Sylwestra Czopka i obronionej na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2017 roku.

cej wielkości otworu przęślika, która pozwala odróżnić je od paciorków. Określił granice otworu przęślika mieszczące się w przedziale od 3 mm do 10 mm (Liu 1978, 90, 97). Kolejną ważną cechą przęślików jest ich waga. Istotne jest to z tego względu, że przęślik, będąc częścią wrzeciona, odpowiednio napina przędzę (Chmielewski 2009, 78).

Czas wirowania wrzeciona związany jest bezpośrednio z tak zwanym momentem bezwładności przęślika. W tym miejscu, konieczne jest przytoczenie uproszczonego wzoru fizycznego umożliwiającego obliczenie wspomnianego wyżej momentu bezwładności. Jego wartość wyraża się wzorem:

$$I = m \cdot \frac{d^2}{4},$$

gdzie I – moment bezwładności, m – masa przęślika, d – średnica przęślika (Chmielewski 2009, 78). Na podstawie powyższego wzoru można zauważyć, że wartość momentu bezwładności zależna jest od masy i średnicy przęślika. Istotniejszym parametrem wpływającym na dłuższy czas obracania narzędzia jest średnica przęślika, ponieważ występuje w drugiej po-

tędze. Zatem, im cięższy przęślik i większa jego średnica, tym większy moment bezwładności, a co za tym idzie dłuższy czas wirowania wrzeciona.

Zakres rzeczowy prezentowanego artykułu uwzględnia znaleziska 131 przęślików, pochodzących z 41 stanowisk tarnobrzelskiej kultury łużyckiej (ryc. 1)². Pod uwagę wzięto zarówno całe egzemplarze, jak i fragmenty przęślików. Materiały pozyskane zostały z dostępnych publikacji archeologicznych dotyczących tarnobrzelskiej kultury łużyckiej. Drugim źródłem pozyskania materiałów były niepublikowane znaleziska przęślików, do których możliwy był dostęp. W tym przypadku materiały pochodzą w zdecydowanej większości z badań autostradowych.

Przęśliki tarnobrzelskiej kultury łużyckiej zaliczane są do grupy zabytków archeologicznych, które są słabo poznane i opisane. Do tej pory nie były szeroko rozpatrywane i analizowane. Jednak ze względu na ich występowanie na stanowi-

² Liczby w nawiasach kwadratowych, znajdujące się przy nazwach stanowisk archeologicznych określają numer porządkowy przęślika w katalogu, np. Białobrzegi 1H [10].

Ryc. 1. Mapa przedstawiająca miejscowości, w których są zlokalizowane stanowiska tarnobrzesckiej kultury łużyckiej, na których odkryto przeszliki uwzględnione w artykule: 1 – Babicha; 2 – Bachórz; 3 – Białobrzegi; 4 – Boratyn; 5 – Budy Łańcuckie; 6 – Chłopice; 7 – Czarna; 8 – Dobkowice; 9 – Gorzyce; 10 – Grodzisko Dolne; 11 – Jarosław; 12 – Jasionka; 13 – Kopki; 14 – Łąka; 15 – Ostrowy Tuszowskie; 16 – Ożańsk; 17 – Palikówka; 18 – Piaseczno; 19 – Przeworsk; 20 – Rozbórz; 21 – Rzeszów; 22 – Siedliska; 23 – Stobierna; 24 – Terliczka; 25 – Trójczyce; 26 – Trzęsówka; 27 – Turbia; 28 – Wietlin III; 29 – Wola Mała; 30 – Wola Rzeczycka; 31 – Zabłotce; 32 – Zamiechów; 33 – Zamojsce; 34 – Zawada; 35 – Zaborcze; 36 – Dębina; 37 – Kliszów; 38 – Grzęska; 39 – Pysznica; 40 – Manasterz; 41 – Furmany

Fig. 1. Map showing the places where the sites of the Tarnobrzeg Lusatian culture are located with the spindle whorls included in the article: 1 – Babicha; 2 – Bachórz; 3 – Białobrzegi; 4 – Boratyn; 5 – Budy Łańcuckie; 6 – Chłopice; 7 – Czarna; 8 – Dobkowice; 9 – Gorzyce; 10 – Grodzisko Dolne; 11 – Jarosław; 12 – Jasionka; 13 – Kopki; 14 – Łąka; 15 – Ostrowy Tuszowskie; 16 – Ożańsk; 17 – Palikówka; 18 – Piaseczno; 19 – Przeworsk; 20 – Rozbórz; 21 – Rzeszów; 22 – Siedliska; 23 – Stobierna; 24 – Terliczka; 25 – Trójczyce; 26 – Trzęsówka; 27 – Turbia; 28 – Wietlin III; 29 – Wola Mała; 30 – Wola Rzeczycka; 31 – Zabłotce; 32 – Zamiechów; 33 – Zamojsce; 34 – Zawada; 35 – Zaborcze; 36 – Dębina; 37 – Kliszów; 38 – Grzęska; 39 – Pysznica; 40 – Manasterz; 41 – Furmany

skach archeologicznych są one dosyć często wzmiankowane w publikacjach. Wzmianki o nich stanowią krótkie opisy poszczególnych zabytków oraz ich ilustracje. Dodatkowo niezwykle cenną poznawczo informacją jest wymienianie tej kategorii zabytków razem z materiałami występującymi w danym obiekcie, co umożliwia wyciągnięcie wniosków odnośnie ich chronologii. Zdecydowana większość publikacji bardzo pobieżnie i lakonicznie traktuje opisywaną kategorię artefaktów. Najczęściej wyciąganym wnioskiem jest stwierdzenie, iż są to zabytki zaliczane do ceramiki nienaczyniowej, które samodzielnie nie mogą stanowić podstawy w studiach chronologiczno-kulturowych (Czopek 1996, 43; 2001, 146; Hozer 2009, 345; Ligoda, Wilk 2009, 361; Poradyło 2001, 94; Szpunar, Szpunar, Kuś 2009, 430).

Nieco szerzej na zagadnienie glinianych przeszlików występujących w zasięgu tarnobrzesckiej kultury łużyckiej zwrócił

uwagę Kazimierz Moskwa (1976, 50–51, 131). Autor w swojej pracy wymienia jedynie 11 stanowisk, zarówno osadowych, jak i sepulkralnych, na których odkryto przeszliki. Zauważa, że są to przedmioty, „które nie upoważniają do wyciągania wniosków odnośnie chronologii” (Moskwa 1976, 51). Niemniej jednak w oparciu o tak niewielką ilość tego typu przedmiotów zauważył, że okres użytkowania wrzecion obciążonych przeszlikiem obejmuje wszystkie trzy fazy rozwoju tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. Dodatkowo na podstawie znalezisk wskazuje na rozwiniętą umiejętność przędzalnictwa ludności opisywanej jednostki kulturowej.

Warty zaznaczenia jest również fakt, że w żadnej dotychczasowej publikacji nie została podana waga przeszlików tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. W związku z tym, w niniejszym artykule zostanie poddana analizie waga przeszlików, do których możliwy był dostęp.

2. ANALIZA MATERIAŁÓW

Na wstępie należy zaznaczyć, że do tej pory nie została stworzona typologia przeszlików tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. W latach 50. ubiegłego stulecia zaproponowana została propozycja klasyfikacji owych źródeł, utworzona przez Włodzimierza Szafrąńskiego (1950, 132–160). Jej autor wydzielił wówczas typ przeszlików o prostokątnym przekroju poprzecznym znajdujących licznie na grodzisku w Biskupinie, będący również podstawowym typem przeszlika tarnobrzesckiej kultury łużyckiej w Polsce południowo-wschodniej. Warto jednak zaznaczyć, że ów badacz określił tę grupę przeszlików jako okazy krążkowate, co obecnie jest nieprawidłowym nazewnictwem. Krążek bowiem to każdy okrągły i płaski przedmiot. Na tej podstawie nie można wnioskować o istotnych różnicach pomiędzy poszczególnymi okazami. Wyróżnione również zostały przeszliki typu gałkowatego, jednak nie znajdują one analogii w materiale tarnobrzesckiej kultury łużyckiej, stąd pominięto je w prezentowanej poniżej klasyfikacji typologicznej. Przesliki gliniane tarnobrzesckiej kultury łużyckiej zostały podzielone pod względem różnicowania kształtu przekroju poprzecznego. Na tej podstawie wyróżniono osiem zasadniczych typów (ryc. 2) – przeszliki o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I), przeszliki o soczewkowatym przekroju poprzecznym

(typ II), przeszliki o dwustożkowatym przekroju poprzecznym (typ III), przeszliki o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym (typ IV), przeszliki o wypukło-wklęsłym przekroju poprzecznym (typ V), przeszliki o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym (typ VI), przeszliki szpulowate (typ VII) oraz przeszliki w kształcie miniaturowych naczyń (typ VIII). W klasyfikacji typologicznej uwzględniono 124 okazy przeszlików, których kształt poprzeczny był możliwy do scharakteryzowania. Pominięto zatem egzemplarze o uszkodzonych powierzchniach.

Pierwszym a zarazem najliczniejszym typem przeszlików glinianych tarnobrzesckiej kultury łużyckiej są okazy o **prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I)**. Zostały one wydzielone na podstawie kształtu przekroju poprzecznego, który wyróżniają prawie proste krawędzie boczne, co czyni go zbliżonym do prostokąta lub delikatnie zaokrąglone narożniki, które przechodzą w prawie prostą krawędź boczną przeszlika. Na tej podstawie można zaobserwować, że okazy te mają kształt walca. Wśród przeszlików o prostokątnym przekroju poprzecznym można wyróżnić odmianę o nieco większej grubości od zasadniczego typu. Okazy takie należą do odmiany przeszlików cylindrycznych. Ich grubość mieści się w granicach

Ryc. 2. Typologia przęślików: I – przęśliki o prostokątnym przekroju poprzecznym; II – przęśliki o soczewkowatym przekroju poprzecznym; III – przęśliki o dwustożkowatym przekroju poprzecznym; IV – przęśliki o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym; V – przęśliki o wypukło-wklęsłym przekroju poprzecznym; VI – przęśliki o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym; VII – przęśliki szpulowate; VIII – przęśliki w kształcie miniaturowych naczyń

Fig. 2. Typology of spindle whorls: I – spindle whorls with a rectangular cross-section; II – spindle whorls with a lenticular cross-section; III – spindle whorls with a biconvex cross-section; IV – spindle whorls with a plano-convex cross-section; V – spindle whorls with a convexo-concave cross-section; VI – spindle whorls with a lenticular-rectangular cross-section; VII – spool-shaped spindle whorls; VIII – miniature vessel-shaped spindle whorls

od 2,1 cm do 2,7 cm (Szafranski 1950, 154). Wśród 124 egzemplarzy uwzględnionych w klasyfikacji typologicznej odnotowano 45 przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym (tabl. I–VI), co stanowi 36,3% (ryc. 3–4). Średnice tych okazów mieszczą się w przedziale od 2,3 do 8,6 cm. Jeśli chodzi o wysokość przęślików mierzoną przy otworze to wynosi ona od 0,9 do 2,7 cm. Jak już wyżej zaznaczono, parametr ten pozwala na wyróżnienie wśród przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym ich odmiany cylindrycznej – tworzą ją okazy o prostokątnym przekroju poprzecznym o wysokości powyżej 2,1 cm. Ogółem spośród 45 przęślików tej grupy wyróżniono 8 egzemplarzy zaliczonych do odmiany przęślików cylindrycznych.

Przęśliki o prostokątnym przekroju poprzecznym wykonane są w zdecydowanej większości z gliny schudzonej domieszką drobnego tłucznia kamiennego (w niewielkiej ilości) i piasku. W kilku przypadkach można zaobserwować gruboziarnisty tłuczeń kamienny i tłuczeń ceramiczny (szamot). Najczęściej posiadają one powierzchnie barwy brązowej, jasnobrunatnej i szarobrunatnej. Sporadycznie zdarzają się okazy o powierzchniach ceglastej, ciemnobrunatnej i ceglástico-brunatnej.

Kolejną kwestią, którą należy poruszyć jest interpretowanie niektórych przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym jako kółek tarczowych od wózków kultowych. Jeśli chodzi o dwa okazy takich przęślików ze stanowisk: Białobrzegi 1H, pow. łancucki [10] oraz Trójczyce 1, pow. przemyski [100] to według Wojciecha Poradyło były to „fragmenty płaskiego, glinianego kółka z otworem pośrodku” (2001, 94). Nie jest więc pewne, czy okazy o średnicy większej niż 7 cm były używane jako narzędzia służące do obciążania wrzeciona. Najczęściej okazy takie posiadały charakterystyczne uwypuklenie przy otworze z jednej strony. Przęśliki takie występowały na stanowiskach: Białobrzegi 8, pow. łancucki [27]; Łąka 74, pow. rzeszowski [59]; Rozbórz 28, pow. przeworski [82]; Zawada 1, pow. staszowski [126]. Jest to szczególnie dostrzegalne w innych ugrupowaniach kultury łużyckiej. Najliczniejsze analogie pochodzą z terenu zajmowanego przez grupę górnośląsko-małopolską (Bukowski 1982, ryc. 15; Młodkowska-Przepiórowska 1995, 118).

Drugą pod względem liczebności grupę przęślików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej stanowią przęśliki o **soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II)**. Są to okazy,

których krawędzie boczne są zaokrąglone i posiadają łagodny załom. Wśród 124 egzemplarzy uwzględnionych w klasyfikacji typologicznej odnotowano 43 przęśliki o soczewkowatym przekroju poprzecznym (tabl. VII–XI), co stanowi 34,7% (ryc. 3–4). Średnica przęślików mieści się w przedziale od 2 do 7 cm. Jeśli chodzi o ich wysokość mierzoną przy otworze to wynosi od 0,8 do 2,4 cm.

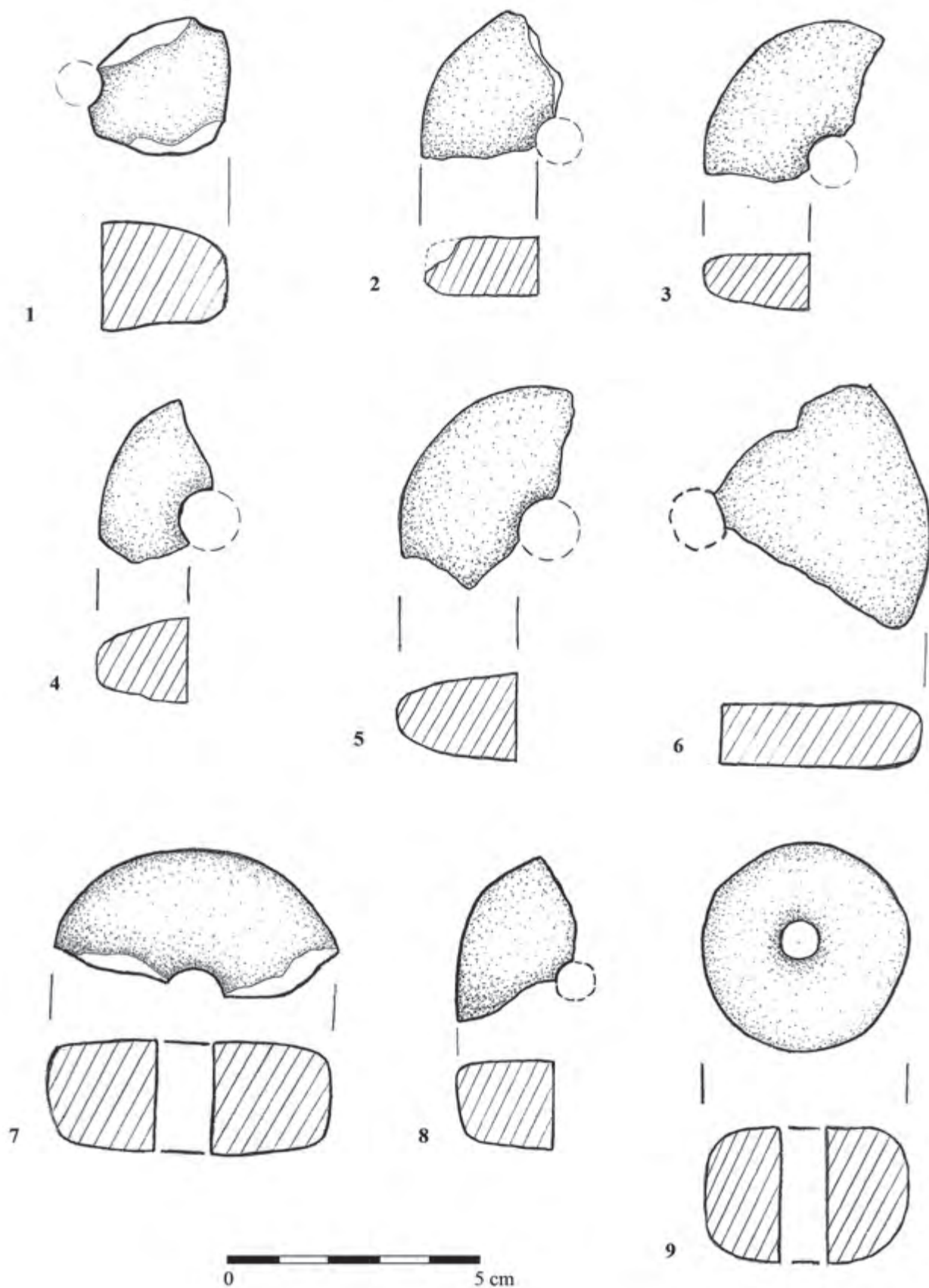
Biorąc pod uwagę barwę powierzchni przęślików o soczewkowatym przekroju poprzecznym można zaobserwować zdecydowaną przewagę okazów szarobrunatnych, brązowych oraz jasnobrunatnych. Sporadycznie pojawiają się egzemplarze ceglaste i szare. Pod względem domieszki użytej do schudzenia gliny najczęściej występuje tłuczeń kamienny i ceramiczny (szamot). Zdecydowanie rzadziej pojawia się piasek.

Podobnie jak w przypadku przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym, również okazy o soczewkowatym przekroju poprzecznym mogły mieć zastosowanie jako kółka tarczowe od wózków kultowych (Bukowski 1982, ryc. 15). Dotyczy to egzemplarzy z uwypukleniem przy otworze z jednej lub dwóch stron. Okazy takie zanotowano na następujących stanowiskach: Białobrzegi 2 [11]; Białobrzegi 5 [21]; Budy Łancuckie 1 [31], pow. łancucki; Grodzisko Dolne 22, pow. leżajski [44]; Trójczyce 1 [107]; Turbia 2, pow. stalowowolski [111]; Zawada 1 [128].

Kolejną grupę przęślików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej stanowią przęśliki o **dwustożkowatym przekroju poprzecznym (typ III)**. Okazy te wyróżniają się krawędziami bocznymi, które odznaczają się ostrym załomem. Wśród 124 egzemplarzy uwzględnionych w klasyfikacji typologicznej odnotowano 15 przęślików tego typu (tabl. XII–XIII), co stanowi 12,1% (ryc. 3–4). Średnica tych przęślików mieści się w przedziale od 2,3 do 4,5 cm. Z kolei wysokość przęślików mierzona przy otworze wynosi od 1,6 do 3,8 cm.

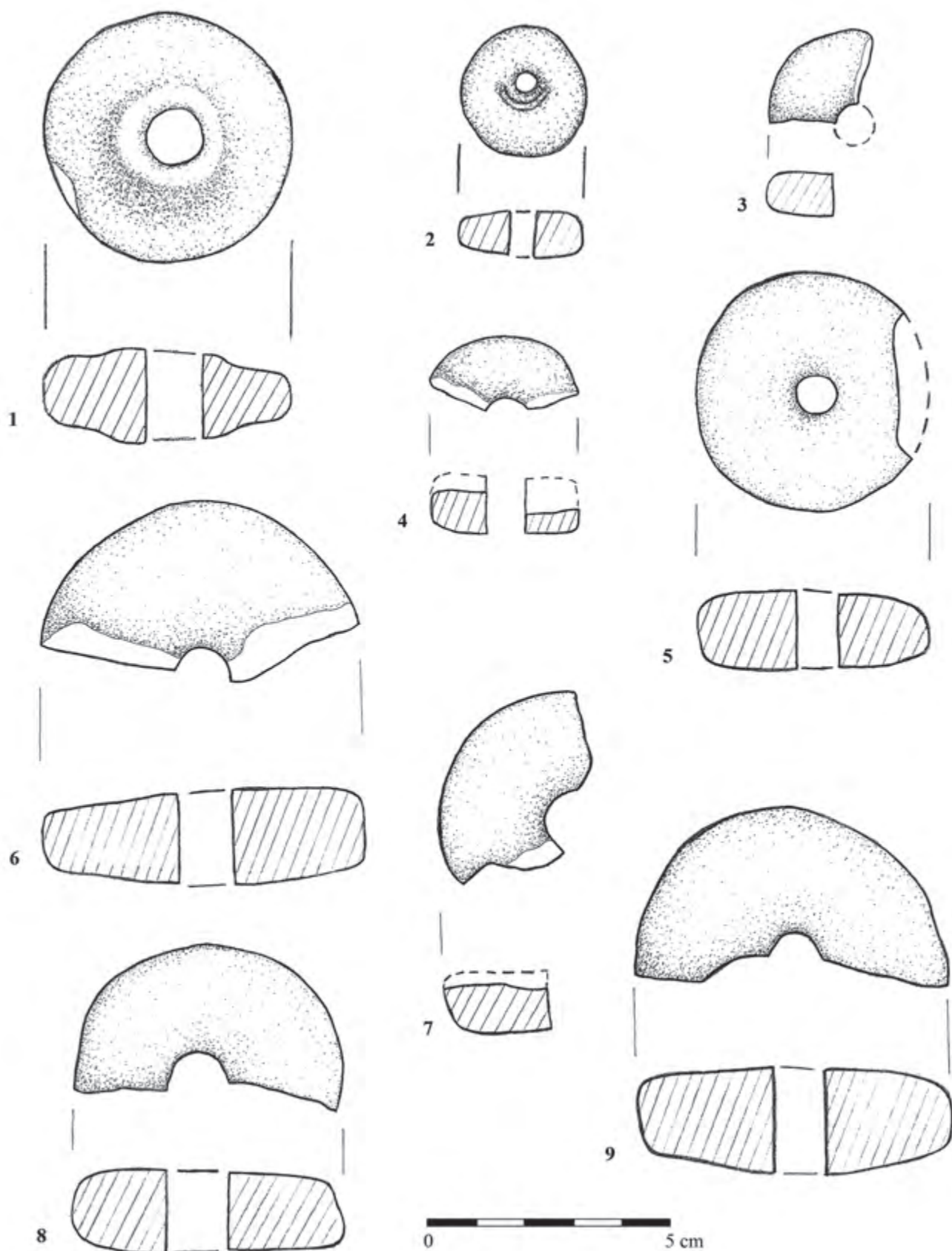
Przęśliki o dwustożkowatym przekroju poprzecznym wykonane są głównie z gliny schudzonej domieszką piasku i drobnego tłucznia kamiennego. Czasami pojawia się również użycie tłucznia ceramicznego. Jeśli chodzi o barwę powierzchni zewnętrznych to dominują okazy brązowe. Zdarzają się pojedyncze egzemplarze o powierzchniach barwy jasnobrunatnej, szarobrunatnej, ceglastej oraz brązowo-czarnej.

Najbardziej zróżnicowaną grupą pod względem kształtów przekroju poprzecznego jest grupa przęślików **różno-**

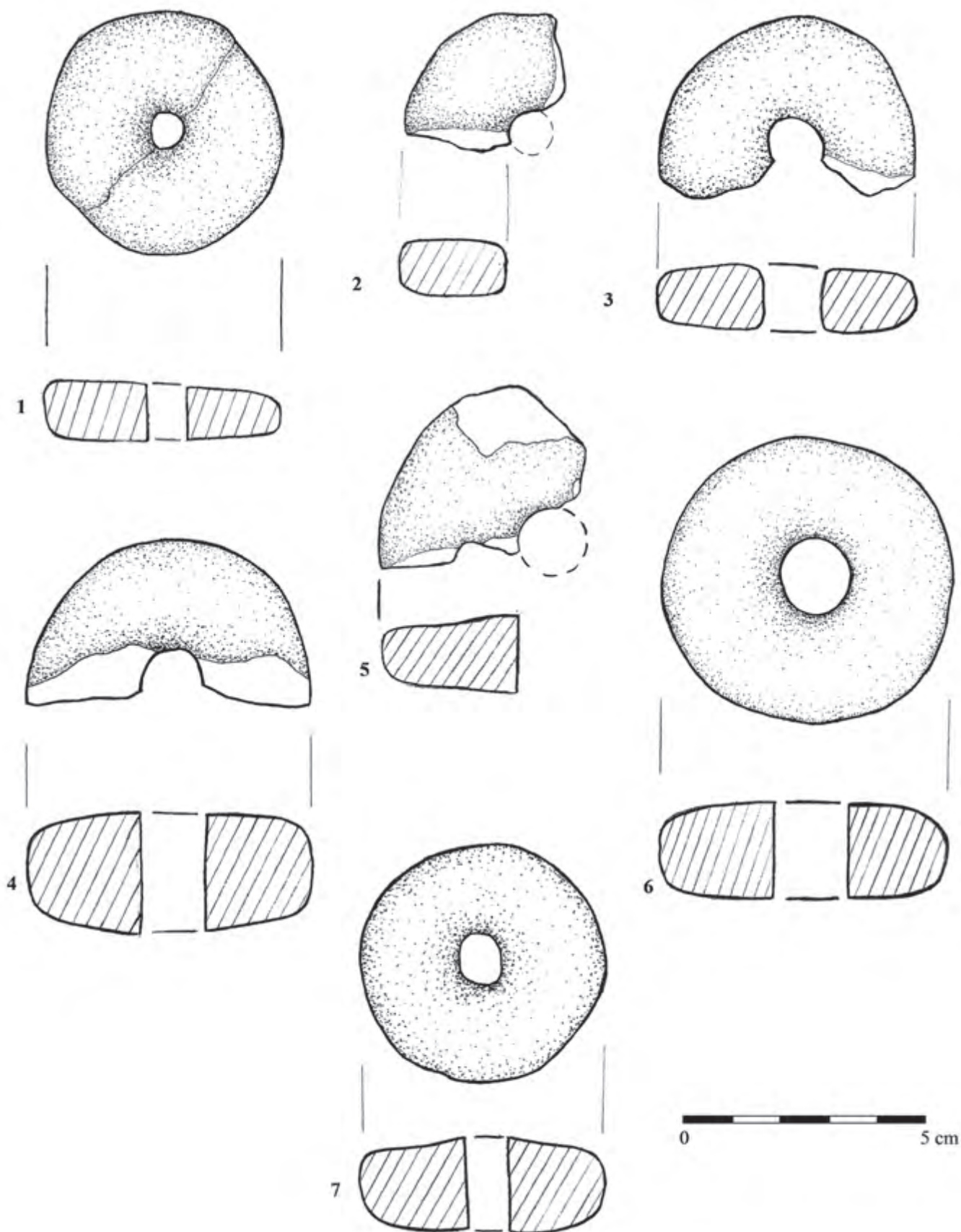
Tabl. I. Przędzaki tarnobrzegskiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Bachórz, pow. rzeszowski, stan. 16 (1), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 1A (2–5), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 1H (6), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 5 (7, 8), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 8 (9). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. I. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Bachórz, Rzeszów dist., site 16 (1), Białobrzegi, Łańcut dist., site 1A (2–5), Białobrzegi, Łańcut dist., site 1H (6), Białobrzegi, Łańcut dist., site 5 (7, 8), Białobrzegi, Łańcut dist., site 8 (9). Drawn by A. Jabłkowska

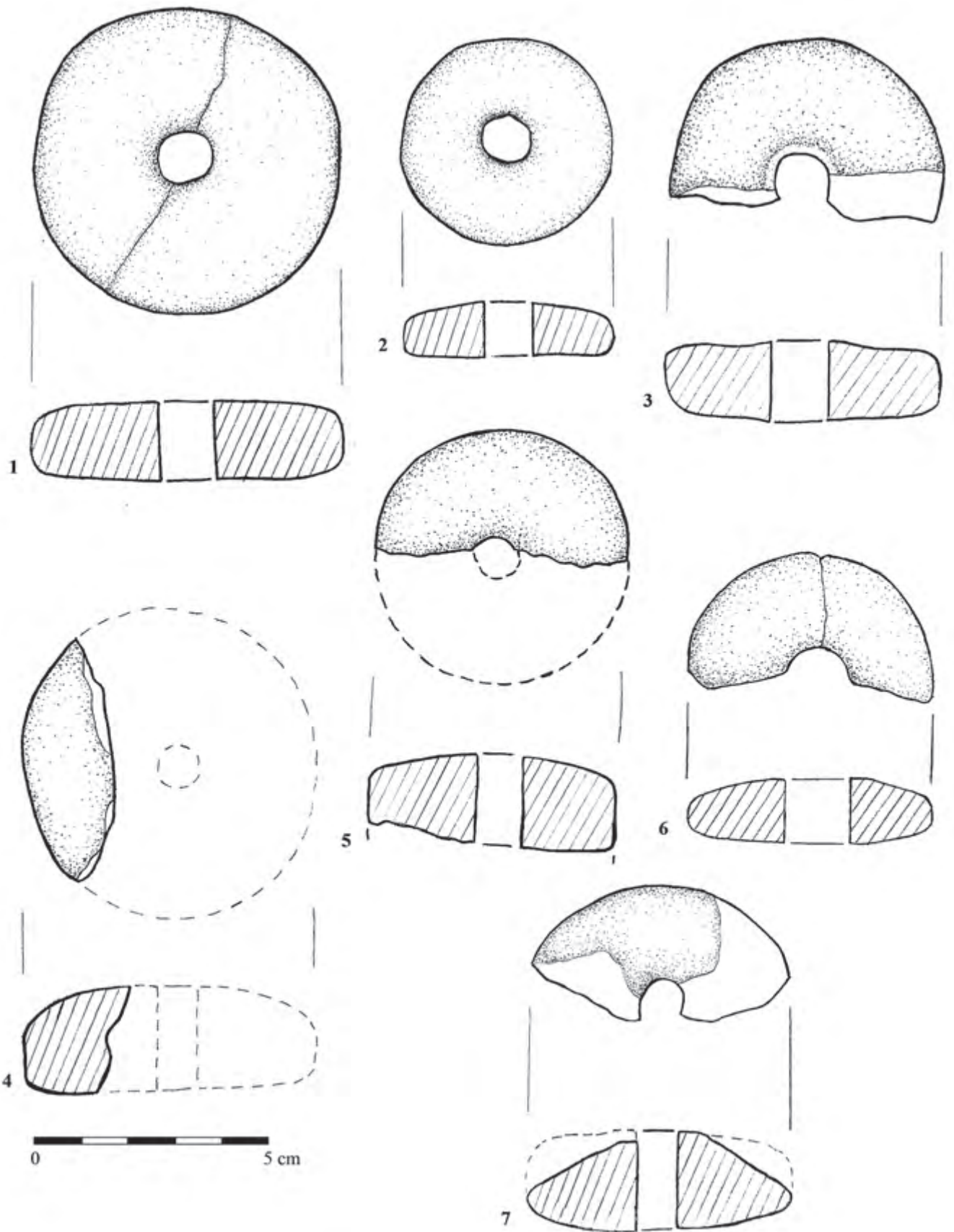
Tabl. II. Przęśliki tarnobrzezkiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 8 (1), Chłopice, pow. jarosławski, stan. 16 (2), Czarna, pow. jarosławski, stan. 6 (3), Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22 (4–8), Jarosław, pow. loco, stan. 158 (9). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. II. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Białobrzegi, Łańcut dist., site 8 (1), Chłopice, Jarosław dist., site 16 (2), Czarna, Jarosław dist., site 6 (3), Grodzisko Dolne, Leżajsk dist., site 22 (4–8), Jarosław, loco district, site 158 (9). Drawn by A. Jabłkowska

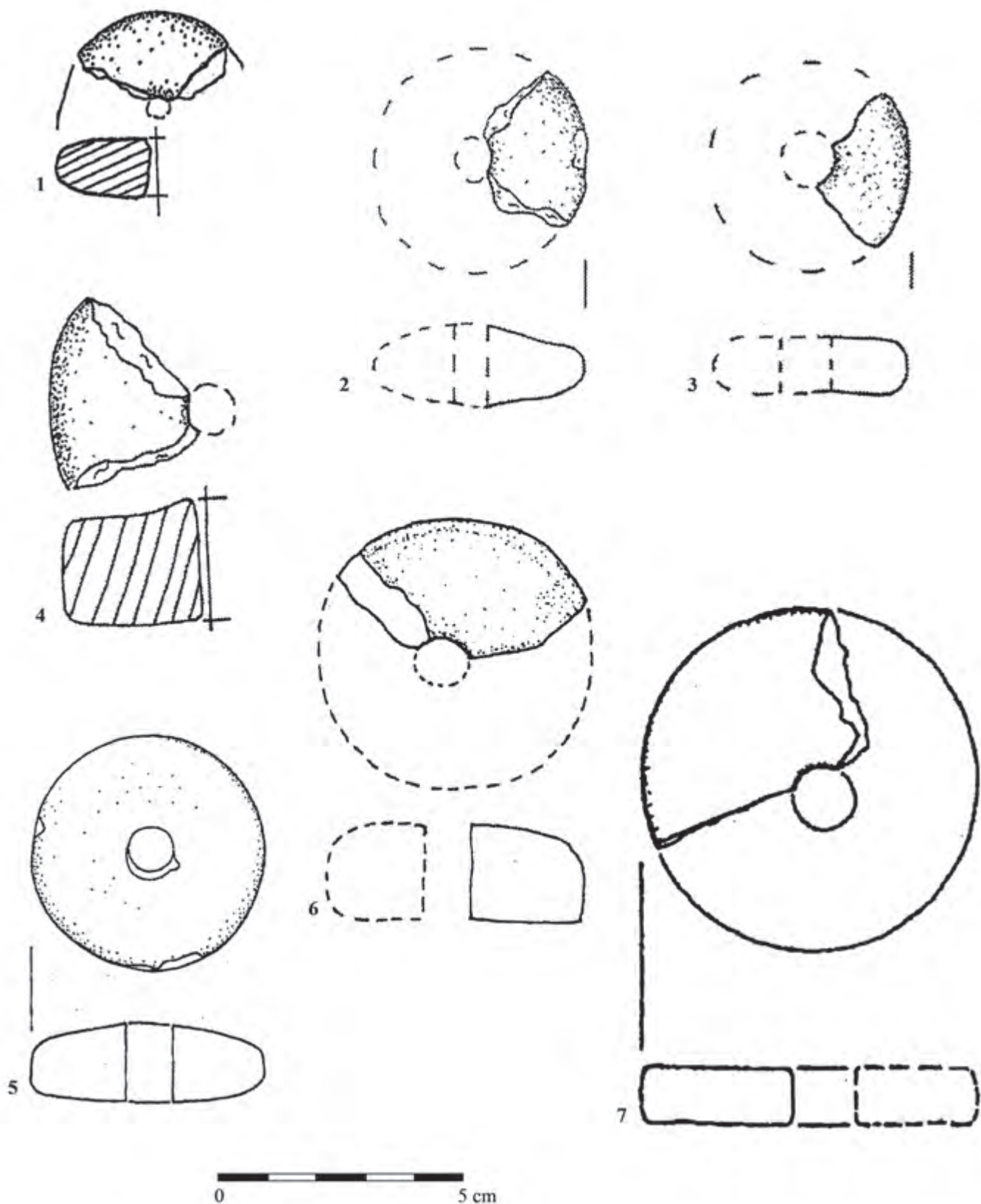
Tabl. III. Przędzaki tarnobrzezkiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Jasionka, pow. rzeszowski, stan. 1 (1), Łąka, pow. rzeszowski, stan. 26 (2, 3), Ożańsk, pow. jarosławski, stan. 5 (4), Piaseczno, pow. sandomierski, stan. 1 (5), Rozbórz, pow. przeworski, stan. 27 (6), Rozbórz, pow. przeworski, stan. 28 (7). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. III. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Jasionka, Rzeszów dist., site 1 (1), Łąka, Rzeszów dist., site 26 (2, 3), Ożańsk, Jarosław dist., site 5 (4), Piaseczno, Sandomierz dist., site 1 (5), Rozbórz, Przeworsk dist., site 27 (6), Rozbórz, Przeworsk dist., site 28 (7). Drawn by A. Jabłkowska

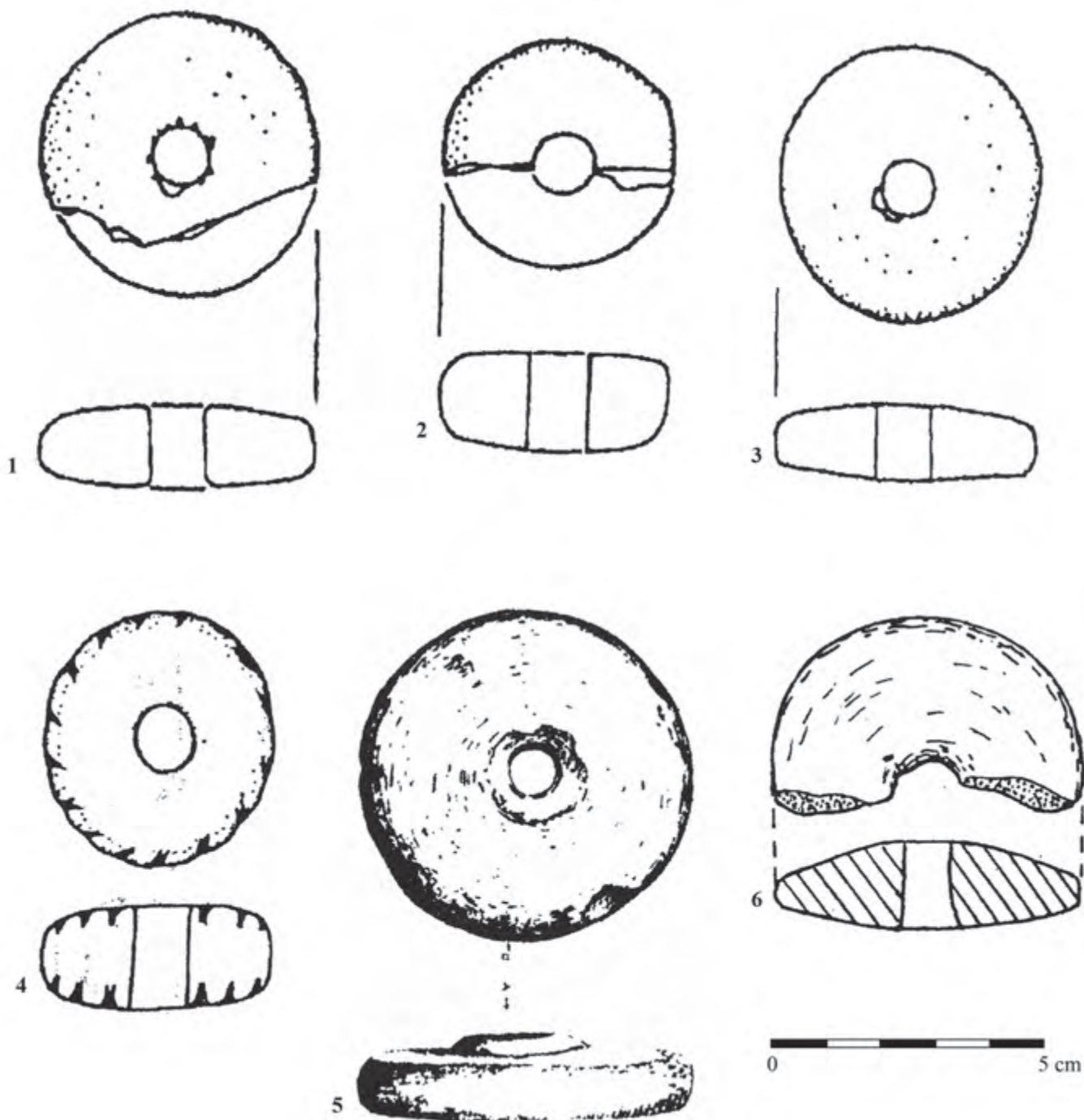
Tabl. IV. Przęśliki tarnobrzskiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1 (1), Stobierna, pow. rzeszowski, stan. 2 (2), Rozbórz, pow. przeworski, stan. 28 (3), Pysznica, pow. stalowowolski, stan. 1 (4), Zabłotce, pow. jarosławski, stan. 2 (5), Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 4 (6), Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 5 (7). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. IV. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Terliczka, Rzeszów dist., site 1 (1), Stobierna, Rzeszów dist., site 2 (2), Rozbórz, Przeworsk dist., site 28 (3), Pysznica, Stalowa Wola dist., site 1 (4), Zabłotce, Jarosław dist., site 2 (5), Terliczka, Rzeszów dist., site 4 (6), Terliczka, Rzeszów dist., site 5 (7). Drawn by A. Jabłkowska

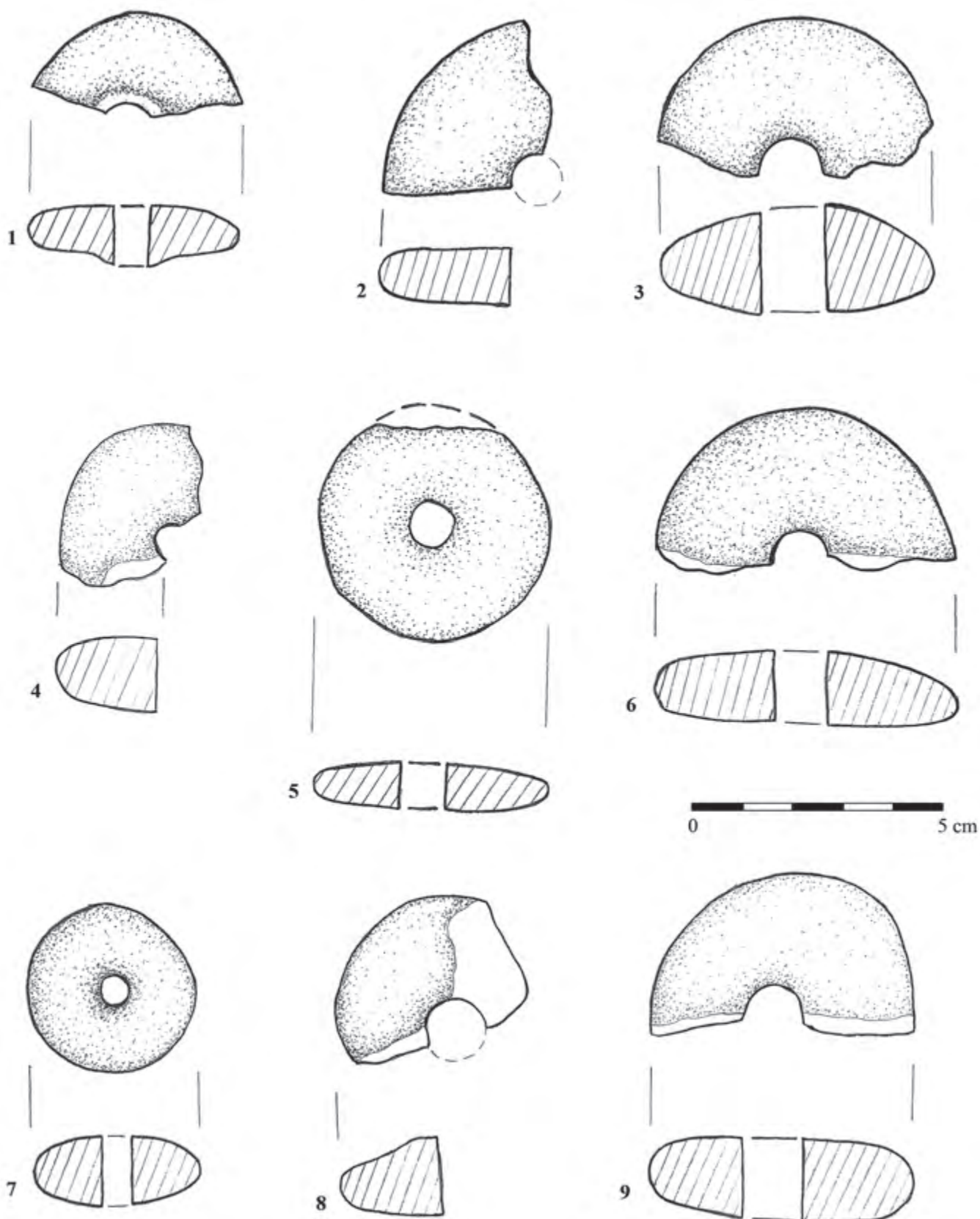
Tabl. V. Przędzaki tarnobrzegskiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Babicha, pow. mielecki, stan. 6 (1), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 2 (2, 3), Łąka, pow. rzeszowski, stan. 74 (4), Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (5, 7), Rzeszów, pow. loco, stan. 54 (6). 1 – wg Ligoda, Mitura, Zych 2005; 2-4 – materiały inwestycyjne; 5, 7 – wg Poradyło 2001; 6 – wg Mitura 2004

Tabl. V. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Babicha, Mielec dist., site 6 (1), Białobrzegi, Łańcut dist., site 2 (2, 3), Łąka, Rzeszów dist., site 74 (4), Trójczyce, Przemyśl dist., site 1 (5, 7), Rzeszów, loco district, site 54 (6). 1 – according to Ligoda, Mitura, Zych 2005; 2-4 – investment materials; 5, 7 – according to Poradyło 2001; 6 – according to Mitura 2004

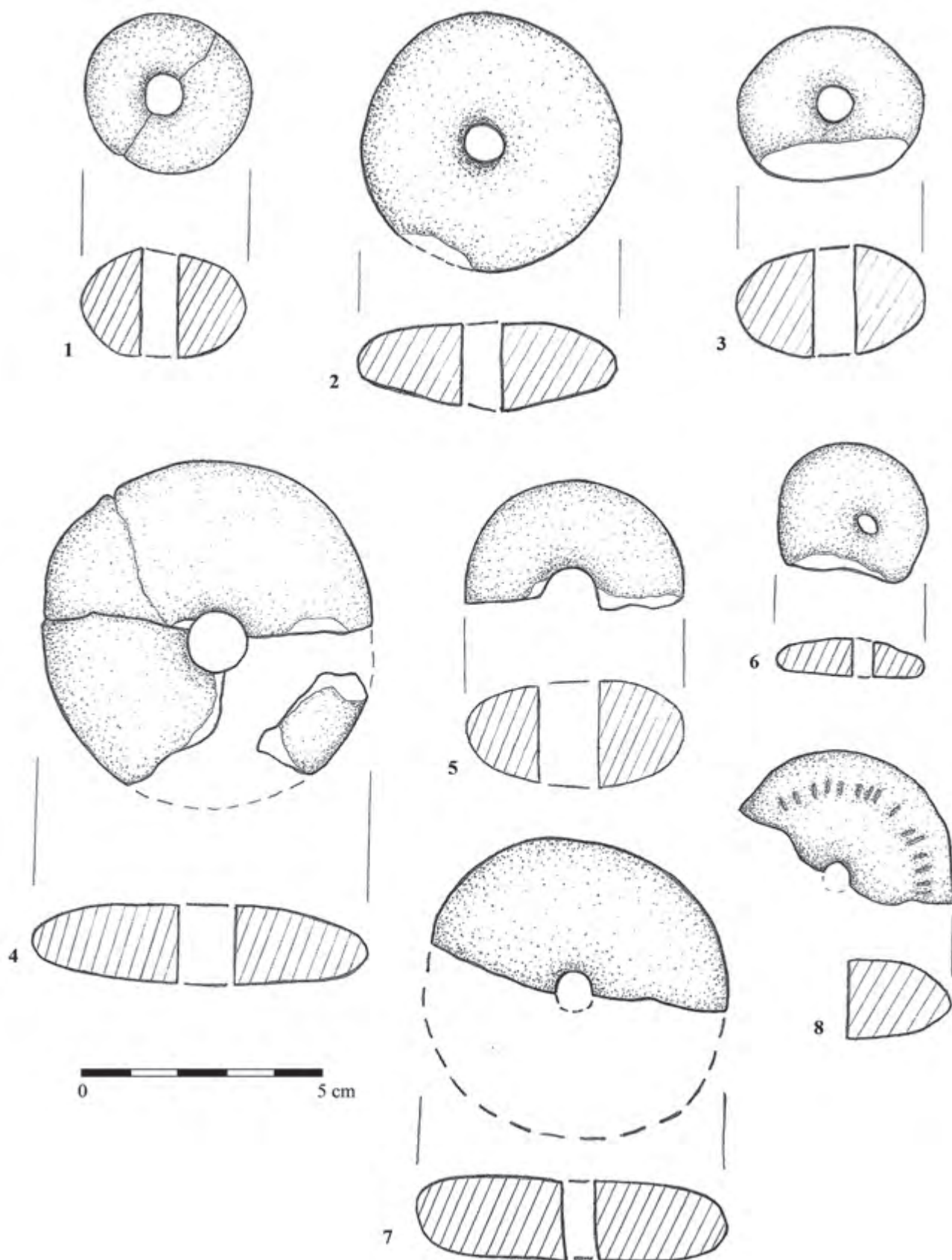
Tabl. VI. Przędzaki tarnobrzegskiej kultury łużyckiej o prostokątnym przekroju poprzecznym (typ I): Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (1–3), Wietlin III, pow. jarosławski, stan. 1 (4), Zawada, pow. staszowski, stan. 1 (5), Zaborcze, pow. mielecki, stan. 1 (6). 1–3 – wg Poradyło 2001; 4 – wg Kostek 1991; 5 – wg Chomentowska 1989; 6 – wg Blajer 1984

Tabl. VI. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a rectangular cross-section (type I): Trójczyce, Przemyśl dist., site 1 (1–3), Wietlin III, Jarosław dist., site 1 (4), Zawada, Staszów dist., site 1 (5), Zaborcze, Mielec dist., site 1 (6). 1–3 – according to Poradyło 2001; 4 – according to Kostek 1991; 5 – according to Chomentowska 1989; 6 – according to Blajer 1984

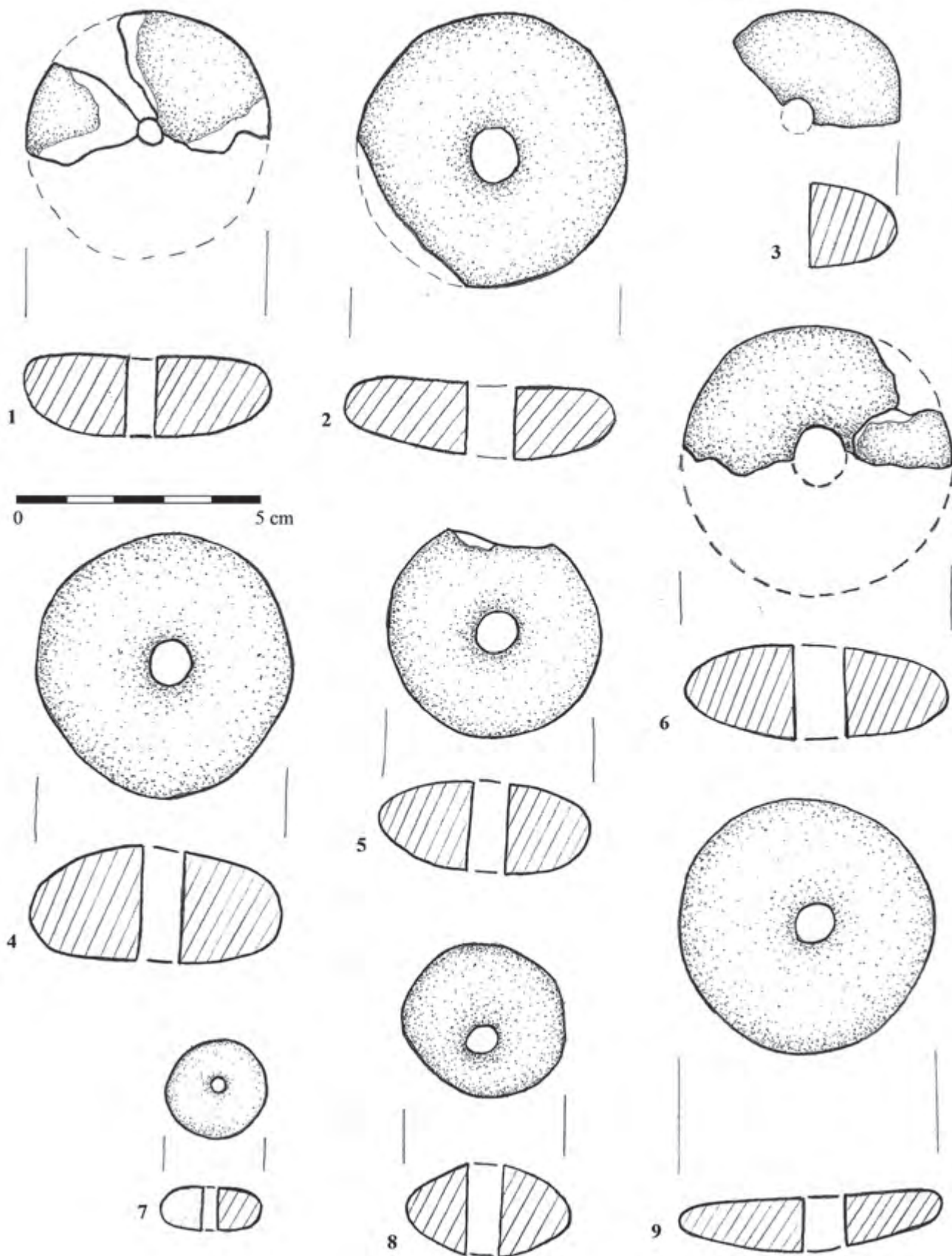
Tabl. VII. Przędzaki tarnobrzeskiej kultury łużyckiej o soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 2 (1), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 5 (2–4), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 17 (5), Boratyn, pow. jarosławski, stan. 17 (6, 7), Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22 (8, 9). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. VII. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a lenticular cross-section (type II): Białobrzegi, Łańcut dist., site 2 (1), Białobrzegi, Łańcut dist., site 5 (2–4), Białobrzegi, Łańcut dist., site 17 (5), Boratyn, Jarosław dist., site 17 (6, 7), Grodzisko Dolne, Leżajsk dist., site 22 (8, 9). Drawn by A. Jabłkowska

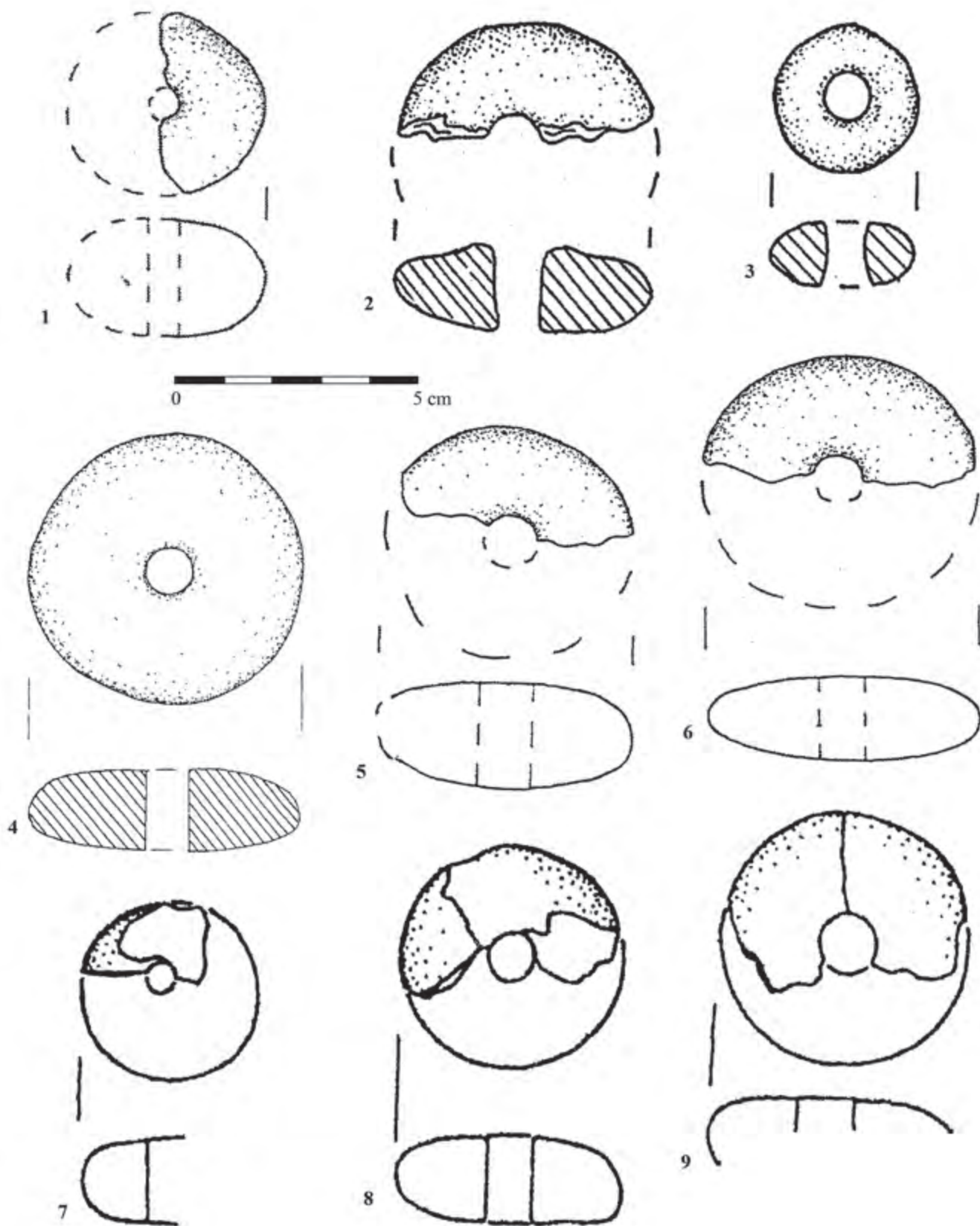
Tabl. VIII. Przędzaki tarnobrzezkiej kultury łużyckiej o soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II): Kopki, pow. stalowowolski, stan. 3 (1), Ożańsk, pow. jarosławski, stan. 5 (2, 3), Palikówka, pow. rzeszowski, stan. 5 (4), Siedliska, pow. rzeszowski, stan. 10 (5), Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1 (6), Trzęsówka, pow. kolbuszowski, stan. 2 (7, 8). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. VIII. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a lenticular cross-section (type II): Kopki, Stalowa Wola dist., site 3 (1), Ożańsk, Jarosław dist., site 5 (2, 3), Palikówka, Rzeszów dist., site 5 (4), Siedliska, Rzeszów dist., site 10 (5), Terliczka, Rzeszów dist., site 1 (6), Trzęsówka, Kolbuszowa dist., site 2 (7, 8). Drawn by A. Jabłkowska

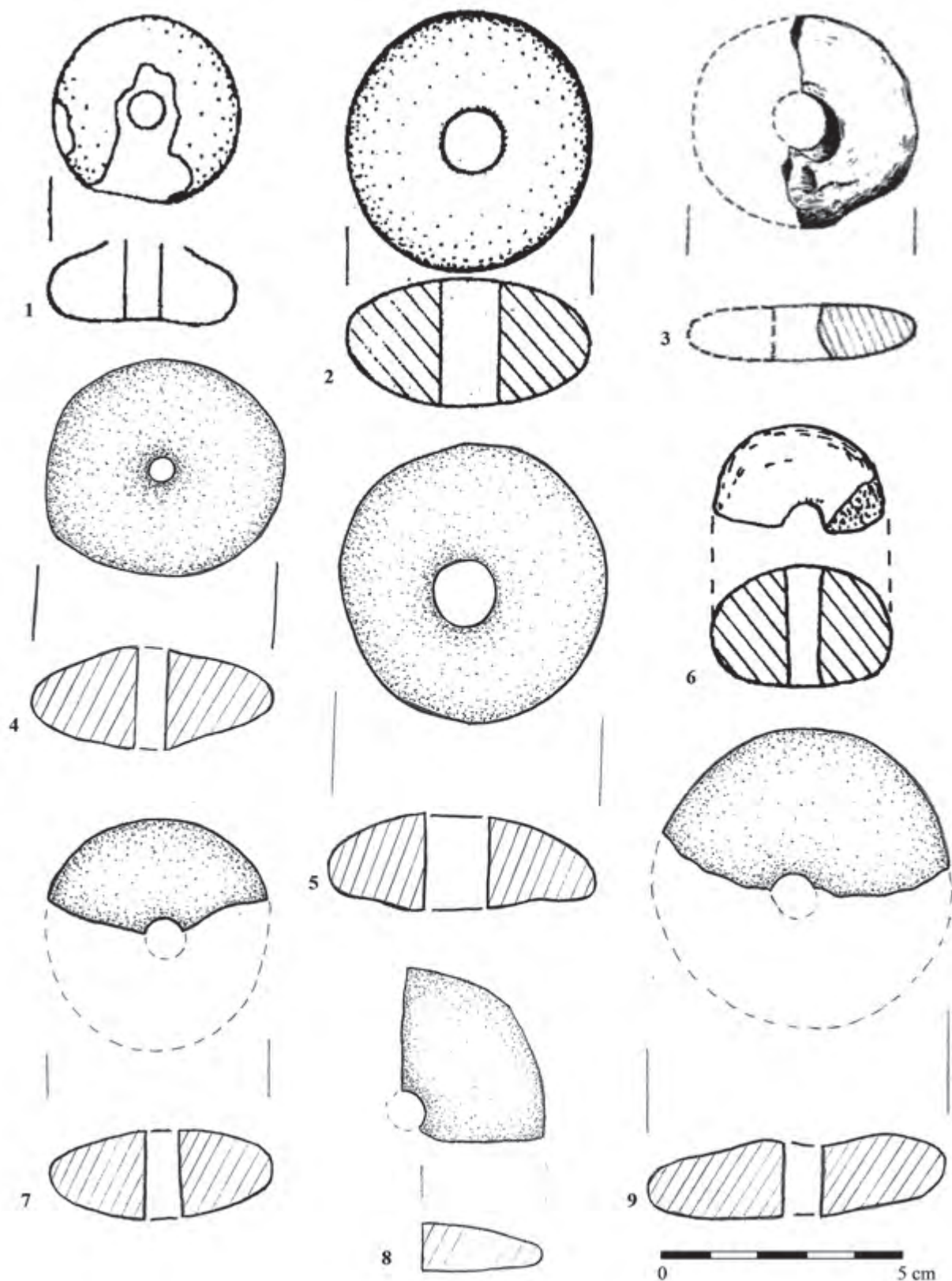
Tabl. IX. Przędzliki tarnobrzęskiej kultury łużyckiej o soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II): Wola Mała, pow. łańcucki, stan. 1 (1, 2), Wola Rzęczycka, pow. tarnobrzęski, stan. 1 (3), Zabłotce, pow. jarosławski, stan. 2 (4–7), Dębina, pow. łańcucki, stan. 6 (8), Grzęska, pow. przeworski, stan. 1 (9). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. IX. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a lenticular cross-section (type II): Wola Mała, łańcut dist., site 1 (1, 2), Wola Rzęczycka, Tarnobrzeg dist., site 1 (3), Zabłotce, Jarosław dist., site 2 (4–7), Dębina, łańcut dist., site 6 (8), Grzęska, Przeworsk dist., site 1 (9). Drawn by A. Jabłkowska

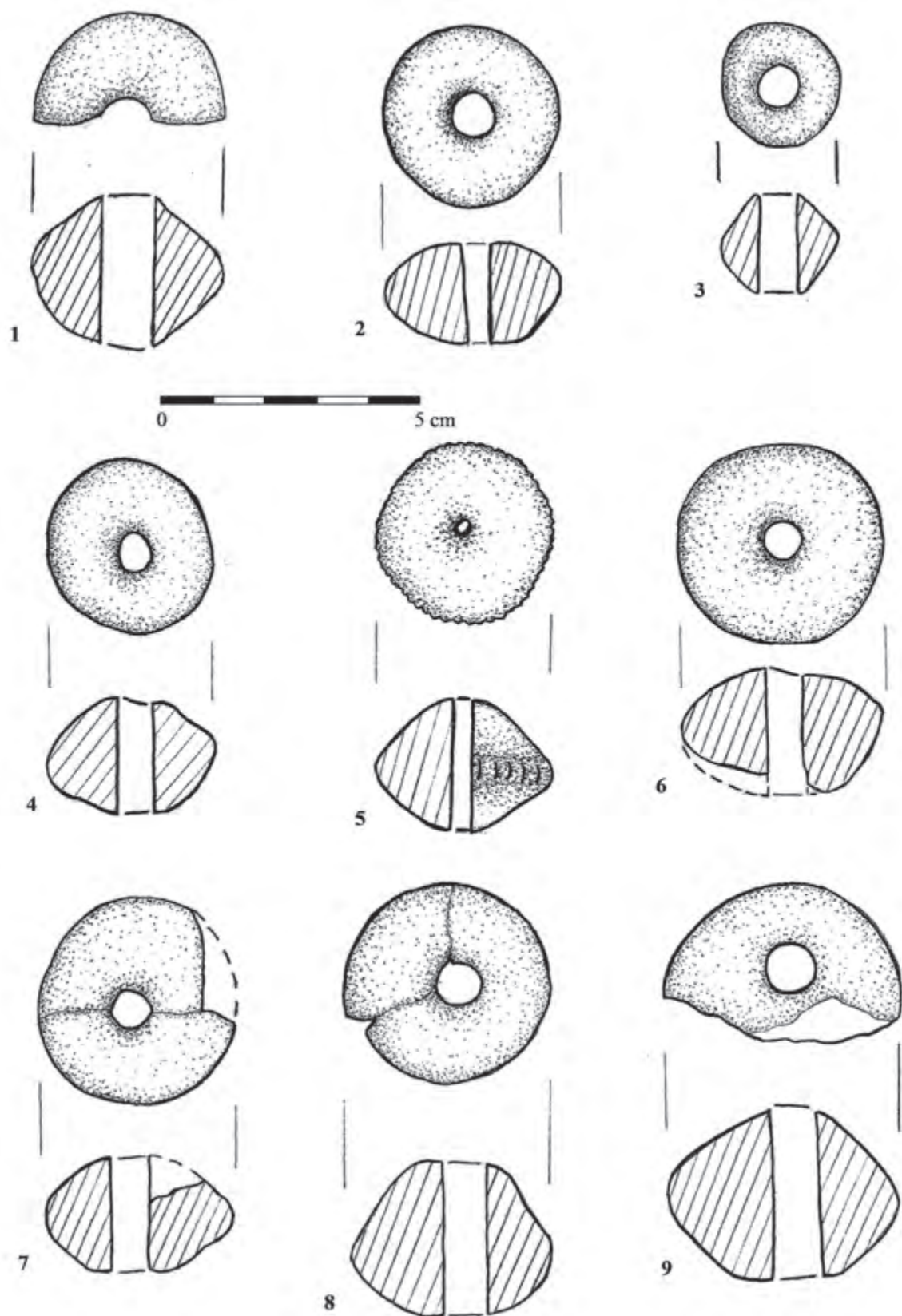
Tabl. X. Przędziki tarnobrzezkiej kultury lużyckiej o soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 2 (1), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 5 (2, 3), Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22 (4), Przeworsk, pow. loco, stan. 78 (5, 6), Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (7-9). 1 – materiały inwestycyjne; 2, 3 – wg Adamik, Burghardt 2011; 4 – wg Czopek 2007; 5, 6 – materiały inwestycyjne; 7, 9 – wg Poradyło 2001

Tabl. X. Spindle whorls of Tarnobrzeg Lusatian culture with a lenticular cross-section (type II): Białobrzegi, Łańcut dist., site 2 (1), Białobrzegi, Łańcut dist., site 5 (2, 3), Grodzisko Dolne, Leżajsk dist., site 22 (4), Przeworsk, loco district, site 78 (5, 6), Trójczyce, Przemyśl dist., site 1 (7-9). 1 – investment materials; 2, 3 – according to Adamik, Burghardt 2011; 4 – according to Czopek 2007; 5, 6 – investment materials; 7, 9 – according to Poradyło 2001

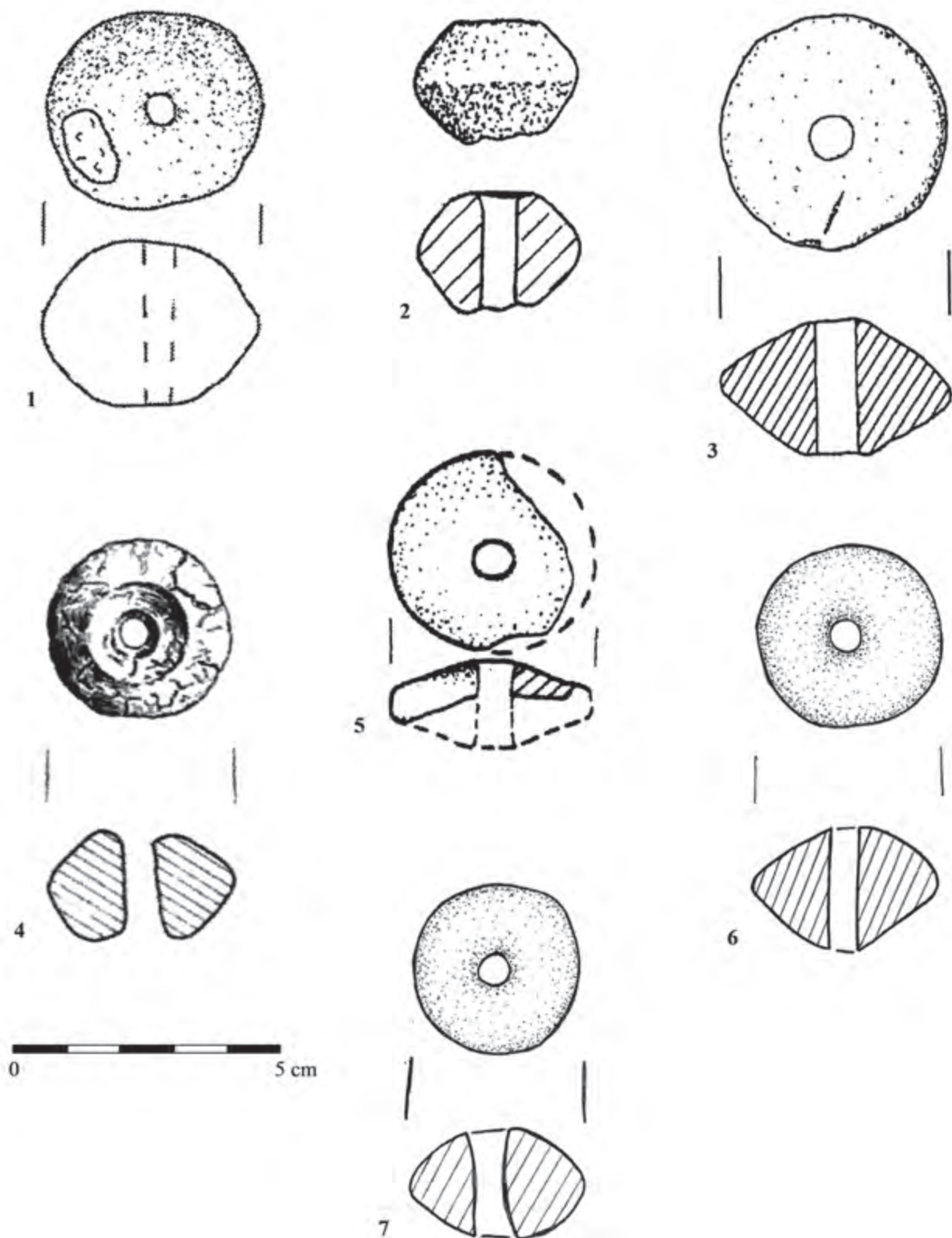
Tabl. XI. Przędliki tarnobrzezkiej kultury łużyckiej o soczewkowatym przekroju poprzecznym (typ II): Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (1), Wietlin III, pow. jarosławski, stan. 1 (2), Zawada, pow. staszowski, stan. 1 (3), Turbia, pow. tarnobrzezki, stan. 2 (4), Budy Łańcuckie, pow. łańcucki, stan. 1 (5), Zaborcze, pow. mielecki, stan. 1 (6), Furmany, pow. tarnobrzezki, stan. 1 (7, 9), Kliszów, pow. mielecki, stan. 3 (8). 1 – wg Poradyło 2001; 2 – wg Kostek 1991; 3 – wg Chomentowska 1989; 6 – wg Blajer 1984; 4, 5, 7–9 – rys. A. Jabłkowska

Tabl. XI. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a lenticular cross-section (type II): Trójczyce, Przemysł dist., site 1 (1), Wietlin III, Jarosław dist., site 1 (2), Zawada, Staszów dist., site 1 (3), Turbia, Tarnobrzeg dist., site 2 (4), Budy Łańcuckie, Łańcut dist., site 1 (5), Zaborcze, Mielec dist., site 1 (6), Furmany, Tarnobrzeg dist., site 1 (7, 9), Kliszów, Mielec dist., site 3 (8). 1 – according to Poradyło 2001; 2 – according to Kostek 1991; 3 – according to Chomentowska 1989; 6 – according to Blajer 1984; 4, 5, 7–9 – drawn by A. Jabłkowska

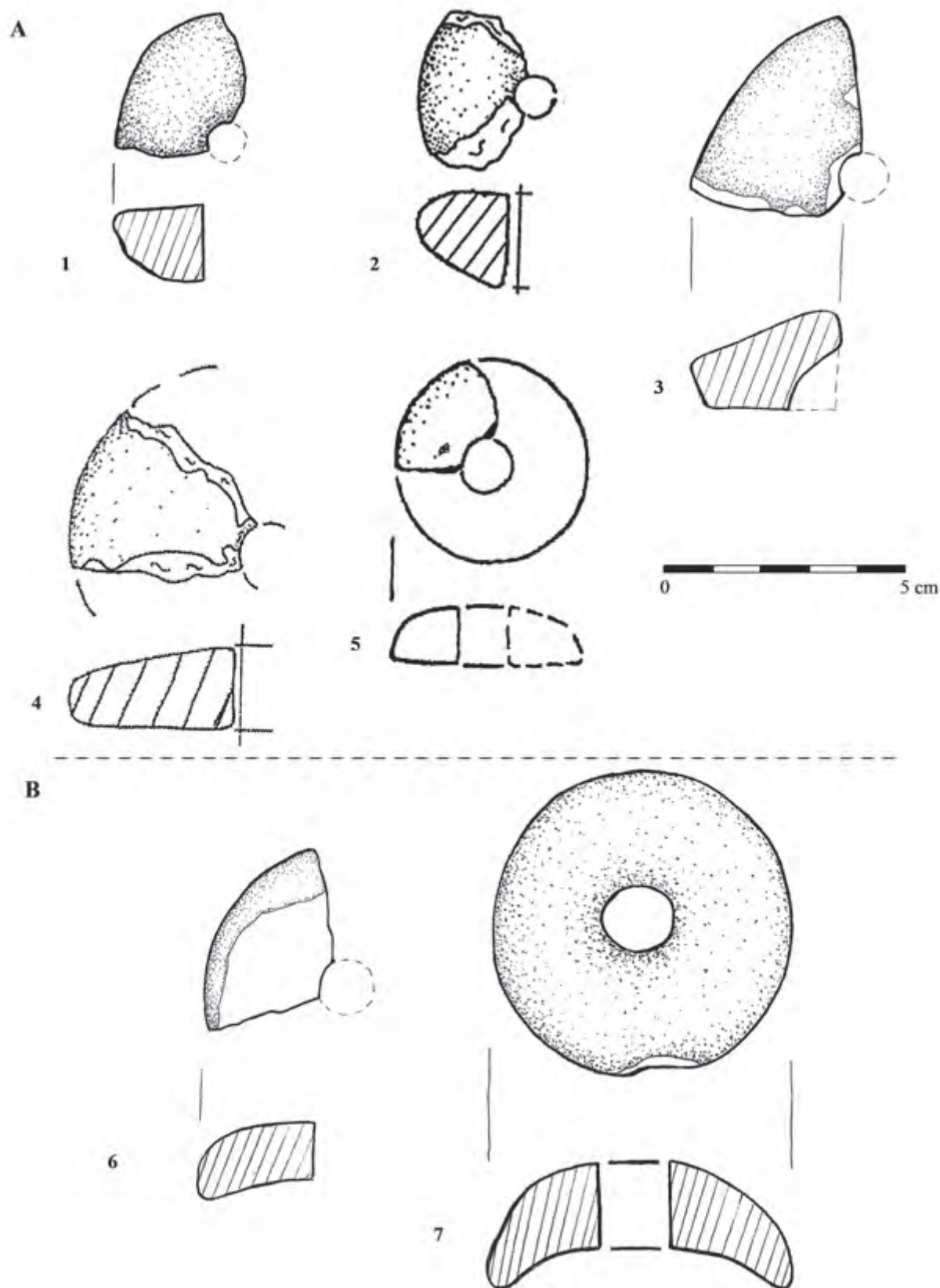
Tabl. XII. Przędzaki tarnobrzęskiej kultury łużyckiej o dwustożkowatym przekroju poprzecznym (typ III): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 1A (1), Dobkowie, pow. jarosławski, stan. 35 (2), Jarosław, pow. loco, stan. 158 (3), Łąka, pow. rzeszowski, stan. 11-16 (4), Rozbórz, pow. przeworski, stan. 28 (5), Rzeszów, pow. loco, stan. 54 (6), Siedliska, pow. rzeszowski, stan. 20 (7), Dębina, pow. łańcucki, stan. 6 (8), Chłopice, pow. jarosławski, stan. 15 (9). Rys. A. Jabłkowska

Tabl. XII. Spindle whorls of Tarnobrzeg Lusatian culture with a biconvex cross-section (type III): Białobrzegi, Łańcut dist., site 1A (1), Dobkowie, Jarosław dist., site 35 (2), Jarosław, loco district, site 158 (3), Łąka, Rzeszów dist., site 11-16 (4), Rozbórz, Przeworsk dist., site 28 (5), Rzeszów, loco district, site 54 (6), Siedliska, Rzeszów dist., site 20 (7), Dębina, Łańcut dist., site 6 (8), Chłopice, Jarosław dist., site 15 (9). Drawn by A. Jabłkowska

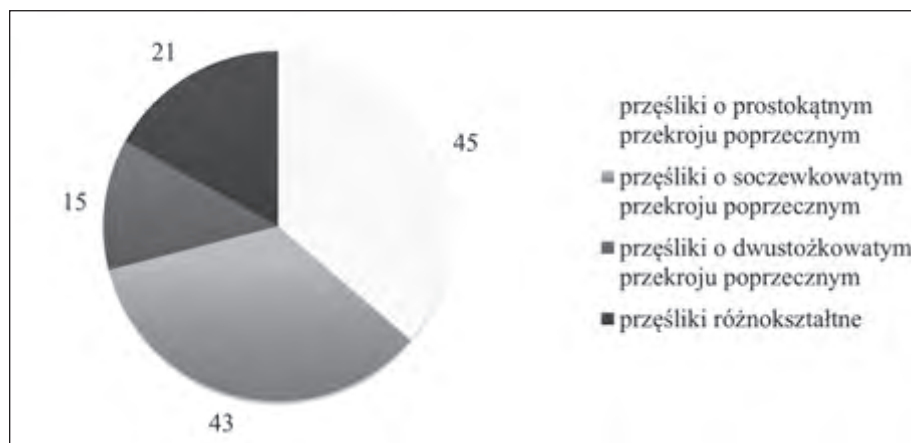
Tabl. XIII. Przędzalniki tarnobrzegskiej kultury łużyckiej o dwustożkowatym przekroju poprzecznym (typ III): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 2 (1), Gorzyce, pow. tarnowski, stan. 3 (2), Rzeszów, pow. loco, stan. 31 (3), Zawada, pow. staszowski, stan. 1 (4), Wietlin III, pow. jarosławski, stan. 1 (5), Ostrowy Tuszowskie, pow. kolbuszowski, stan. 1 (6), Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 1A (7). 1 – materiały inwestycyjne; 2 – wg Szpunar, Szpunar, Kuś 2009; 3 – wg Dębiec 2005; 4 – wg Chomentowska 1989; 5 – wg Kostek 1991; 6, 7 – rys. A. Jabłkowska

Tabl. XIII. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture with a biconvex cross-section (type III): Białobrzegi, Łańcut dist., site 2 (1), Gorzyce, Tarnów dist., site 3 (2), Rzeszów, loco district, site 31 (3), Zawada, Staszów dist., site 1 (4), Wietlin III, Jarosław dist., site 1 (5), Ostrowy Tuszowskie, Kolbuszowa dist., site 1 (6), Białobrzegi, Łańcut dist., site 1A (7). 1 – investment materials; 2 – according to Szpunar, Szpunar, Kuś 2009; 3 – according to Dębiec 2005; 4 – according to Chomentowska 1989; 5 – according to Kostek 1991; 6, 7 – drawn by A. Jabłkowska

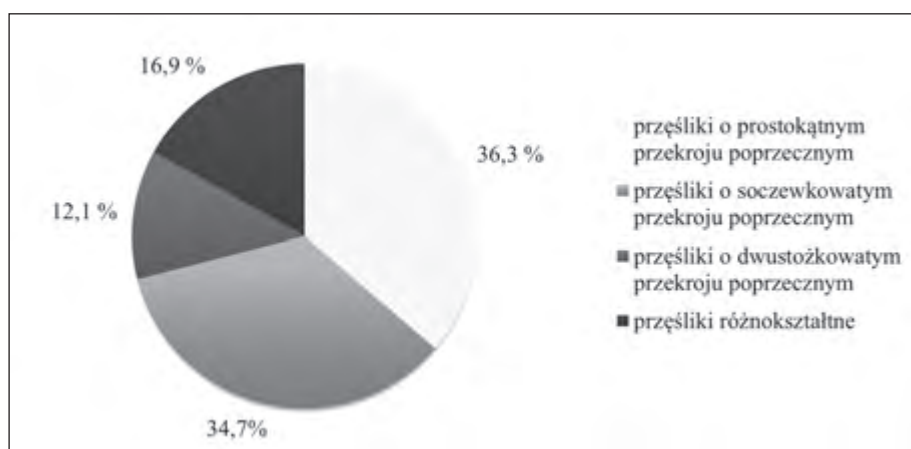
Tabl. XIV. Przęśliki różnokształtne tarnobrzegskiej kultury łużyckiej: o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym (typ IV) (A): Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 5 (1–3), Łąka, pow. rzeszowski, stan. 74 (4), Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (5); o wklęsło-wypukłym przekroju poprzecznym (typ V) (B): Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1 (6), Budy Łańcuckie, pow. łańcucki, stan. 1 (7). 1, 3, 6, 7 – rys. A. Jabłkowska; 2 – wg Adamik, Burghardt 2011; 4 – materiały inwestycyjne; 5 – wg Poradyło 2001

Tabl. XIV. Various-shaped spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture: a plano-convex cross-section (type IV) (A): Białobrzegi, Łańcut dist., site 5 (1–3), Łąka, Rzeszów dist., site 74 (4), Trójczyce, Przemyśl dist., site 1 (5); with a convexo-concave cross-section (type V) (B): Terliczka, Rzeszów dist., site 1 (6), Budy Łańcuckie, Łańcut dist., site 1 (7). 1, 3, 6, 7 – drawn by A. Jabłkowska; 2 – according to Adamik, Burghardt 2011; 4 – investment materials; 5 – according to Poradyło 2001

Ryc. 3. Ilościowe zestawienie przędlików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej pod względem poszczególnych typów

Fig. 3. Quantitative analysis of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture representing individual types

Ryc. 4. Procentowe zestawienie przędlików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej pod względem poszczególnych typów

Fig. 4. Percentage analysis of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture representing individual types

kształtnych. Zaliczone do niej zostały okazy niemieszczące się w podanych wyżej kryteriach. Na podstawie przekroju poprzecznego wśród omawianej grupy przędlików wyróżniono następujące ich odmiany:

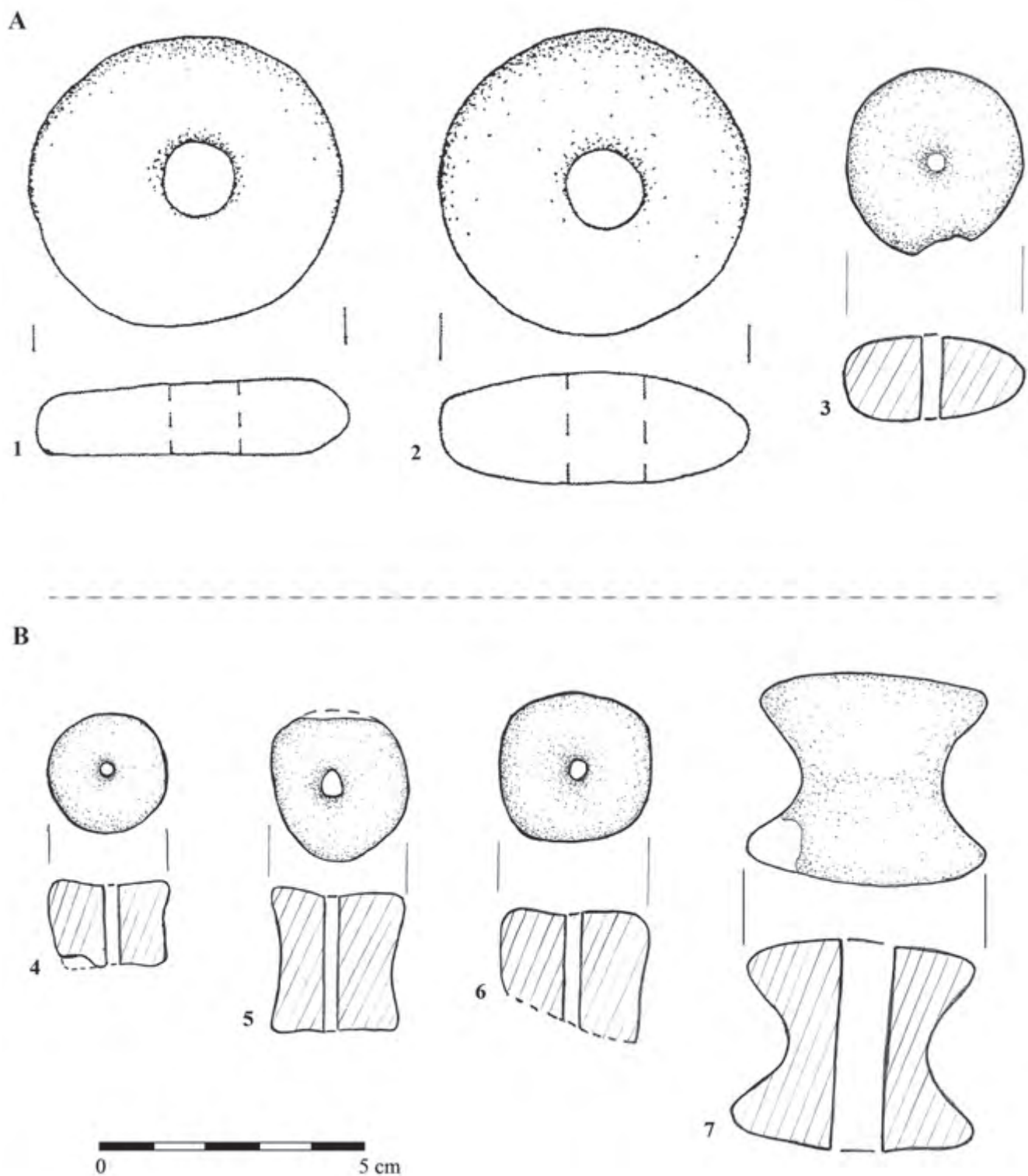
- przędliki o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym – typ IV;
- przędliki o wklęsło-wypukłym przekroju poprzecznym – typ V;
- przędliki o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym – typ VI;
- przędliki szpulowate – typ VII;
- przędliki w kształcie miniaturowych naczyń – typ VIII.

Wśród 124 egzemplarzy uwzględnionych w klasyfikacji typologicznej odnotowano 21 przędlików różnokształtnych (tabl. XIV–XVI), co stanowi 16,9% (ryc. 3–4). Najliczniejszą odmianę przędlików różnokształtnych stanowią egzemplarze **o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym (typ IV)**. Cechą charakterystyczną tej grupy jest różne ukształtowanie powierzchni dolnej i górnej przędlika – jedna jest płaska, zaś druga wypukła. Aż trzy okazy pochodzą ze stanowiska w Białobrzegach 5 [24], jeden ze stanowiska Łąka 74 [61] oraz jeden ze stanowiska w Trójczycach 1 [97]. Ich średnice mieszczą się w przedziale od 2,4 do 7 cm, natomiast wysokości mierzone przy otworze wynoszą od 1,1 do 2,2 cm. Wykonane są z gliny schudzonej domieszką tłucznia ceramicznego, tłucznia kamiennego i piasku. Powierzchnie są barwy brązowej. W jednym przypadku odnotowano barwę ceglastą [24].

Kolejną odmianę stanowią przędliki **o wklęsło-wypukłym przekroju poprzecznym (typ V)**. Egzemplarze te wyróżniają się wyraźnie uformowaną powierzchnią górną i dolną – jedna z nich jest wypukła, zaś druga wklęsła. Okazy takie zanotowano na dwóch stanowiskach tarnobrzeskiej kultury łużyckiej w Budach Łańcuckich 1 oraz w Terliczce 1, pow. rzeszowski. Pod względem wymiarów są to okazy niemal identyczne. Ich średnice wynoszą odpowiednio 6,3 cm oraz 6 cm. Jeśli chodzi o wysokość to obydwa opisywane okazy mają taką samą równą 1,7 cm. Podobnie wygląda kwestia barwy powierzchni, która jest szarobrunatna u obydwu egzemplarzy.

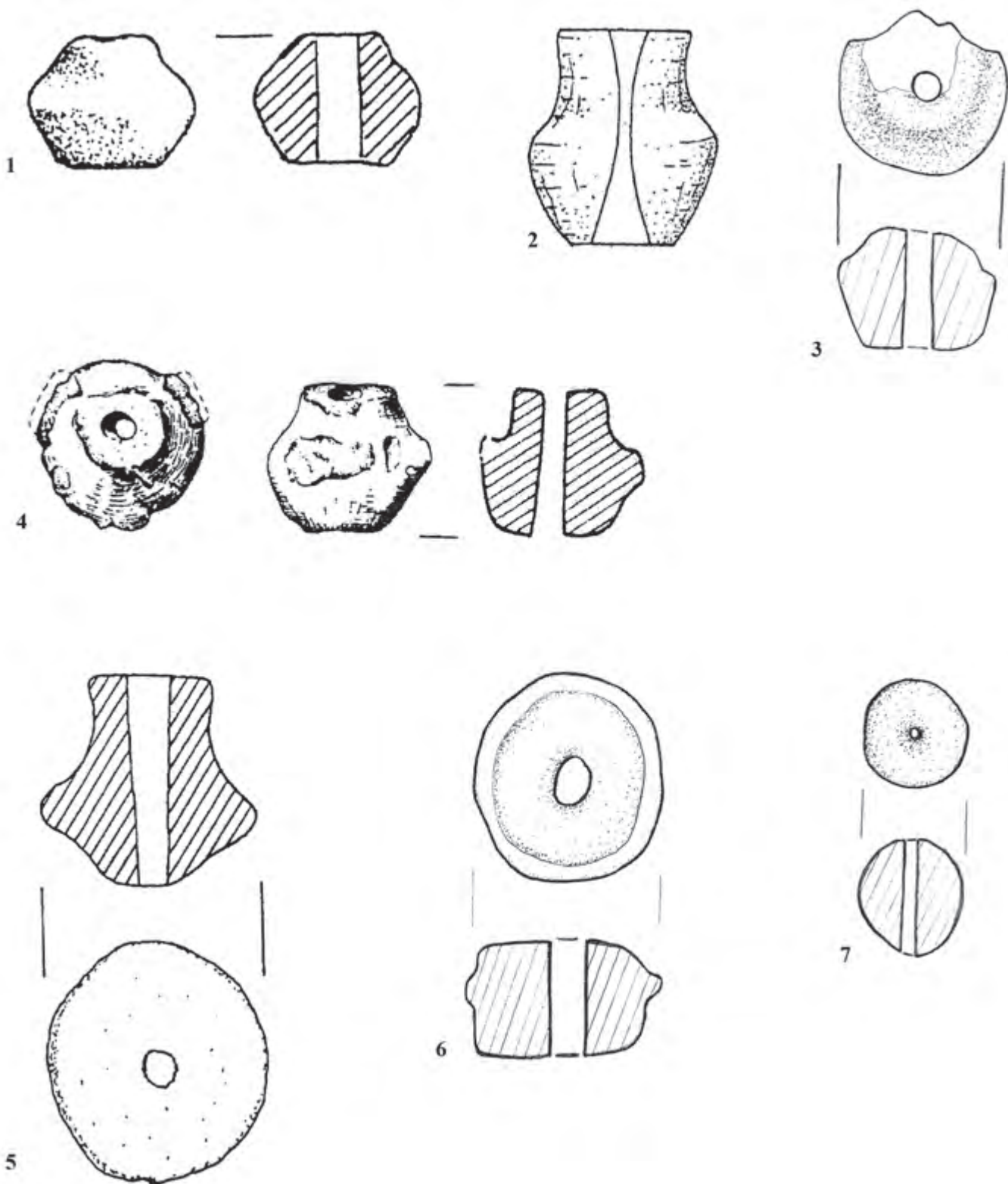
W omawianej grupie znalazły się także trzy przędliki **o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym (typ VI)**. Jest to kombinacja typów I i II, czyli posiadają widoczne w przekroju połączenie form przędlików o soczewkowatym i prostokątnym przekroju poprzecznym. Dwie analizowane formy pochodzą ze stanowiska Przeworsk 78 [72] oraz jeden przędlik odkryty na stanowisku Rozbórz 28 [80]. Wszystkie okazy mają powierzchnie szorstkie, barwy brązowej, natomiast pod względem wymiarów formy te są nieco odmienne. Przędlik z Rozborza jest najmniejszy spośród analizowanych egzemplarzy, zaś dwa przędliki z Przeworska pod względem wymiarów są niemal identyczne (taka sama średnica, lecz różne wysokości).

W grupie przędlików różnokształtnych pojawiły się także cztery przędliki **szpulowate (typ VII)**. Egzemplarze te mają formę walca z rozszerzeniem u dołu i góry oraz przewężeniem w części środkowej. Zostały one zaobserwowane na stanowi-

Tabl. XV. Przęśliki różnokształtne tarnobrzskiej kultury łużyckiej: o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym (typ VI) (A): Przeworsk, pow. loco, stan. 78 (1, 2), Rozbórz, pow. przeworski, stan. 28 (3); przęśliki szpulowate (typ VII) (B): Rzeszów, pow. loco, stan. 54 (4), Zamiechów, pow. jarosławski, stan. 18 (5, 6), Manasterz, pow. jarosławski, stan. 6 (7). 1, 2 – materiały inwestycyjne; 3–7 – rys. A. Jabłkowska

Tabl. XV. Various-shaped spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture: with a lenticular-rectangular cross-section (type VI) (A): Przeworsk, loco district, site 78 (1, 2), Rozbórz, Przeworsk dist., site 28 (3); spool-shaped spindle whorls (type VII) (B): Rzeszów, loco district, site 54 (4), Zamiechów, Jarosław dist., site 18 (5, 6), Manasterz, Jarosław dist., site 6 (7). 1, 2 – investment materials; 3–7 – drawn by A. Jabłkowska

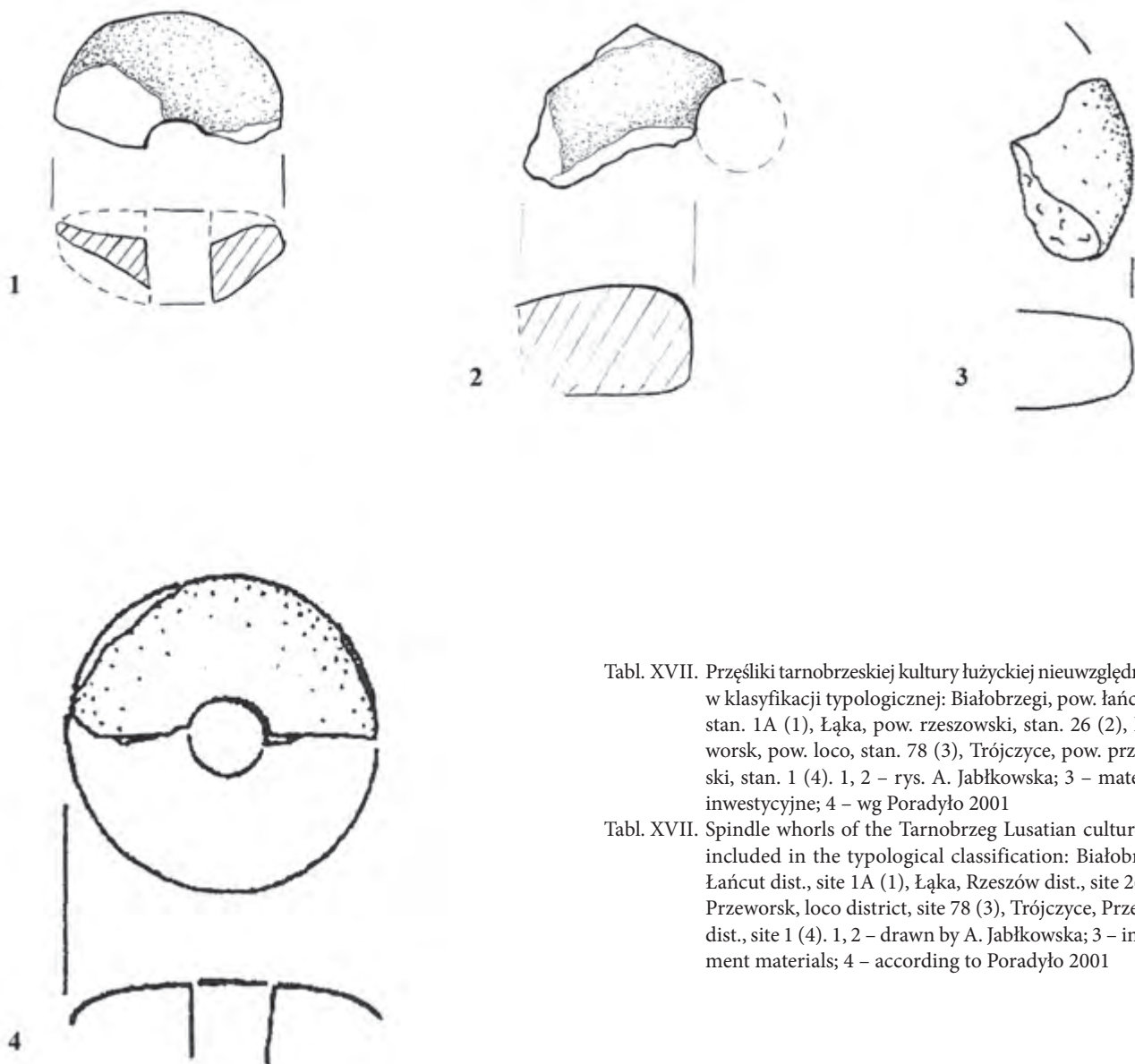
Tabl. XVI. Przęśliki różnokształtne tarnobrzezkiej kultury łużyckiej: przęśliki w kształcie miniaturowych naczyń (typ VIII): Gorzyce, pow. tarnowski, stan. 3 (1), Trzęsówka, pow. kolbuszowski, stan. 2 (2), Ostrowy Tuszowskie, pow. kolbuszowski, stan. 1 (3), Zawada, pow. staszowski, stan. 1 (4), Rzeszów, pow. loco, stan. 31 (5); przęślik z dookólną listwą plastyczną: Rozbórz, pow. przeworski, stan. 27 (6); przęślik kulisty: Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1 (7). 1 – wg Szpunar, Szpunar, Kuś 2009; 2 – wg Moskwa 1976; 3, 6, 7 – rys. A. Jabłkowska; 4 – wg Chomentowska 1989; 5 – wg Dębiec 2005

Tabl. XVI. Various-shaped spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture: miniature vessel-shaped spindle whorls (type VIII): Gorzyce, Tarnów dist., site 3 (1), Trzęsówka, Kolbuszowa dist., site 2 (2), Ostrowy Tuszowskie, Kolbuszowa dist., site 1 (3), Zawada, Staszów dist., site 1 (4), Rzeszów, loco district, site 31 (5); a spindle whorl with a plastic strip: Rozbórz, Przeworsk dist., site 27 (6); a spherical spindle: Terliczka, Rzeszów dist., site 1 (7). 1 – according to Szpunar, Szpunar, Kuś 2009; 2 – according to Moskwa 1976; 3, 6, 7 – drawing A. Jabłkowska; 4 – according to Chomentowska 1989; 5 – according to Dębiec 2005

skach: Rzeszów 54 [86]; Zamiechów 18, pow. jarosławski [123, 124] (dwa okazy); Manasterz 6, pow. jarosławski [63]. Jedynie egzemplarz ze stanowiska w Manasterzu jest znaleziskiem grobowym. Cechują go jednocześnie największe wymiary. Przęśliki te odznaczają się różnymi odcieniami barwy brunatnej. Analogiczne formy można odnaleźć w kulturze Kozija-Saharna rozwijającej się w strefie leśno-stepowej Europy Wschodniej (Kaśuba 2000, ryc. XXV:1,2). W domieszce występuje zarówno tłuczeń ceramiczny, jak i piasek. Formy takich przęślików przypominają szpulki do nawijania uprzedzonej nici (określane jako tzw. „katuszki”). W związku z tym przez ich nietypowy kształt mogły one pełnić funkcję symboliczną.

Najbardziej interesującą odmianę w grupie przęślików różnokształtnych stanowią przęśliki **w kształcie miniaturowych naczyń (typ VIII)**. W ich wyglądzie można wyróżnić główne części składowe naczyń, czyli wylew, szyjkę i brzusiec. Analizowane egzemplarze pochodzą z następujących stanowisk: Gorzyce 3, pow. tarnobrzegi [41]; Ostrowy Tuszowskie 1 [64] i Trzęsówka 1, pow. kolbuszowski [108]; Zawada 1 [129]; Rzeszów 31 [83]. Cztery okazy znalezione zostały na osadach,

natomiast przęślik z Trzęsówki pochodzi z cementarzyska. Razem z przęślikiem z Rzeszowa jest największą (uwzględniając wysokość) z analizowanych form i najbardziej przypomina naczynia wazowate spotykane na terytorium kultury łużyckiej. Z kolei trzy pozostałe przęśliki mają kształt naczyń wazowatego z wyodrębnioną szyjką (Gawlik 2009, 182). Egzemplarze ze stanowisk w Ostrowach Tuszowskich i Trzęsówce odznaczają się powierzchniami gładkimi, barwy najczęściej brunatnej. Przęślik ze stanowiska w Zawadzie charakteryzuje się powierzchnią czarną i lśniącą, co odróżnia go od pozostałych okazów. Odkrycia przęślików glinianych w kształcie miniaturowych naczyń na stanowiskach tarnobrzegiej kultury łużyckiej można traktować jako nawiązania do egzemplarzy pochodzących z kultury miłogradzkiej, w której kategoria tych zabytków zajmuje drugie miejsce pod względem liczebności, zaraz za ceramiką (Gawlik 2009, 181). Można je również odnosić do znalezisk ze strefy leśno-stepowej Europy Wschodniej (Czopek 2010, 358). Analogiczne formy przęślików o kształcie miniaturowych naczyń odkrywane są na obszarze objętym zasięgiem kultury Kozija-Saharna. Wśród

Tabl. XVII. Przęśliki tarnobrzegiej kultury łużyckiej nieuwzględnione w klasyfikacji typologicznej: Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 1A (1), Łąka, pow. rzeszowski, stan. 26 (2), Przeworsk, pow. loco, stan. 78 (3), Trójczyce, pow. przemyski, stan. 1 (4). 1, 2 – rys. A. Jabłkowska; 3 – materiały inwestycyjne; 4 – wg Poradyło 2001

Tabl. XVII. Spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture not included in the typological classification: Białobrzegi, Łańcut dist., site 1A (1), Łąka, Rzeszów dist., site 26 (2), Przeworsk, loco district, site 78 (3), Trójczyce, Przemysł dist., site 1 (4). 1, 2 – drawn by A. Jabłkowska; 3 – investment materials; 4 – according to Poradyło 2001

przędlików wspomnianej jednostki kulturowej występują egzemplarze w kształcie miniaturowych naczyń z wyraźnie zaznaczonym załomem oraz mniej lub bardziej wyodrębnioną szyjką (Kašuba 2000, ryc. XXV:4,6,9,14). Również w kulturze czarnoleskiej występują analogiczne egzemplarze do tych spotykanych w tarnobrzeskiej kulturze łużyckiej. Mają formę miniaturowych naczyń z bardzo wyraźnie wyodrębnioną szyjką (Krušel'nic'ka 1998, ryc. 17:4; ryc. 24:19,21; ryc. 38:11; ryc. 46:4). Dzięki temu można doszukiwać się przenikania pewnych elementów kultury materialnej ze środowiska lasostępu na terytorium zajmowane przez tarnobrzeską kulturę łużycką, co jest bardzo istotne ze względu na jej pograniczne położenie i oddziaływania obce, które są wyrazem interkulturowych zjawisk.

3. CECHY TECHNOLOGICZNE

3.1. BARWA

Analizowany zbiór przędlików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej odznacza się wieloma barwami powierzchni. Ze względu na różny sposób wykonania przędlików, zaproponowano ujednolicony podział na trzy grupy technologiczne (gt):

- I – przędliki o powierzchniach brunatnych (określanych też jako jasnobrunatne lub ciemnobrunatne) i fakturze gładkiej lub szorstkiej;
- II – przędliki o powierzchniach szarych/czarnych (określanych też jako szaroczarne lub szarobrunatne lub czarnobrunatne) i fakturze gładkiej lub szorstkiej;
- III – przędliki o powierzchniach ceglanych i fakturze gładkiej lub szorstkiej;

Udział poszczególnych grup technologicznych zaprezentowano w tabeli 1. Uwzględniono egzemplarze, dla których zostały określone barwy powierzchni. Na podstawie zgromadzonych danych można zaobserwować dominację I grupy, która reprezentuje przędliki o powierzchniach barwy brunatnej. Najmniejszy udział posiadają egzemplarze o powierzchniach ceglanych.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że przędliki pochodzące z tego samego stanowiska posiadają taką samą barwę powierzchni, co odróżnia je od egzemplarzy z pozostałych stanowisk. Okazy ze stanowiska Białobrzegi 1A odznaczają się powierzchniami jasnobrunatnymi. Zaliczyć je więc można do I grupy technologicznej. Przędliki ze stanowiska Białobrzegi 2 mają powierzchnie barwy brunatnej, a więc również pod względem technologii należą do grupy I. Odmienna sytuacja dotyczy egzemplarzy ze stanowiska Białobrzegi 5, wśród których dominują okazy posiadające powierzchnie charakterystyczne dla II grupy technologicznej (szarobrunatne i szaroczarne). Na stanowisku Grodzisko Dolne 22 występują przędliki o powierzchniach zaliczanych do grupy technologicznej I (brunatne) oraz II (szarobrunatne). Jeśli chodzi o zbiór przędlików ze stanowisk Łąka 26 (74) oraz Przeworsk 78, pow. loco, to zaliczane są one do I grupy technologicznej. Dla egzemplarzy ze stanowisk Terliczka oraz Trzęsówka 1 charakterystyczne są powierzchnie barwy szarobrunatnej, a więc należą do II grupy technologicznej.

Poza wyżej wspomnianymi i opisanymi odmianami przędlików różnokształtnych pojawiły się pojedyncze egzemplarze przędlików z dookólną listwą plastyczną (Rozbórz 27 [78]) oraz kulistego (Terliczka 1 [92]). Jeśli chodzi o przędlik z Rozborza, to niewątpliwie dookólna listwa plastyczna pełniła jedynie funkcję ornamentu, ponieważ nie wpływała ona w żaden sposób na pracę przędlika. Warty podkreślenia jest fakt, że średnica tego przędlika mieści się w granicach 3,5–3,9 cm, co powoduje „bicie” wrzeczona w czasie obracania i wpływa na nierównomiernie uprzedzoną nić. Analizując wygląd przędlika kulistego należy zaznaczyć, że przez swoją niewielką formę (średnica: 2 cm, wysokość przy otworze: 2,2 cm, waga: 9 g) mógł on znaleźć zastosowanie do przędzenia jedynie cienkich nici.

Tabela 1. Zestawienie ilościowe i procentowe poszczególnych grup technologicznych przędlików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej

Table 1. Quantitative and percentage analysis of individual technological groups of spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture

Grupa technologiczna	Liczba przędlików	Procentowy udział przędlików
gt I	54	51,4
gt II	44	41,9
gt III	7	6,7
Razem	105	100,0

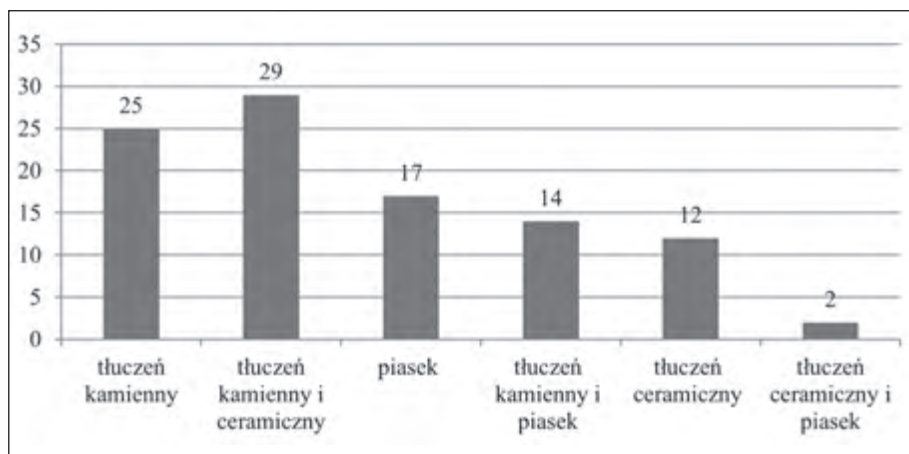
3.2. DOMIESZKA

Materiał ceramiczny użyty do wykonania przędlików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej to glina, schudzona odpowiednimi rodzajami domieszki. Na podstawie egzemplarzy, dla których określono ten parametr, dokonano charakterystyki domieszki.

Analizując rycinę 5 widać, że najczęściej stosowaną domieszką jest tłuczeń kamienny, występujący samodzielnie lub w obecności tłuczni ceramicznego (szamotu) bądź piasku (ryc. 5). Stosunkowo często pojawia się także piasek oraz tłuczeń ceramiczny. Wielkość ziaren domieszki schudzającej była różna. Najczęściej pojawia się domieszka drobnoziarnista (do 1 mm) i średnioziarnista (1–2 mm). Sporadycznie zdarza się domieszka gruboziarnista, której granulacja wynosi powyżej 2 mm.

3.3. WAGA I UWAGI FUNKCJONALNE

Spośród analizowanych przędlików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej określono wagę 68 egzemplarzy. Spośród nich 34 okazy zachowały się w całości, natomiast waga pozostałych została oszacowana w ten sposób, aby odtworzyć przybliżoną

Ryc. 5. Ilościowy udział rodzajów domieszki w zbiorze przęślików tarnobrzezkiej kultury łużyckiej

Fig. 5. Quantitative contribution of admixture types in the collection of spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture

wagę całego przęślika. Waga okazów zachowanych w całości mieści się w przedziale od 6 g (Chłopice 16, pow. jarosławski) do 84 g (Terliczka 1).

W odniesieniu do poszczególnych grup przęślików ich waga przedstawia się następująco (ryc. 6):

- wśród przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym dominują okazy mieszczące się w przedziale od 31–70 g;
- waga przęślików o soczewkowatym przekroju poprzecznym zamyka się w przedziale od 11–60 g;
- przęśliki o dwustożkowatym przekroju poprzecznym i różnokształtne zamykają się w przedziale wagowym do 40 g;
- największa ilość przęślików odznacza się wagą do 60 g.

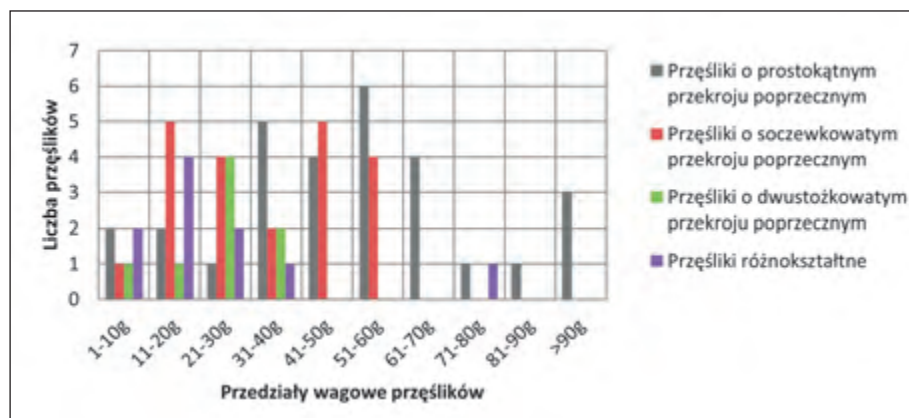
Warto przyjrzeć się grupie przęślików, których waga mieści się w przedziale do 10 g. Są to okazy zbyt lekkie, aby spełnić najważniejsze zadanie przęślika, którym jest obciążenie wrzeciona, tak aby odpowiednio napiąć nowo powstającą nić. Dlatego wątpliwe wydaje się ich użycie w praktyce jako część narzędzia przędzalniczego.

Jeśli chodzi o ogólny wniosek dotyczący wagi przęślików to V. Furmánek i K. Pieta przeprowadzili eksperymenty, na podstawie których wykazali, że do przędzenia nici z wykorzystaniem surowca zwierzęcego (wełny) używano wrzecion obciążonych przęślikami mniejszymi i lżejszymi (Furmánek, Pieta 1985, 19). Natomiast przy produkcji nici z surowców roślinnych (len) stosowano okazów cięższych i posiadających większą średnicę.

3.4. ZDOBNICTWO

W analizowanym zbiorze przęślików glinianych tarnobrzezkiej kultury łużyckiej odnotowano trzy egzemplarze ornamentowane. Pochodzą one z następujących stanowisk: Trójczyce 1, Trzęsówka 2, Wietlin III 1, pow. jarosławski. Dwa spośród nich zaliczane są do grupy przęślików o prostokątnym przekroju poprzecznym; jedynie okaz ze stanowiska w Trzęsówce reprezentuje grupę przęślików o soczewkowatym przekroju poprzecznym. Każdy z przęślików został ozdobiony innym motywem zdobniczym. Przęślik z cmentarzyska w Trójczycach posiada charakterystyczne nacięcia wokół otworu, przez co jest najbardziej ubogo zdobionym okazem spośród omawianych tutaj zabytków. Z kolei na osadzie w Trzęsówce został odkryty egzemplarz ornamentowany na całym obwodzie – przy krawędzi linii w postaci prostokątnych odcisków wykonanych stemplem. Ostatni przęślik został odkryty na stanowisku sepulkralnym w miejscowości Wietlin. Jego krawędzie są obustronnie zdobione odciskami paznokciowymi.

Problematicznym egzemplarzem jest przęślik z miejscowości Rozbórz 27. W prezentowanej klasyfikacji typologicznej zaliczony został do grupy przęślików różnokształtnych, ze względu na posiadanie charakterystycznej dookólnej listwy plastycznej. Jak wspomniano wyżej mogła ona pełnić rolę zdobniczą, ponieważ okaz i tak był „wadiwym” wyrobem, wpływającym na nierównomierne przędzenie nici.

Ryc. 6. Histogram przedstawiający liczbę przęślików poszczególnych typów w zależności od wagi

Fig. 6. Histogram showing the number of spindle whorls types representing weight difference

Z kolei przęślik z miejscowości Chłopice 16 posiada na jednej powierzchni niewyraźną linię rytą wokół otworu. Trudno jest określić, czy jest to rodzaj ornamentu, czy przypadkowe zagłębienie powstałe na etapie wytwarzania przęślika. Podobne zagłębienia posiadał jeden egzemplarz z Biskupina – były to trzy równoległe linie, które Szafrński interpretuje jako odciski powstałe w sposób naturalny (Szafrński 1950, 156).

Podsumowując, na przykładzie trzech przęślików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, posiadających zdobienie,

można zaobserwować, że ornament wykonany jest w różnych miejscach na ich powierzchni. Nie można powiedzieć, że regułą było zdobienie ściśle określonego miejsca. Jeśli chodzi o motyw zdobniczy, zdecydowanie dominował ornament nawiązujący do przedstawień solarnych. Wszystkie okazy datowane są na III fazę tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Być może zdobienie miało na celu oznakowanie przęślików, aby określić ich przynależność do osoby zajmującej się przędzalnictwem, a tym samym szeroko rozumianym tkactwem.

4. DATOWANIE

Jak wspomniano we wstępie, przęśliki gliniane tarnobrzeskiej kultury łużyckiej to kategoria źródeł archeologicznych, która nie odznacza się właściwościami datującymi. W celu określenia ich pozycji chronologicznej wykorzystano zabytki współwystępujące z przęślikami. Na tej podstawie możliwe było wyciągnięcie wniosku, że przeważają okazy datowane na III fazę rozwojową tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Wyznacznikami takiej pozycji chronologicznej analizowanych przęślików były w zdecydowanej większości garnki jajowate z dziurkami poniżej krawędzi wylwu lub zdobione listwami plastycznymi z odciskami palcowymi bądź paznokciowymi, wazy dwustożkowate o cylindrycznych lub stożkowatych szyjkach, misy o brzegu zagiętym do środka naczynia. Dodatkowo należy podkreślić, że w materiałach tarnobrzeskiej kultury łużyckiej obserwujemy dużą przewagę osad z najmłodszej fazy w stosunku do czasów wcześniejszych. To ewidentna nadreprezentacja, wynikająca ze stanu badań. Jednocześnie należy podkreślić, że przęśliki z całą pewnością były użytkowane również w I i II fazie rozwojowej, jako że sta-

nowią część narzędzia przędzalniczego niezbędnego do tworzenia nici, które były podstawą w dalszym procesie tworzenia tkanin i różnorodnych części odzieży.

Warto w tym miejscu wspomnieć o dwóch przęślikach nie będących jednak zabytkami tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, które odkryte zostały w kontekście opisywanej kultury. Są to okazy ze stanowisk Grzęska 1, pow. przeworski i Rozbórz 28. Przęślik z pierwszego z wymienionych stanowisk jest najprawdopodobniej zabytkiem neolitycznym, o czym świadczy jego sposób wykonania (Czopek, Ligoda, Podgórska-Czopek, Rogóż 2016, 101–102). Znaleziony został w popielnicy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej (grób 38). Świadczy to o tym, że do naczynia z kośćmi kobiety włożono starszy zbytek. Natomiast drugi okaz – ze stanowiska Rozbórz 28 – znaleziono na osadzie w obiekcie tarnobrzeskiej kultury łużyckiej (obiekt 332/A). Ze względu na kształt i zdobnictwo na załomie krótkimi nacięciami może być datowany na epokę neolitu bądź okres wpływów rzymskich.

5. ANALIZA KONTEKSTOWA

Punktem wyjścia do dokonania analizy kontekstowej przęślików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej będzie podział 129 egzemplarzy (z których 124 przęśliki zostały uwzględnione w klasyfikacji typologicznej, natomiast pięć dodatkowo uwzględnionych okazów, których kształt poprzeczny był trudny do określenia, nie wpływa w żaden sposób na analizę kontekstową) na dwie grupy. Pierwszą stanowić będzie materiał występujący na stanowiskach osadowych, a drugą materiał występujący w kontekstach funeralnych (ryc. 7).

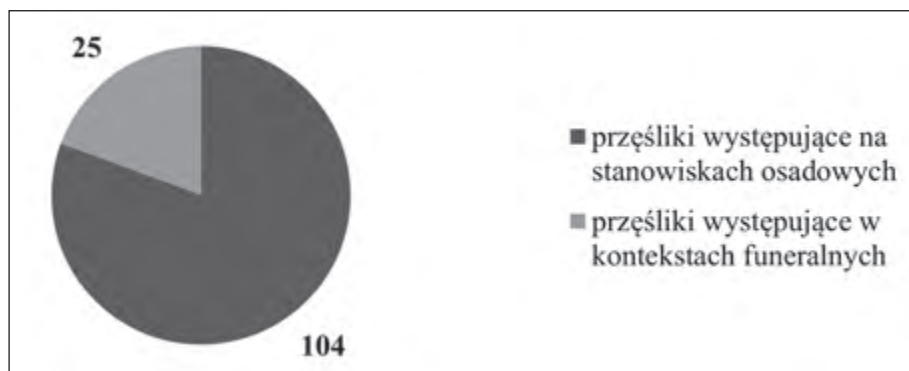
5.1. PRZĘŚLIKI WYSTĘPUJĄCE NA STANOWISKACH OSADOWYCH

Na podstawie dostępnych informacji na temat występowania przęślików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej na stanowiskach osadowych można zaobserwować, że występują one w wypełniskach obiektów bądź – w zdecydowanej większości – w warstwie kulturowej. Warto zauważyć, że wśród rodzajów obiektów odkrywanych na stanowiskach osadowych, w których odnotowano przęśliki, były jamy osadowe. Jednak dwa okazy uwzględnione w artykule pochodzą z innych obiektów tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Jeden z egzemplarzy pochodzi ze stanowiska

Białobrzegi 1H [10] odnaleziony został w warstwie popiołowej prawdopodobnego żołnika występującego na osadzie. Jednak z uwagi na jego dużą średnicę ($d=8,6$ cm) mógł pełnić funkcję kultową – być może było to kółko od wózka kultowego. Jeśli chodzi o przęślik znaleziony na stanowisku Stobierna 2, pow. rzeszowski – był to okaz odkryty w dołku posłupowym (obiekt 40).

Odnosząc się do analizy przestrzennej rozmieszczenia obiektów, bądź warstw kulturowych z przęślikami tarnobrzeskiej kultury łużyckiej na stanowiskach osadowych, można zauważyć, że nie znajdują się one blisko siebie i nie tworzą wyraźnych skupisk. Są rozrzucone po całym obszarze stanowiska (występują w oddalonych od siebie arach, warstwach i obiektach). Nie zanotowano również występowania jednocześnie kilku przęślików w jednym obiekcie omawianej jednostki kulturowej. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że trudno jest mówić o możliwości istnienia w obrębie osady miejsca, które może świadczyć o rozwoju tkactwa w określonej części stanowiska. Przykładem może być rozrzucone przęśliki tarnobrzeskiej kultury łużyckiej na arach, które nie sąsiadują ze sobą, nie tworzą więc żadnego skupiska w obrębie badanej osady.

Nieco odmiennie sytuacja przedstawia się dla grupy przęślików ze stanowiska Białobrzegi 5 [16–20]. Grupują się one na skra-

Ryc. 7. Zestawienie przęślików glinianych tarnobrzesckiej kultury łużyckiej pod względem kontekstu występowania

Fig. 7. List of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture regarding the context of their occurrence

ju badanego w latach 1984–1985 obszaru stanowiska, co może świadczyć o istnieniu na osadzie miejsca, w którym zajmowano się przędzalnictwem oraz wytwórczością tkanin (Czopek 1997). Również w czasie badań prowadzonych w 2009 r., można zauważyć nagromadzenie przęślików [21–25] w przyległych do siebie odcinkach, które badano (Adamik, Burghardt 2011).

5.2. PRZĘŚLIKI WYSTĘPUJĄCE W KONTEKSTACH FUNERALNYCH

Przęśliki gliniane tarnobrzesckiej kultury łużyckiej znajdowane na stanowiskach sepulkralnych należą do znacznie rzadszych znalezisk niż egzemplarze odkrywane na osadach. Wśród zabytków wykorzystanych w artykule odnotowano jedynie 25 takich okazów. Spośród nich zaledwie 10 egzemplarzy odkryto bezpośrednio w grobach popielnicowych tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. Dla trzech grobów wykonano analizę antropologiczną, co potwierdziło przekonanie, że tkactwo było zajęciem typowym dla kobiet. Przęśliki były przedmiotami osobistymi zmarłego, co świadczy o ich znaczeniu i składaniu ich do grobu obok zmarłego. 15 egzemplarzy zostało odnalezionych poza grobami tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. Najwięcej, bo aż dziewięć okazów zdeponowanych w taki sposób, odkryto na stanowisku

Trójczyce 1. W przypadku jednego przęślika z tego stanowiska został on znaleziony w obiekcie rowkowym, w którym zalegały inne materiały tarnobrzesckiej kultury łużyckiej.

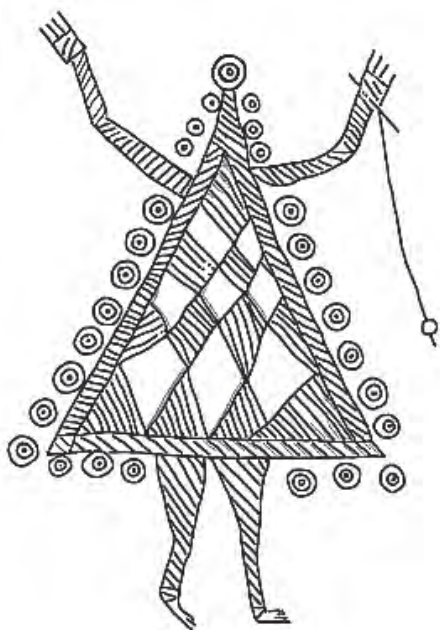
Na podstawie dostępnych informacji na temat rozmieszczenia grobów zawierających przęśliki tarnobrzesckiej kultury łużyckiej w obrębie cmentarzysk nie można wyciągnąć bezpośredniego wniosku o ich lokalizacji. Występują zarówno w centralnej części cmentarzyska (np. Pysznica 1, pow. stalowowolski), bądź na jego skraju (np. Furmany 1, pow. tarnobrzeczki). Natomiast na cmentarzysku w Trójczycach, ćwiartki, w których zanotowano występowanie przęślików zlokalizowane były w centralnej części stanowiska. Zdecydowanie przeważały przęśliki pochodzące z ćwiartek 7, 10 i 12, które znajdowały się w pobliżu siebie, a dodatkowo w sąsiedztwie jednego obiektu rowkowego, w którym również odnaleziono jeden egzemplarz. Być może takie zaleganie przęślików było związane z czynnościami obrzędowymi, których celem było zaznaczenie przestrzeni na cmentarzysku, na której pochowano osoby zajmujące się tkactwem. Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja w Wietlinie III, gdzie ćwiartki, na których odkryto przęśliki rozrzucone są po całym obszarze stanowiska. Również na cmentarzysku w Terliczce, groby w których zarejestrowano przęśliki, rozrzucone są po całym obszarze stanowiska bez tworzenia wyraźnego skupiska.

6. UWAGI O INTERPRETACJI I ZNACZENIU PRZĘŚLIKÓW JAKO ŹRÓDŁA ARCHEOLOGICZNEGO – PODSUMOWANIE

Przęśliki to materialne ślady informujące o użytkowaniu wrzeciona. Nakładane były na pióro wrzeciona, wykonanego z surowca organicznego – najczęściej drewna, kości lub rogu. Dzięki znaleziskom przęślików można wnioskować o rozwoju przędzalnictwa, a więc rodzaju wytwórczości polegającej na tworzeniu nici. Ta z kolei wchodziła w skład szeroko pojętego tkactwa. Na podstawie jednego z przedstawień widniejących na popielnicy z Sopron z Węgier, ukazującego przędzenie przy użyciu wrzeciona można zauważyć, że zajęciem tym parały się kobiety (Gallus 1934, tabl. XII). Prządki wprawiały w ruch wirowy całe wrzeciono obciążone przęślikiem, na który nawijana była skręcana nić (ryc. 8).

W tym miejscu warto skupić się jeszcze na surowcach używanych do przędzenia nici przez społeczności tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. W podrozdziale *Waga i uwagi funkcjonalne*

zaprezentowano pogląd dotyczący wagi przęślików. Na podstawie archeologii doświadczalnej udało się ustalić, że do produkcji nici z użyciem przędzy wełnianej wykorzystywano okazów lżejszych, natomiast przy przędzy lnianej stosowano cięższe egzemplarze. Doskonale jest to widoczne na histogramie prezentującym wagi przęślików stanowiących podstawę klasyfikacji typologicznej (ryc. 6). Zestawiając ich wagę z badaniami nad rodzajem gospodarki społeczności tarnobrzesckiej kultury łużyckiej, w której dominuje hodowla nad rolnictwem (Czopek, Podgórska-Czopek 2007, 26), można zauważyć, że dominują przęśliki lżejsze. Można to uznać za odzwierciedlenie większego znaczenia gospodarki hodowlanej. Większa liczba przęślików lżejszych może świadczyć o częstszym wykorzystywaniu przędzy wełnianej w procesie tworzenia nici. Hodowla owiec jest poświadczona w materiałach osteologicz-

Ryc. 8. Wizerunek prądky zajmującej się przedzeniem nici z użyciem wrzeczona obciążonego przęślikiem – scena narracyjna widniejąca na popielnicy z Sopron z Węgier. Wg Gallus 1934, tabl. XII; przerys M. Jabłkowski

Fig. 8. An image of a spinner spinning the thread using a spindle loaded with a spindle whorl – a narrative scene presented on the ash-urn from Sopron, Hungary. According to Gallus 1934, table XII; redrawn by M. Jabłkowski

nych z osad i cmentarzysk (Czopek 2008). Interesujące jest przy tym, że w grobach odnotowuje się najczęściej szczątki zwierzęce, co może stanowić ważny kontekst dla przęślików stwierdzanych w inwentarzach grobowych.

Na podstawie prezentowanych w artykule przęślików glinianych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej zaobserwowano relacje kulturowe ze społecznościami położonymi na wschód od terytorium zajmowanego przez opisywaną kulturę. W tym przypadku bardzo cenne okazały się egzemplarze zaliczane do grupy przęślików różnokształtnych, a konkretnie do odmiany w kształcie miniaturowych naczyń. Przęśliki o takiej formie są charakterystyczne dla jednostek kulturowych, które rozwijały się na wschód od terytorium zajmowanego przez tarnobrzeską kulturę łużycką. Analogiczne egzemplarze znane są z kultury miłogradzkiej, przy czym niektóre okazy były znacznie bogaciej ornamentowane. Jednak pod względem formy przypominały przęśliki w kształcie miniaturowych naczyń odkrytych na stanowiskach tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Analogiczne były również formy przęślików szpulowatych. Inną jednostką kulturową ze strefy lasostepu jest wspomniana już kultura czarnońska. Również wśród jej inwentarza wyrobów glinianych można dostrzec przęśliki w kształcie miniaturowych naczyń. Na tej podstawie można wnioskować, że strefa lasostepu była obszarem, z którego przenikały na obszar tarnobrzeskiej kultury łużyckiej pewne elementy kultury materialnej, widoczne chociażby w niektórych formach przęślików, spotykanych na obszarze Polski południowo-wschodniej.

Biorąc pod uwagę przęśliki występujące w kontekstach funeralnych można podjąć próbę analizy struktury społecz-

nej. W przypadku zbioru przęślików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej wykorzystanego w niniejszym artykule można bazować jedynie na czterech grobach, dla których dokonano analizy antropologicznej. Informacje takie pochodzą z Grzęski 1 (grób 38 – popielnicowy), Pysznicy 1 (grób 594 – popielnicowy), Furmanów 1 (grób 209 – popielnicowy) oraz Dobkowic 35 (grób 1 – popielnicowy). W przypadku pierwszego stanowiska, w popielnicy znajdowały się kości kobiety w wieku *Adultus/Maturus* (?). W grobie z Pysznicy przepalone szczątki należały do osoby nieokreślonej płci w wieku *Iuvenis*-X. W popielnicy z miejscowości Furmany odkryto kości kobiety w wieku *Maturus*. Natomiast w grobie z miejscowości Dobkowice kości należały do kobiety w wieku *Adultus* oraz dziecka w wieku *Infans*. Podsumowując, można stwierdzić, że analizy antropologiczne grobów z przęślikami potwierdzają przypuszczenie, iż tkactwo było zajęciem typowo kobiecym. Jest to zatem element wyposażenia grobów o charakterze typowo żeńskim.

Przęśliki mogą być również wykorzystywane jako źródło do badań nad obrzędowością. Jest to związane z interpretacją niektórych okazów o prostokątnym i soczewkowatym przekroju poprzecznym z uwypukleniem przy otworze jako kółek od wózków kultowych. Najwięcej tak uformowanych przęślików występuje w grupie górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej (Bukowski 1982, ryc. 15; Młodkowska-Przepiórowska 1995, 118). Zdaniem I. Młodkowskiej-Przepiórowskiej okazy takie można połączyć z praktykami związanymi z kultem solarnym (Młodkowska-Przepiórowska 1995, 118). Podobny wniosek zaprezentował B. Gediga, który łączy wspomniane egzemplarze z symboliką kultową (Gediga 1967, 174).

Należy podkreślić, że niniejsze opracowanie jest pierwszym jak dotąd zestawieniem bazy źródłowej dotyczącej glinianych przęślików tarnobrzeskiej kultury łużyckiej. Warto jednocześnie zauważyć, że przęśliki – będące przecież jednym z podstawowych rodzajów zabytków archeologicznych – są często pomijane przez archeologów, co zapewne tłumaczyć można ich oczywistą funkcją oraz niskimi walorami poznawczymi. Celem prezentowanego artykułu było ukazanie w jak najszerszym ujęciu zagadnień, mających na celu przedstawienie i zapoznanie się z różnorodnymi aspektami poruszanej problematyki. Dzięki szczegółowym analizom dowiedziono, że przęśliki mogą stanowić punkt wyjścia do badań nad znaczeniem przęślików jako źródła do poznania i rekonstrukcji tkactwa ludności tarnobrzeskiej kultury łużyckiej, badań chronologii i relacji kulturowych opisywanego ugrupowania kulturowego oraz badań nad jego obrzędowością i strukturą społeczną.

Na podstawie analiz przęślików przeprowadzonych w artykule, należy zwrócić uwagę na kwestie ujednolicenia i usystematyzowania opisów przęślików w publikacjach archeologicznych. Generalnie w opisach uwzględniane powinny być następujące dane: kształt przekroju poprzecznego, średnica, waga, wysokość mierzona przy otworze oraz ewentualne cechy widoczne na powierzchniach zewnętrznych przęślika w postaci zdobień czy uszkodzeń. Wymienione cechy są podstawowymi i pierwszorzędowymi z uwagi na fakt, że czas wirowania wrzeczona związany jest bezpośrednio z tak zwanym momentem bezwładności przęślika. Parametrami, które istotnie wpływają na przytoczoną wielkość fizyczną są właśnie – wspomniane powyżej w opisie – masa i średnica przęślika. Są to dwie cechy o istotnych walorach poznawczych. Dzięki archeologii eksperymentalnej udało się ustalić, że do przedzenia nici z wykorzy-

staniem surowca zwierzęcego (wełny) używano wrzecion obciążonych przęślikami mniejszymi i lżejszymi. Natomiast przy produkcji nici z surowców roślinnych (len, konopie) stosowano okazów cięższych i posiadających większą średnicę (Furmánek, Pieta 1985, 19). Dopiero w dalszej kolejności brane pod uwagę

powinny być barwa i domieszka schudzająca glinę, ponieważ same te elementy niewiele wnoszą w badania nad zagadnieniami tkactwa. Taki usystematyzowany i kompleksowy opis przęślików jest niezwykle istotny i pomocny dla badaczy, których kręgiem zainteresowań jest pradziejowe włókiennictwo.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Adamik J., Burghardt M. 2011. Osada tarnobrzskiej kultury łużyckiej w Białobrzegach, pow. Łańcut, stan. nr 5, w świetle ostatnich badań. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 32, 117–168.

Barłowska A., Szałapata E. (red.) 1989. *Grupa tarnobrzskiej kultury łużyckiej: materiały z konferencji 12–14 listopada 1986 r. w Rzeszowie*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Blajer W. 1984. Stanowiska grupy tarnobrzskiej w Zaborcu i Książnicach, woj. Rzeszów. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1976–1979*, 207–214.

Bukowski Z. 1979. *Prahistoria ziem polskich. T. 4. Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego*. Wrocław: Ossolineum.

Bukowski Z. 1982. Ergebnisse der Forschungsarbeiten in der Siedlung der Lausitzer Kultur in Grzybiany, Wojewodschaft Legnica (1970–1980). W: B. Chropovsky, J. Herrmann (red.), *Beiträge zum bronzezeitlichen Burgenbau in Mitteleuropa*, 127–147. Berlin–Nitra.

Chmielewski T.J. 2009. *Po nitce do kłębka... O przędzalnictwie i tkactwie młodszej epoki kamienia w Europie Środkowej*. Warszawa.

Chomentowska B. 1989. Osada kultury łużyckiej grupy tarnobrzskiej w Zawadzie, gmina Połaniec, woj. tarnobrzskie w świetle dotychczasowych badań. W: A. Barłowska, E. Szałapata (red.), *Grupa tarnobrzskiej kultury łużyckiej*, 325–341. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 1989. Z badań nad schyłkową fazą grupy tarnobrzskiej. W: A. Barłowska, E. Szałapata (red.), *Grupa tarnobrzskiej kultury łużyckiej*, 241–261. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 1992. Badania stanowisk z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza prowadzone przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie w latach 1985–90. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1985–90*, 167–184.

Czopek S. 1994. Materiały z wielokulturowego stanowiska „Krowia Góra” w Piasecznie, woj. Tarnobrzeg. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1993*, 27–54.

Czopek S. 1996. *Grupa tarnobrzskiej nad środkowym Sanem i dolnym Wisłokiem*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 1997. Osada grupy tarnobrzskiej na stan. nr 5 w Białobrzegach, woj. Rzeszowskie. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 18, 29–76.

Czopek S. 1999. *Pradzieje Polski południowo-wschodniej*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 2001. *Pysznica, pow. Stalowa Wola, stan. 1 – cmentarzysko ciałopalne z przełomu epok brązu i żelaza*. Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski.

Czopek S. 2003. Wielokulturowa osada na stanowisku nr 3 w Kliszowie, pow. Mielec. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 24, 55–82.

Czopek S. 2007. *Grodzisko Dolne, stanowisko 22 – wielokulturowe stanowisko nad dolnym Wisłokiem. Część 1: od epoki kamienia do wczesnej epoki żelaza*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 2008. Kilka uwag o archeozoologicznych materiałach tarnobrzskiej kultury łużyckiej. W: J. Bednarczyk i in. (red.), *Na pograniczu światów. Studia z pradziejów międzymorza bałtycko-pontyjskiego ofiarowane Profesorowi Aleksandrowi Koško w 60. rocznicę urodzin*, 83–91. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.

Czopek S. 2010. Naddniestrzańskie rubieże kulturowe w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza. W: S. Czopek, S. Kadrow (red.), *Mente et rutro. Studia archaeologica Johani Machnik viro doctissimo octogesimo vitae anno ab amicis, collegis et discipulis oblata*, 357–368. Rzeszów: Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Czopek S. 2011. Wyniki badań „autostradowych” A4 w zakresie młodszych okresów prahistorycznych. W: S. Czopek (red.), *Autostradą w przeszłość*, 79–96. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S. 2014. *Stanowisko 158 w Jarosławiu, woj. podkarpackie. Część II. Osadnictwo od starszej epoki brązu do okresu rzymskiego*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Czopek S., Bronowicki J., Podgórska-Czopek J. 2015. *Zamiechów, stan. 18 – wielokulturowe stanowisko na Przedgórzu Rzeszowskim*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Czopek S. (red.) 2011. *Autostradą w przeszłość: katalog wystawy*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S., Ligoda J., Podgórska-Czopek J., Rogóż J. 2016. *Cmentarzysko tarnobrzskiej kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza w Grzęsce, pow. przeworski*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S., Nogaj J. 1989. Mikroregion osadniczy grupy tarnobrzskiej w dolinie Wisłoka w świetle dotychczasowych badań. W: A. Barłowska, E. Szałapata (red.), *Grupa tarnobrzskiej kultury łużyckiej*, 343–373. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Czopek S., Podgórska-Czopek J. 2007. *Grodzisko Dolne, stan. 22 – od paleolitycznych łowców do wczesnośredniowiecznych Słowian*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Dębiec M. 2005. Materiały z badań ratowniczych na wielokulturowym stan. 31 w Rzeszowie. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 26, 25–64.

Furmánek V., Pieta K. 1985. *Počiatky odievania na Slovensku*. Bratislava: Tatran.

Gallus S. 1934. A Soproni Burgstall alakos urnái = Die Figuralverzierten Urnen vom Soproner Burgstall. *Archaeologia Hungarica* 13. Budapest: Akadémiai Kiadó.

- Gawlik A. 2009. Elementy miłogradzkie w środowisku kultury łużyckiej Polski południowo-wschodniej. W: S. Czopek, K. Trybała-Zawiślak (red.), *Tarnobrzaska kultura łużycka – źródła i interpretacje*, 177–189. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Gediga B. 1967. *Plemiona kultury łużyckiej w epoce brązu na Śląsku środkowym*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Instytut Historii Kultury Materialnej PAN.
- Glinianowicz M., Kadrow S., Kotowicz P., Nowak A., Poradyło W. 2016. *Boratyn, pow. jarosławski, stan. 17. Materiały z osad kultury mierzanowickiej i grupy tarnobrzskiej oraz z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Godlewski P. 2001. Cmentarzysko grupy tarnobrzskiej w Manasterzu, stan. 6. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 22, 21–57.
- Grömer K. 2010. *Prähistorische Textilkunst in Mitteleuropa: Geschichte des Handwerkes und der Kleidung vor den Römern*. Wien: Austrian Science Fund.
- Hozer M. 2009. Materiały kultury łużyckiej ze stanowiska nr 4 i 5 w Terliczce. W: S. Czopek, K. Trybała-Zawiślak (red.), *Tarnobrzaska kultura łużycka – źródła i interpretacje*, 313–351. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Kamińska J., Turnau I. 1966. *Zarys historii włókiennictwa na ziemiach polskich do końca XVIII wieku*. Wrocław: Instytut Historii Kultury Materialnej PAN.
- Karnas A. 2003. Osada grupy tarnobrzskiej w Ostrowach Tuszowskich. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 24, 83–114.
- Kašuba M.T. = Кашуба М.Т. 2000. Раннее железо в лесостепи между Днестром и Сиретом (культура Козия-Сахарна). *Stratum plus* 3, 241–488.
- Kostek A. 1991. Cmentarzysko grupy tarnobrzskiej w Wietlinie III, gm. Laszki, woj. Przemyśl. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1980–84*, 5–45.
- Krušel'nic'ka L.I. = Крушельницька Л.І. 1998. Чорноліська культура Середнього Придністров'я: (за матеріалами непоротівської групи пам'яток). Львів.
- Ligoda J. 2005. Osada grupy tarnobrzskiej na stan. 6 w Czarnej, pow. Łańcut. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 26, 207–262.
- Ligoda J., Mitura P., Zych R. 2005. Materiały z wielokulturowego stanowiska 6 w Babisze, gm. Tuszów Narodowy, pow. Mielec. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 26, 65–110.
- Ligoda J., Słowik K. 2009. Wstępne wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku 2 w Stobiernej, pow. Rzeszów (badania na trasie drogi ekspresowej S-19). W: S. Czopek, K. Trybała-Zawiślak (red.), *Tarnobrzaska kultura łużycka – źródła i interpretacje*, 353–363. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Ligoda J., Wilk M. 2008. Wyniki badań osady z wczesnej epoki żelaza na stanowisku 20 w Siedliskach, gm. Lubenia, pow. Rzeszów. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 29, 199–206.
- Liu R. 1978. Spindle Whorls. Part I: Some Comments and Speculations. *The Bead Journal* 3, 87–103.
- Maik J. 2012. *Włókiennictwo kultury wielbarskiej*. Łódź: Instytut Archeologii i Etnologii PAN.
- Mitura P. 2004. Materiały kultury malickiej i grupy tarnobrzskiej za stan. 54 w Rzeszowie. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 25, 5–90.
- Młodkowska-Przepiórowska I. 1995. Praktyki wierzeniowe ludności grupy górnośląsko-małopolskiej. W: J. Szydlowski (red.), *Dzieńnictwo kulturowe epoki brązu i wczesnej epoki żelaza na Górnym Śląsku i w Małopolsce, tzw. grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej* (= Śląskie Prace Prahistoryczne 4), 113–122. Katowice: Muzeum Śląskie.
- Moskwa K. 1971. Późnołużyckie cmentarzysko w Trzęsówce, pow. Kolbuszowa. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1967*, 9–98.
- Moskwa K. 1973. Osadnictwo kultury łużyckiej w Jasionce, pow. Rzeszów. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1968–1969*, 63–71.
- Moskwa K. 1976. *Kultura łużycka w południowo-wschodniej Polsce*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- Niesiołowska-Wędzka A. 1970. Przędzalnictwo. W: G. Labuda, Z. Stieber (red.), *Słownik starożytności słowiańskich* IV, 393–395. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Ormian K. 1998. *Cmentarzysko z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Furmanach stan. 1, woj. Tarnobrzeg*. Maszynopis pracy magisterskiej, UJ Kraków.
- Parczewski M. 1996. Rezultaty badań wykopaliskowych w Bachórze w latach 1993–1995. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 17, 263–282.
- Parczewski M. 1999. Czternasty sezon badań wykopaliskowych na stanowisku 16 w Bachórze, pow. Rzeszów. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 20, 339–350.
- Poradyło W. 1995. Materiały z dawnych badań na cmentarzyskach grupy tarnobrzskiej, przechowywane w muzeach w Przemyślu i Krakowie. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 16, 23–118.
- Poradyło W. 2001. Cmentarzysko ludności grupy tarnobrzskiej w Trójczycach, gm. Orły, pow. Przemyśl. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 22, 56–106.
- Poradyło W. 2011. *Stanowisko 1 w Terliczce nad dolnym Wisłokiem. Materiały z końca epoki brązu i młodszego okresu rzymskiego*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Poradyło W., Bobak D., Pasterkiewicz W., Połtowicz-Bobak M. 2014. *Wielokulturowe stanowisko nr 5 w Palikówce*. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Szafrński W. 1950. Ciężarki tkackie i przęśliki z grodu kultury „łużyckiej” w Biskupinie. W: J. Kostrzewski (red.), *III sprawozdanie z prac wykopaliskowych w grodzie kultury łużyckiej w Biskupinie w powiecie żnińskim za lata 1938–1939 i 1946–1948*, 132–160. Poznań: Polskie Towarzystwo Prehistoryczne.
- Szpunar A., Szpunar B., Kuś M. 2009. Osada z wczesnej epoki żelaza w Gorzycach, pow. Tarnów, stan. 3, w świetle dotychczasowych badań. W: S. Czopek, K. Trybała-Zawiślak (red.) *Tarnobrzaska kultura łużycka – źródła i interpretacje*, 415–440. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.

Katalog glinianych przęślików odkrytych na stanowiskach archeologicznych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej
Catalog of clay spindles discovered at the archaeological sites of the Lusatian culture in Tarnobrzeg

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
1	Babicha, pow. mielecki, stan. 6	Osada, wykop II	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, barwa brunatna, powierzchnia szorstka, domieszka tłuczni kamiennego; d = 4,2 cm, h = 1,2 cm	?	1 fragm. brzegu garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. brzegu garnka o powierzchni zewnętrznej chropowatej	III faza	Ligoda, Mitura, Zych 2005, 89, tabl. VII,9	Tabl. VI,1
2	Bachórz, pow. rzeszowski, stan. 16	Osada, obiekt 95	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, d = 6 cm, h = 2,1 cm; barwa ceglasto-brunatna, domieszka piasku	15 g ≈ 60 g	62 ułamki naczyń grupy tarnobrzeskiej charakterystyczne dla III fazy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	III faza	Parczewski 1999, 343, ryc. 4, 3	Tabl. I,1
3	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasno-brunatne, domieszka tłuczni kamiennego i piasku, d = 2,8 cm, h = 1,2 cm	9 g ≈ 36 g	Fragm. naczyń garnkowatych z dziurkami pod krawędzią wylewu albo z ornamentami plastycznymi; garnki o powierzchni chropowatej bez dziurek pod krawędzią wylewu; fragm. naczyń wazowatych i kulbów-czerpaków	III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,4	Tabl. I,2
4	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika glinianego, uszkodzona powierzchnia dolna i górna, powierzchnie jasno-brunatne, nieliczna domieszka piasku, d = 3,6 cm, wysokość niezachowana	5 g ≈ 10 g		III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,5	Tabl. XV/II,1
5	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika o dwuściżkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasno-brunatne, nieliczna domieszka piasku i drobnego tłuczni kamiennego, d = 3,7 cm, h = 3 cm	16 g ≈ 32 g		III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,6	Tabl. XII,1
6	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasno-brunatne, nieliczna domieszka tłuczni kamiennego, d = 2,6 cm, h = 1,1 cm	12 g ≈ 36 g		III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,7	Tabl. I,3
7	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasno-brunatne, domieszka piasku i tłuczni kamiennego, d = 2,3 cm, h = 1,7 cm	8 g ≈ 24 g		III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,8	Tabl. I,4
8	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, wybór materiału z warstwy kulturowej i obiektów	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasno-brunatne, nieliczna domieszka piasku, d = 3 cm, h = 1,7 cm	16 g ≈ 48 g		III faza	Czopek, Nogaj 1989, 355, tabl. II,8	Tabl. I,5
9	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1A	Osada, obiekt 132	Fragment przęślika o dwuściżkowatym przekroju poprzecznym, d = 3,25 cm, h = 2 cm	?	Mały garnek bezułkowaty z ornamentem plastycznym w postaci listwy z dołkami palcowymi pod krawędzią wylewu; waza o dwuściżkowatym brzuscu i wyraźnie wydzielonej, stożkowatej szyjce; misa o esowatym profilu o większej wyżej brzośce od średnicy wylewu; 1 fragm. talerza-płacka	III faza	Czopek 1996, 35, ryc. 12,c	Tabl. XIII,7
10	Białobrzegi, pow. łancucki, stan. 1H	Warstwa popiołowa <i>zobnika</i>	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, d = 8,6 cm, h = 1,7 cm	?	1 fragm. naczyń ze zdobnictwem plastycznym w postaci listwy zdobionej dołkami palcowymi; fragm. naczyń z dziurkami pod krawędzią wylewu	III faza	Czopek 1989, 243, tabl. I,3	Tabl. I,6

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
11	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 2	Osada, obiekt 258	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, przy otworze z jednej strony zgrubienie, powierzchnie szorstkie, barwy brunatnej, domieszka tłucznia kamiennego i ceramicznego, d = 4,2 cm, h = 1,2 cm	9 g ≈ 18 g	Brak danych	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. VII,1
12	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 2	Osada, warstwa 3.13, ar 150/370	Przęslik o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnia szorstka barwy brunatnej, domieszka tłucznia kamiennego i ceramicznego, d = 4 cm, h = 3 cm	?	Fragmenty ceramiki tamobrzeskiej kultury lużyckiej datowane na III fazę	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. XIII,1
13	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 2	Osada, warstwa 3.104, ar 100/300	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia szorstka, barwy brunatnej, domieszka tłucznia kamiennego, d = 4,3 cm, h = 1,7 cm	?	1 fragm. środkowej części naczynia garnkowego zdobiony poziomą listwą plastyczną z dolkami palcowymi; 1 fragm. naczynia garnkowego z dolkiem palcowym; fragm. wylewów naczyni; 1 fragm. talerza -placka z dziurkami nie do końca przekutymi; ponad 31 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. V,2
14	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 2	Osada, warstwa 3.104, ar 100/320	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym; powierzchnie szorstkie, barwy jasnobrunatnej, domieszka tłucznia ceramicznego, d = 4 cm, h = 1,2 cm	?	1 fragm. wylewu naczynia; 1 fragm. dolnej części garnka; 5 fragm. mis; ponad 31 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. V,3
15	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 2	Osada, ob. 819a	Fragment przęślika, o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, szorstkie, domieszka tłucznia ceramicznego i kamiennego, d = 4 cm, h = 2,4 cm	?	Liczne fragm. naczyń o chropowaconych powierzchniach zewnętrznych; przepalony fragm. cienkościennego czerpaka z dziurką pod wylewem	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. X,1
16	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 5	Osada, zabytek wydzielony z ar 9G	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w donieszcze gruby tłuczeń kamienny i piasek, d = 5,7 cm, h = 2,2 cm	29 g ≈ 58 g	1 fragm. garnka z poziomą listwą plastyczną zdobioną odciskami palcowymi w górnej części naczynia; górna część naczynia garnkowego z guzikiem plastycznym pod krawędzią wylewu; fragm. profilowanej misy albo dużego czerpaka; kilka fragm. talerzy-placków z odciskiem plecionki; fragm. naczyń garnkowych o chropowaconych powierzchniach zewnętrznych; 1 fragm. naczynia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu; ponad 1250 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 1997, 48, tabl. III,2	Tabl. I,7
17	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 5	Osada, zabytek wydzielony z ar 9G	Fragment płaskiego przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szaroczarne, w donieszcze gruboziarnisty tłuczeń kamienny, d = 2,4 cm, h = 1,8 cm	13 g ≈ 52 g		III faza	Czopek 1997, 48, tabl. III,6	Tabl. I,8
18	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 5	Osada, zabytek wydzielony z ar 6G	Fragment płaskiego przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, domieszka piasku, d = 3,2 cm, h = 1,2 cm	12 g ≈ 48 g	Fragm. stożkowatych mis; fragm. garnków z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragm. talerzy-placków; 1 fragm. garnka zdobionego poziomą listwą plastyczną z odciskami palcowymi; 1 fragm. stożkowatej misy; ok. 1200 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 1997, 48, tabl. III,3	Tabl. VII,2
19	Białobrzegi, pow. łanucki, stan. 5	Osada, zabytek wydzielony - sondaż 2	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatnych, gładkich, w donieszcze tłuczeń kamienny i piasek, d = 5,5 cm, h = 2,1 cm	27 g ≈ 54 g	Brak danych	III faza	Czopek 1997, 48, tabl. III,4	Tabl. VII,3

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przeszłika	Waga	Zabytki współwystępujące z przeszłikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
20	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, zabytek wy- dzielony z ar 10G	Fragment glinianego przeszłika o płasko- -wypukłym przekroju poprzecznym, bar- wy ceglastej, nieliczna domieszka tłucznia kamiennego i piasku, jednostronnie ścięty, d = 2,4 cm, h = 1,6 cm	10 g ≈ 40 g	1 fragm. kubka-czerpaka; 1 fragm. brzegowy chropo- watego garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu i plastycznym guzkiem w górnej części brzuśca; ok. 360 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 1997, 48, tabl. III,7	Tabl. XIV,1
21	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, materiał z warstwy kulturowej – odcinek 2, materiał z warstwy II	Fragment przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, przy otworze z jednej strony nieznaczne zgrubienie, powierzchnie brunatne, gładkie, w do- mieszce tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 5,4 cm, h = 1,8 cm	?	1 fragm. kubka-czerpaka; 1 fragm. dolnej części naczynia wazowatego, zdobionego w spodniej części częściowo przekutymi dziurkami; fragm. talerzy-płacków; 1 fragm. brzegu naczynia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. garnka z zachowa- ną ukośną listwą plastyczną z odciskami palcowy- mi; górna część naczynia wazowatego z cylindryczną szyjką; 1 fragm. naczynia z wychylonym na zewnątrz wylewem; 1 fragm. naczynia garnkowego z ukośną listwą plastyczną; 1 fragm. garnka z fragmentarycz- nie zachowanym guzkiem z odciskiem palcowym; ok. 260 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Adamik, Burghardt 2011, 164, ryc. 19,5	Tabl. X,2
22	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, materiał z warstwy kulturowej – odcinek 2, materiał z warstwy II	Fragment glinianego przeszłika o płasko- -wypukłym przekroju poprzecznym, jed- nostronnie ściętego, powierzchnie brunat- ne, gładkie, domieszka tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 7 cm, h = 2,2 cm; z jednej strony uszkodzony przy otworze	19 g ≈ 76 g		III faza	Adamik, Burghardt 2011, 164, ryc. 19,7	Tabl. XIV,3
23	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, materiał z warstwy kulturowej – odcinek 3, materiał z warstwy II	Fragment płaskiego przeszłika o soczew- kowatym przekroju poprzecznym, po- wierzchnie szarobrunatne, gładkie, w do- mieszce tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 3 cm h = 1,8 cm	?	1 fragm. brzegu naczynia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu i zdobiony odciskami wyle- wem; 1 fragm. brzegu naczynia wazowatego z dziur- kami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. profilowanego naczynia w typie misy lub kubka-czerpaka; ok. 200 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Adamik, Burghardt 2011, 164, ryc. 19,6	Tabl. X,3
24	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, materiał z warstwy kulturowej – odcinek 3, materiał z warstwy III	Fragment przeszłika glinianego o płasko- -wypukłym przekroju poprzecznym, jed- nostronnie ściętego, powierzchnie szaro- brunatne, gładkie, d = 4,4 cm, h = 2 cm	?	1 fragm. brzegu garnka z guzkiem w górnej części; 1 fragm. talerzy-płacków; 1 fragm. misy o lukowatym profilu z brzegiem lekko pogrubionym do środka; 1 fragm. naczynia garnkowego o prostym wylewie i skośnie przekutych dziurkach pod krawędzią wy- lewu; 1 fragm. środkowej części naczynia garnkowa- tego z poziomą listwą plastyczną z odciskami palco- wym; 1 fragm. górnej części garnka jajowatego; ok. 600 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Adamik, Burghardt 2011, 164, ryc. 19,8	Tabl. XIV,2
25	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 5	Osada, obiekt 19	Fragment płaskiego przeszłika o soczewko- waty przekroju poprzecznym, krawędzie zaokrąglone, powierzchnie szare, gładkie, domieszka tłucznia kamiennego i cera- micznego, d = 4,4 cm, h = 1,5 cm	14 g ≈ 56 g	Małych rozmiarów naczynko o stożkowo rozchylo- nych ściankach i płasko zakończonym dnem; 18 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Adamik, Burghardt 2011, 164, ryc. 19,9	Tabl. VII,4
26	Białobrzegi, pow. łan- cucki, stan. 8	Osada, ar 3L, ćw. B	Prześlisk o prostokątnym przekroju po- przecznym, powierzchnie brunatne, do- mieszka drobnego tłucznia kamiennego i piasku; d = 4,1 cm, h = 2,7 cm	52 g	Brak danych	III faza	Czopek et al. 2011, 141	Tabl. I,9

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
27	Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 8	Osada, ar 4L, ćw. C, obiekt 132	Przęslik o prostokątnym przekroju poprzecznym z wypukłościami po obu stronach otworu, powierzchnie brunatne, domieszka drobnego tłucznia kamiennego i piasku, d = 5,1 cm, h = 1,9 cm	44 g	Brak danych		Materiał niepublikowany. Zbiory Muzeum Okręgowego w Rzeszowie	Tabl. II,1
28	Białobrzegi, pow. łańcucki, stan. 17 (84)	Osada, ar 160/130, ćw. A	Prawie w całości zachowany przęslik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie chropowate brunatne, ciemny jasnobrunatny z szarym przełomem i średnioziarnistą domieszką tłucznia kamiennego, d = 4,7 cm, h = 0,9 cm	28 g	Fragm. naczyń o powierzchniach zewnętrznych chropowatych t	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. VII,5
29	Boratyn, pow. jaro-sławski, stan. 17	Osada, obiekt 249	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie ceglaste, domieszka tłucznia kamiennego, d = 6,1 cm, h = 1,5 cm	21 g ≈ 42 g	IIIA1t (1 fragm.), IIIC1t (1 fragm.), IIA1 (1 fragm.), IIC3t (1 fragm.), IIIB1 (2 fragm.), IIIC1t (3 fragm.), IVA3t (1 fragm.), 5 fragm. niesklasyfikowanych	?	Glinianowicz et al. 2016, 159, tabl. XV,7	Tabl. VII,6
30	Boratyn, pow. jaro-sławski, stan. 17	Osada, obiekt 527	Przęslik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, zachowany w całości, powierzchnie jasnobrunatne, gładkie, domieszka piasku, d = 3,3 cm, h = 1,4 cm	13 g	IIA3 (2 fragm.)		Glinianowicz et al. 2016, 179, tabl. XXI,4	Tabl. VII,7
31	Budy Łańcuckie, pow. łańcucki, stan. 1	Cmentarzysko, grób (w tej samej popielnicy 2 przęśliki)	Przęslik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, zachowany w całości, z jednej strony uwypuklenie przy otworze, powierzchnie gładkie, szarobrunatna, niewielka ilość drobnego domieszki, d = 5,6 cm, h = 2 cm	?	Przęslik znaleziono w popielnicy, którą było naczynie wazowate dwustożkowate o wyodrębnionym dnie, łagodnym załomie brzuśca i prawie stożkowej górnej części, zdobione na załomie 4 parami podłużnych guzków oraz grupami skośnych, dość szerokich kresek; w naczyniu kilka fragm. miniaturowego naczynka	III faza	Poradyło 1995, 85, tabl. VIII,4	Tabl. XI,5
32	Budy Łańcuckie, pow. łańcucki, stan. 1	Cmentarzysko, grób (-II-)	Przęslik gliniany o wypukło-wklęsłym przekroju poprzecznym, powierzchnia gładka, szarobrunatna, bardzo nieliczna drobna domieszka, d = 6,3 cm, h = 1,7 cm	?		III faza	Poradyło 1995, 85, tabl. VIII,5	Tabl. XIV,7
33	Chłopice, pow. jaro-sławski, stan. 15	Osada, obiekt 94	Prawie w całości zachowany przęslik dwustożkowaty o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, d = 4,5, h = 3,8 cm	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XII,9
34	Chłopice, pow. jaro-sławski, stan. 16	Osada, obiekt 804 cz. A, ar 28I	Przęslik o prostokątnym przekroju poprzecznym, otwór umieszczony niesymetrycznie, wokół otworu po jednej stronie niewyraźna linia ryta, domieszka drobnego piasku lub bardzo drobnego tłucznia, barwa ceglasta, d = 2,5 cm, h = 1,1 cm	6 g	Fragm. brzegu naczynia	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. II,2
35	Czarna, pow. łańcucki, stan. 6	Osada, obiekt 42	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, barwa brunatna, powierzchnia gładka, d = 3,6 cm, h = 0,9 cm	5 g ≈ 20 g	Fragm. brzegu garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragm. talerza-płacka	III faza	Ligoda 2005, 222, tabl. IV,2	Tabl. II,3
36	Dębina, pow. łańcucki, stan. 6	Osada, ar 1S3W, ćw. A, warstwa 2	Prawie w całości zachowany przęslik o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, domieszka tłucznia kamiennego i piasku, d = 4 cm, h = 3 cm	36 g	Brak danych	III faza	Materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. XII,8

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przesiłki	Waga	Zabytki współwystępujące z przesiłką	Datowanie	Literatura	Tablice
37	Dębina, pow. łancucki, stan. 6	Osada	Zachowany w całości przesiłek o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, domieszka tłuczni kamiennego i piasku, d = 3,4 cm, h = 1,9 cm	17 g	Brak danych	III faza	Materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. IX,8
38	Dobkowice, pow. jaroński, stan. 35	Grób 1, popielnicowy	Przsiłek o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, w domieszkę tłuczeń ceramiczny, d = 3,5 cm, h = 1,9 cm	22 g	Popielnica (naczynie garmkowate o chropowatej powierzchni zdobione guzkiem na brzusku), fragm. brzuśca i dna jednej misy; brązowa zausznica gwoździowata; fragm. dwóch szpil wykonanych z żelaza; ponad 29 szklanych paciorków; w grobie kości kobiety w wieku <i>adultus</i> + kości dziecka w wieku <i>infans</i>	III faza	Czopek 2011, 85, ryc. 10,6	Tabl. XII,2
39	Furmany, pow. tarnobrzeski, stan. 1	Cmentarzysko, grób 195, jamowy (?)	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, domieszka drobnego tłuczni, powierzchnia gładka, barwy jasnobrunatnej, d = 4,6 cm, h = 1,8 cm	?	Fragm. wazy nadsańskiej o części górnej brzuśca zdobionej skośnymi żłobkami; fragm. wylewu misy stożkowatej z wychyloną na zewnątrz brzegiem; fragm. płacka glinianego z otworkami na powierzchni	III faza	Ormian 1998, tabl. LXVII,2	Tabl. XI,7
40	Furmany, pow. tarnobrzeski, stan. 1	Cmentarzysko, grób 209, popielnicowy	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, domieszka piasku, powierzchnie barwy jasnobrunatnej, d = 6,2 cm, h = 1,6 cm	?	Waza nadsańska z uszkodzoną szyjką, powierzchnia zewnętrzna wygładzona zdobiona u nasady szyjki dwoma bruzdami, nieco poniżej dwoma pojedynczymi, stożkowatymi guzami, pod którymi na żalome umieszczono po dwa, również stożkowate guzki, brzusiec nad żalome zdobiony przylegającymi do siebie, zakreskowanymi czworobokami i trójkątami; misa profilowana ze słabo zaznaczonym żalome brzuśca, lekko wychyloną na zewnątrz szyjką i zaznaczonym dnem, poniżej krawędzi wylewu widnieją dwie dziurki; skret wykonany z okrągłego w przekroju drutu brązowego o końcach zaostzonych, w grobie kości kobiety w wieku <i>maturus</i>	III faza	Ormian 1998, tabl. LXXII,2	Tabl. XI,9
41	Gorzyce, pow. tarnowski, stan. 3	Osada, materiał z warstwy	Przsiłek w kształcie naczynia (analogiczny do przesiłki z Ostrowów Tuszowskich), d = 3,1 cm, h = 2,4 cm	?	Brak danych	III faza	Szpunar, Szpunar, Kuś 2009, 435, tabl. X,12	Tabl. XVI,1
42	Gorzyce, pow. tarnowski, stan. 3	Osada	Przsiłek o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, d = 3,1 cm, h = 2,4 cm	?	Brak danych	III faza	Szpunar, Szpunar, Kuś 2009, 435, tabl. X,13	Tabl. XIII,2
43	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z tzw. II warstwy kulturowej – ar 33F	Przsiłek o soczewkowatym przekroju poprzecznym, płaski, powierzchnie brunatne, gładkie, w domieszkę tłuczeń kamienny, d = 5,7 cm, h = 1,7 cm	?	1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. talerza-płacki; 3 fragm. naczyń garmkowatych z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. grubościennego naczynia garmkowatego z dziurką pod krawędzią; 1 fragm. stożkowatej misy z wyodrębnionym brzegiem; ponad 130 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 68, tabl. XI,10	Tabl. X,4
44	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z warstwy – ar 35G	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, przy otworze z jednej strony wyraźne zgrubienie, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w domieszkę tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 4,8 cm, h = 1,6 cm	13 g ≈ 52 g	1 fragm. naczynia wazowatego ze stożkowatą szyjką; 1 fragm. misy o łukowatym profilu; 1 fragm. brązowego naczynia wazowatego; 1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią; 1 fragm. doniczkowatego garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. doniczkowatego garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu i ukośną listwą plastyczną z odciśkami palcowymi; 1 fragm. misy z krawędzią wgiętą do wewnątrz; 1 brązowy fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. naczynia garmkowatego	III faza	Czopek 2007, 68, tabl. XI,11	Tabl. VII,8

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przeszłika	Waga	Zabytki współwystępujące z przeszłikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
					watego z dziurkami pod wylewem, lekko wychylonym na zewnątrz; dno naczynia garnkowego; 1 fragm. górnej części jajowatego naczynia garnkowego tego z dziurkami pod krawędzią; 1 brzegowy fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią; 1 fragm. profilowanej misy lub tczerpaka; 1 fragm. stożkowej misy; 1 fragm. naczynia wazowego zdobionego na brzuscu ukośnymi kreskami i odciskami okrągłego stempelka; 1 fragm. naczynia wazowego zdobionego okrągłymi dołkami wykonanymi stempekami; 1 fragm. naczynia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu (część z nich nie całkiem przekłuta); ponad 180 fragm. różnorodnej ceramiki			
45	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z tzw. II warstwy kulturowej – ar 31E	Fragment glinianego, płaskiego przeszłika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, gładkie, glina z domieszką tłuczni kamiennego i ceramicznego	46 g ≈ 92 g	1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią; 1 fragm. naczynia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią z brzegiem zagiętym do środka; 1 fragm. jajowatego garnka z dziurkami pod krawędzią; 1 fragm. talerza-płacka; dno naczynia garnkowego; ponad 85 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,1	Tabl. II,6
46	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z tzw. II warstwy kulturowej – ar 29E (sondaż 1)	Fragment płaskiego przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, krawędzie zaokrąglone, powierzchnie brunatne, gładkie, glina z domieszką tłuczni kamiennego i ceramicznego, d = 5,3 cm, h = 1,7 cm	28 g ≈ 56 g	Ponad 10 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,2	Tabl. VII,9
47	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z I/II i II warstwy – ar 37E	Fragment małego, płaskiego przeszłika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w domieszce tłuczeń kamiennych i ceramicznych, d = 3 cm, h = 1,2 cm	6 g ≈ 12 g	1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu nie do końca przekłutymi; dolna część naczynia garnkowego z lekko wyodrębnionym dnem; 1 fragm. talerza-płacka; 1 fragm. brzuśca naczynia wazowego zdobionego na największej wydatości brzuśca pionowymi kreskami; 1 fragm. dna naczynia na puistej nóżce; 1 fragm. talerza-płacka z wyodrębnioną krawędzią; 1 fragm. naczynia wazowego; ponad 320 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,3	Tabl. II,4
48	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z warstwy – ar 35F	Fragment płaskiego przeszłika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie silnie wygładzone, brunatne, w domieszce tłuczeń kamiennych, d = 4,8 cm, h = 1,6 cm	44 g	1 fragm. misy o łukowatym profilu; 1 fragm. misy z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragm. garnków z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragm. brzegowej części naczynia wazowego; fragm. talerzy-płacków; fragm. szerokootworowego naczynia z dziurkami pod krawędzią wylewu; miniaturowy talerz-płacek; 1 fragm. misy; 1 fragm. dużego naczynia wazowego z wyodrębnioną, stożkową szyjką; 1 fragm. misy profilowanej lub tczerpaka; 1 fragm. małej miseczki o lekko łukowatych ściankach; 1 fragm. profilowanego naczynia wazowego z ornamentem krótkich, ukośnych kresk w naprzemianległych grupach; 1 fragm. naczynia garnkowego z brzegiem nachylonym do wewnątrz; ok. 380 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,4	Tabl. II,5

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przesiłki	Waga	Zabytki współwystępujące z przesiłką	Datowanie	Literatura	Tablice
49	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, materiał z I/II i II warstwy – ar 34H	Fragment płaskiego przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w domieszkę tłuczni kamiennych i ceramicznych, d = 5,2 cm, h = 1,2 cm	12 g ≈ 36 g	Brązowy grocik strzały; 1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragm. talerzy-płacków; 1 fragm. misy; 1 fragm. misy stożkowej; 1 fragm. naczyńia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu; ponad 250 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,5	Tabl. II,7
50	Grodzisko Dolne, pow. leżajski, stan. 22	Osada, sondaż 3A/1996	Fragment płaskiego przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, nieliczne domieszka tłuczni kamiennego i piasku, d = 5,7 cm, h = 1,7 cm	32 g ≈ 64 g	Brązowa zausznica gwoździowata; 1 fragm. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. misy stożkowej o wyodrębnionej krawędzi; 1 fragm. naczyńia wazowatego o lekko stożkowej szyjce; fragm. talerzy-płacków; 1 fragm. naczyńia garnkowego z dziurkami pod krawędzią wylewu; ponad 150 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Czopek 2007, 69, tabl. XII,6	Tabl. II,8
51	Grzęska, pow. przeworski, stan. 1	Cmentarzysko, grób 38 (popielnicowy)	Przsiłk o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnia szarobrunatna, gładka; domieszka pojedynczych ziaren tłuczni ceramicznego; d = 5,4 cm, h = 1,1 cm	?	Naczynie wazowate z dwustożkowatym brzuscem i lekko węższą szyjką; fragm. garnka zdobionego przy wylewie rzędem odcisków palców, powierzchnia zewnętrzna ze śladami obmazywania; w grobie kości kobiety w wieku <i>adultus/maturus</i> (?)	III faza	Czopek et al. 2016, 37, ryc. 2.25, 3	Tabl. IX,9
52	Jarosław, pow. loco, stan. 158	Osada, obiekt 446	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie zniszczone, szarobrunatne, w domieszkę tłuczni kamiennych, d = 6,5 cm, h = 2,2 cm	53 g ≈ 106 g	1 fragm. naczyńia z dziurkami pod krawędzią wylewu; 26 fragm. naczyńia garnkowego o wyodrębnionym dnem; 3 fragm. talerza-płacka z zachowanym otworkiem; ponad 10 fragm. różnorodnej ceramiki z domieszką naczyń o powierzchni zewnętrznej chropowatej	III faza	Czopek 2014, 69, tabl. XV II,5	Tabl. II,9
53	Jarosław, pow. loco, stan. 158	Osada, ar 49B („plant koło siatki”)	Przsiłk o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatno-czarne, gładkie, glina wyszlamowana, z drobnią domieszką tłuczni ceramicznego, d = 2,3 cm, h = 1,9 cm	8 g	5 fragm. ceramiki	III faza	Czopek 2014, 69, tabl. X,5	Tabl. XII,3
54	Jasionka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, jama 5	Przsiłk o prostokątnym przekroju poprzecznym; powierzchniami gładkimi, ciemnobrunatnymi, domieszka tłuczni kamiennego, d = 5 cm, h = 1,1 cm	31 g	Fragm. garnków jajowatych, ewentualnie tulipanowatych	III faza	Moskwa 1973, 68, tabl. II,13	Tabl. III,1
55	Kliszów, pow. mielecki, stan. 3	Osada, obiekt 32	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w domieszkę tłuczni kamiennych, d = 5,7 cm, h = 1 cm	7 g ≈ 28 g	1 fragm. misy o łukowatym profilu; 1 fragm. naczyńia garnkowego; 96 fragm. ceramiki w tym grupy technologiczne: I – 6, II – 1, t IIIA – 30, t IIIB – 55, IV – 4	III faza	Czopek 2003, 72, ryc. 14,b	Tabl. XI,8
56	Kopki, pow. niżański, stan. 3	Cmentarzysko ciałopalne KŁ, znalezisko łóżne	Przsiłk o soczewkowatym przekroju poprzecznym, barwy jasnobrunatnej, domieszka drobnego tłuczni kamiennego i piasku, d = 3,4 cm, h = 2-2,3 cm	16 g	Brak danych	III faza	Moskwa 1976, 217, ryc. 33,r	Tabl. VIII,1
57	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 26	Osada, ar 36/VIII, ćw. A	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie jasnobrunatne, chropowate, domieszka piasku i tłuczni kamiennego, d = 5 cm, h = 1,2 cm	11 g ≈ 44 g	Brak danych	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. III,2
58	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 11-16	Osada, obiekt 264/A	Przsiłk o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, barwy ceglastej, nieliczne domieszka piasku, d = 3,3 cm, h = 2,4 cm	21 g	13 fragm. ceramiki tarnobrzejskiej kultury łużyckiej m.in. z listwą plastyczną zdobioną odciskami palców	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. XII,4

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przesiłka	Waga	Zabytki współwystępujące z przesiłką	Datowanie	Literatura	Tablice
59	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 74	Osada, obiekt 43	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, nieznacznie pogrubionego z jednej strony należącego do grupy technologicznej IIIA, wykonanego z domieszki tłucznia kamiennego i ceramicznego, d = 6 cm, h = 2,5 cm	?	19 fragm. naczyń tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	I faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. V,4
60	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 74	Osada, ar 22/VIII	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, barwa jasnobrunatna, gr. tech. IIIA, w domieszkę drobnopłuczysty tłuczeń kamienny i ceramiczny z niewielką ilością młki, d = 5,3 cm, h = 1,4 cm	31 g ≈ 62 g	1 fragm. brzegu garnka jajowatego o lekko wyodrębnionym brzegu; 1 fragm. brzegu naczyń garnkowatego; 1 fragm. środkowej części talerza-płacka z odciskami plecionki; 1 fragm. brzegu naczyń garnkowatego z dziurkami pod krawędzią wylewu	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. III,3
61	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 74	Osada, ar 25/IV	Fragment glinianego przesiłki o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym, jasnobrunatny, w domieszkę tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 7 cm, h = 1,7	?	1 fragm. przydennej partii naczyń o nieznacznie wyodrębnionym dnie; 1 fragm. brzegu naczyń w typie misy lub kubka-czerpaka	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XIV,4
62	Łąka, pow. rzeszowski, stan. 26	Osada, ar 40/X, ćw. D	Fragment przesiłki glinianej, powierzchniowo barwy czarnej, w domieszkę tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = nieokreślona, h = 1,5 cm	11 g	Brak danych	III faza	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XVII,2
63	Manasterz, pow. jarosławski, stan. 6	Cmentarzysko, grób 36	Gliniany przesiłki w kształcie szpuli, h = 4 cm	?	Brak danych	III faza	Godlewski 2001, 35, tabl. VII,4	Tabl. XV,7
64	Ostrowy Tuszowskie, pow. kolbuszowski, stan. 1	osada, materiał z warstwy – ar V/B/b	Przesiłka w kształcie naczyń wazowatego z wyodrębnioną szyjką, analogie młodości; powierzchnie gładkie, brunatne; domieszka drobnego tłucznia kamiennego, d = 3,1 cm, h = 2,2 cm	15 g	1 fragm. misy z zagiętą do wewnątrz górną partią; 1 fragm. przepalonej miseczki stożkowatej albo czerpaka; 1 brzegowy fragm. naczyń wazowatego o lekko rozchylonym wylewie; 1 fragm. miseczki półkolistej lub czerpaka; 1 fragm. garnka z listwą plastyczną zdobioną odciskami palcowymi; ok. 108 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Karnas 2003	Tabl. XVI,3
65	Ostrowy Tuszowskie, pow. kolbuszowski, stan. 1	Osada, materiał z warstwy kulturowej	Przesiłka o dwustopniowym przekroju poprzecznym, d = 3,5 cm, h = 2,4 cm	?	Liczne fragm. garmków z dziurkami pod krawędzią wylewu nie całkiem przekłutych; fragm. talerzy-płacków z odciskami paznokciowymi	III faza	Czopek 1992, 177, tabl. III,3	Tabl. XIII,6
66	Ożańsk, pow. jarosławski, stan. 5	Osada, obiekt 5A, ar 6L/A	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w domieszkę tłuczeń kamienny, d = 4 cm, h = 2,2 cm	28 g	Fragm. naczyń zaliczanych do tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. VIII,3
67	Ożańsk, pow. jarosławski, stan. 5	Osada, obiekt 439A, ar 5O, C	Przesiłka o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie ciemnobrunatne, gładkie, w domieszkę widoczną niewielką ilość drobnego tłucznia kamiennego i piasku, d = 5,5 cm, h = 1,9 cm	48 g	Fragm. naczyń zaliczanych do tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. VIII,2
68	Ożańsk, pow. jarosławski, stan. 5	Osada, obiekt 443A, ar 5P/B	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, lekko szorstkie, w jednym miejscu powierzchnia gładka, w domieszkę niewielką ilość tłucznia kamiennego i ceramicznego, d = 6 cm, h = 2,5 cm	46 g ≈ 92 g	Fragm. naczyń zaliczanych do tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. III,4

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przesiłki	Waga	Zabytki współwystępujące z przesiłkiem	Datowanie	Literatura	Tablice
69	Palikówka, pow. rzeszowski, stan. 5	Osada, obiekt 571	Fragmenty glinianego przesiłki o soczewkowatym przekroju, powierzchnie barwy ceglastej, domieszka tłuczni ceramicznego i piasku, d = 7 cm, h = 1,7 cm	50 g	Brak danych	III faza	Poradyło et al. 2014, 62, tabl. XIII,4	Tabl. VIII,4
70	Piasечно, pow. sandomierski, stan. 1	Osada, działka 14	Fragment przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym, domieszka tłuczni kamiennego, powierzchnie ciemnobrunatne, d = 7 cm, h = 1,6 cm	20 g ≈ 80 g	Prawie całkowicie zachowany duży kubek ze zniszczonym uchem; 1 fragm. talerza-płacka z prostym brzegiem; 1 fragm. naczynia wazowatego o wysokiej, cylindrycznej szyjce; ponad 60 fragm. różnorodnej ceramiki	I/II faza	Czopek 1994, 41, ryc. 11,k	Tabl. III,5
71	Przeworsk, pow. loco, stan. 78	Osada, ar. 11C	Przsiłk o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, szorstkie, w domieszce tłuczeń kamienny, d = 5,9 cm, h = 1,4 cm	?	Fragm. wylewu misy profilowanej, 1 fragm. talerza-płacki, liczne fragm. naczyń tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XV,1
72	Przeworsk, pow. loco, stan. 78	Osada, ar. 12D	Przsiłk o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, szorstkie, tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 5,9 cm, h = 2 cm	?	Fragm. naczyń zaliczanych do tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XV,2
73	Przeworsk, pow. loco, stan. 78	Osada, ob. 120	Fragment glinianego przesiłki, powierzchnie brunatne, gładkie, w domieszce tłuczeń kamienny i ceramiczny, d – nieokreślona, h – nieokreślona	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XVII,3
74	Przeworsk, pow. loco, stan. 78	Osada, ar. 12C	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, szorstkie, tłuczeń kamienny i ceramiczny, d = 5,3 cm, h = 2,2 cm	?	Fragm. naczyń tarnobrzeskiej kultury łużyckiej m.in. zdobionymi dolkami palcowymi; z dziurkami pod krawędzią wylewu	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. X,5
75	Przeworsk, pow. loco, stan. 78	Osada, ar. 15D	Fragment przesiłki o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie brunatne, gładkie, w domieszce tłuczeń kamienny, d = 5,1 cm, h = 1,7 cm	?	Fragm. talerza-płacki z dolkami palcowymi; 3 fragm. naczyń zaliczanych do tarnobrzeskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. X,6
76	Pysznica, pow. stalowowski, stan. 1	Cmentarzysko, grób 594 (popielnicowy)	Fragment płaskiego przesiłki o prostokątnym przekroju poprzecznym; powierzchnie szarobrunatne, gładkie, glina z domieszką tłuczni kamiennego; d = 6,3 cm, h = 2,3 cm	?	Waza nadsańska z ornamentem przerwanym w 4 miejscach wątkiem trzech ukośnych linii odchodzących od pseudouszka, między nimi występują na przemian linie poziome i pionowe; fragm. wazy nadsańskiej z ornamentem typu K, przedzielonym układem pseudouszko (?), linie poziome ujęte w pionowe oraz 3 (?) guzki; w grobie kości osobnika płci nieokreślonej w wieku <i>iuvēnis</i> -X	III faza	Czopek 2001, 79, ryc. 8	Tabl. IV,4
77	Rozbórz, pow. przeworski, stan. 27	Osada, ob. 673	Przsiłk o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie gładkie, szarobrunatne, domieszka tłuczni kamiennego i ceramicznego, d = 6 cm, h = 2 cm	76 g	12 fragm. różnorodnych naczyń	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Muzeum Okręgowego w Rzeszowie	Tabl. III,6
78	Rozbórz, pow. przeworski, stan. 27	Osada, ob. 1712	Przsiłk gliniany z charakterystyczną dookołą listwą w połowie wysokości, powierzchnia gładka, brunatna, domieszka tłuczni kamiennego i ceramicznego, d = 3,5–3,9 cm, h = 2,2 cm	29 g	2 fragm. niewielkiego naczynia z wyodrębnionym dnem z odciskami palcowymi na brzuścu	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Muzeum Okręgowego w Rzeszowie	Tabl. XVI,6

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przesiłki	Waga	Zabytki współwystępujące z przesiłką	Datowanie	Literatura	Tablice
79*	Rozbórz, pow. prze-worski, stan. 28	Osada, obiekt 332/A	Prześlisk o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, zdobiony na żalomie krótkimi nacięciami; domieszka piasku, powierzchnie chropowate, szarobrunatne; d = 3,5 cm, h = 2,6 cm; datowany ze względu na zdobnictwo i kształt na neolit lub okres rzymski	22 g	4 fragm. ceramiki tarnobrzeskiej kultury lużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. XII,5
80	Rozbórz, pow. prze-worski, stan. 28	Osada, obiekt 373	Prześlisk o soczewkowato-prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szorstkie, brunatne, w domieszce piasek, d = 3,4 cm, h = 1,6 cm	16 g	42 fragm. ceramiki tarnobrzeskiej kultury lużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. XV,3
81	Rozbórz, pow. prze-worski, stan. 28	Osada, obiekt 411	Prześlisk o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie szorstkie, brunatno-szare, liczna domieszka piasku i tłuczni kamiennego, d = 5,1 cm, h = 1,9 cm	53 g	7 fragm. ceramiki tarnobrzeskiej kultury lużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. III,7
82	Rozbórz, pow. prze-worski, stan. 28	Osada, obiekt 1230/B	Prześlisk o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia czarno-brunatna, domieszka grubego tłuczni kamiennego, nieznaczne wypuklenie przy otworze, d = 5,9 cm, h = 1,7 cm	31 g ≈ 62 g	119 fragm. naczyń tarnobrzeskiej kultury lużyckiej m.in. zdobione dziurkami pod krawędzią wylewu	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany. Zbiory Instytutu Archeologii UR	Tabl. IV,3
83	Rzeszów, pow. loco. stan. 31	Osada, obiekt 23	Prześlisk gliniany o powierzchni gładkiej i domieszce piasku, w kształcie miniaturowego naczynia d = 4,1 cm, h = 3,7 cm	?	Fragm. wychylonych na zewnątrz wylewów naczyń; fragm. den naczyń; 7 fragm. brzuśców naczyń	III faza	Dębiec 2005, 41, ryc. 8,2	Tabl. XVI,5
84	Rzeszów, pow. loco, stan. 31	Osada, obiekt 45	Prześlisk o dwustożkowatym przekroju poprzecznym	?	1 fragm. brzuśca naczynia z plastyczną listwą na największej wydłutości; 8 fragm. brzuśców naczyń	III faza	Dębiec 2005, 41, ryc. 8,1	Tabl. XIII,3
85	Rzeszów, pow. loco, stan. 54	Osada, ar 30	Uszkodzony prześlisk gliniany, prawdopodobnie o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, jasnobrunatny, powierzchnia chropowata, d = 3,9 cm, h = 2,5 cm	25 g	1 fragm. dna naczynia o brunatnej powierzchni; 1 fragm. naczynia cienkościennego; 12 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Mitura 2004, 77, tabl. XXXIV,17	Tabl. XII,6
86	Rzeszów, pow. loco, stan. 54	Osada, obiekt 51	Niewielki prześlisk szpulowaty o brunatnej powierzchni i domieszce piasku, d = 2,3 cm, h = 1,6 cm	6 g	Fragm. talerzy-płacków; 1 fragm. dna naczynia; 1 fragm. brzuśca naczynia zdobionego liniami rytymi; 1 fragm. brzuśca naczynia o szorstkiej powierzchni zdobiony rzędem dołków palcowych; 1 fragm. brzęgu naczynia zdobionego liniami rytymi; 1 fragm. naczynia zdobionego dwoma guzkami na żalomie brzuśca; 1 fragm. stopek naczyń na pustych nóżkach; 1 fragm. misy; 1 fragm. brzuśca naczynia zdobionego rzędami dołków palcowych; 1 fragm. dna naczynia zdobionego dołkami dołków palcowych; fragmenty brzuśca i dna z jednego naczynia zdobionego rzędami dołków palcowych; 1 fragm. wylewu garnka; ponad 100 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Mitura 2004, 50, tabl. XXI,1	Tabl. XV,4

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przeszłika	Waga	Zabytki współwystępujące z przeszłikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
87	Rzeszów, pow. loco, stan. 54	Osada, obiekt 37	Fragment przeszłika o prostokątnym przekroju poprzecznym, d = 5,3 cm, h = 2 cm	?	Fragm. den naczyń; 1 fragm. brzuśca naczynia zdobionego guzikami; 1 fragm. brzegu naczynia typu garnka zdobionego pod wylewem listwą plastyczną z dołkami palcowymi; 1 fragm. talerza-placka; 1 fragm. dna misy; 2 fragm. brzuśca naczynia zdobione listwą plastyczną z dołkami palcowymi; 1 fragm. uchą taśmowatego; 1 fragm. brzuśca zdobiony dołkami palcowymi; 1 fragm. brzegu naczynia zdobionego pod krawędzią wylewu listwą z t dołkami palcowymi; 1 fragm. wylewu misy; 1 fragm. wylewu z wychyloną na zewnątrz szyjką; ponad 160 fragm. różnorodnej ceramiki	III faza	Mitura 2004, 41, tabl. XIX,1	Tabl. V,6
88	Siedliska, pow. rzeszowski, stan. 10	Osada, materiał z warstwy kulturowej	Fragment przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie barwy jasnobrunatnej, nieliczna domieszka piasku, d = 4,5 cm, h = 2,1 cm	20 g ± 40 g	Kubek o zaokrąglonym brzuścu z ornamentem ukosnych żłobków; fragm. naczyń wazowatych o lekko w rozchylonych, wysokich szyjkach; garnki o chropowatych powierzchniach i prostych wylewach; misy z szerokimi krawędziami skierowanymi do wewnątrz; czarka o wyraźnie zaznaczonej profilacji; liczne fragmenty talerzy-placków	III faza	Czopek 1992, 178, tabl. IV,4	Tabl. VIII,5
89	Siedliska, pow. rzeszowski, stan. 20	Osada, obiekt 1	Prześlík o dwustożkowatym przekroju poprzecznym, barwy jasnobrunatnej, bardzo nieliczna domieszka piasku, d = 3,6 cm, h = 2,2 cm	16 g	1 fragm. przydennej części garnka z wyodrębnionym dnem; 1 fragm. naczynia na pustej nóżce; fragm. wazy to ostrym załomie brzuśca; fragm. naczynia o ornamentyce rytej w formie zygzaków i trójkątów	III faza	Ligoda, Witek 2008, 201, tabl. I, 2	Tabl. XII,7
90	Stobierna, pow. rzeszowski, stan. 2	Osada, obiekt 40 (dołek postłupowy)	Prześlík o prostokątnym przekroju poprzecznym, domieszka drobnego tłuczka kamiennego i miki, która przybrała barwę jasnobrunatną, d = 4,5 cm, h = 1,2 cm	29 g	Brak danych	III faza	Ligoda, Słowik 2009, 357, tabl. I,2	Tabl. IV,2
91	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, obiekt 98	Prześlík o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnia gładka, szarobrunatna, domieszka piasku, d = 3,1–3,3 cm; h = 0,8 cm	7 g	2 fragm. brzegu naczynia gt IIIA1; 26 fragm. garnka o esowatym profilu, zdobionego pod krawędzią wylewu co najmniej trzema guzikami; fragm. placka glinianego; 1 fragm. profilowanej misy zdobionej poziomą linią rytą w miejscu wyodrębnienia brzegu naczynia; 9 fragm. misy profilowanej, w tym dwa ułamki dna i załomu brzuśca; 16 fragm. naczyń należących do gt IIA1, IIB1, IIIA1	III faza	Poradyło 2011, 64, tabl. II,12	Tabl. VIII,6
92	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, obiekt 203	Kulisty w kształcie prześlík gliniany, powierzchnia nierówna szarobrunatna, nieliczna domieszka piasku, d = 2 cm; h = 2,2 cm	9 g	1 fragm. wychylonego na zewnątrz brzegu czepaka; 1 fragm. brzegu naczynia gt IIB1; 1 fragm. partii przydennej naczynia gt IIA1; 24 fragm. naczyń należących do gt IIA1, IIB1, IIIA1, IIIB1, IIIC1, IVA1	III faza	Poradyło 2011, 65, tabl. III,11	Tabl. XVI,7

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
93	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, obiekt 259	Przęślik o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia szarobrunatna, gładka, domieszka drobnziarnistego tłuczka kamiennego, d=6,7 cm, h=1,7 cm	84 g	6 fragm. misy półkulistej gt IIA1; 8 fragm. misy profilowanej; 1 fragm. brzegu naczyń gt IIA1; 1 fragm. brzegu naczyń wazowatego gt IIB1; 1 fragm. garnka o esowatym profilu zdobionego pod krawędzią wylewu trzema masywnymi guzami; 1 fragm. garnka jajowatego; 2 fragm. taśmowatego ucha kubka albo czerpaka; fragm. misy profilowanej; 1 fragm. placza glinianego; fragm. profilowanej misy zdobionej parami guzków na załomie, grupami skośnych kresów rytych w górnej partii brzuśca powyżej załomu oraz poziomą linią rytą podkreślającą wyodrębnienie szyjki naczyń; 1 fragm. rozchylonego na zewnątrz brzegu garnka zdobionego masywnym guzem pod krawędzią wylewu; fragm. garnka zdobionego guzkami w miejscu wyodrębnienia brzegu naczyń; 1 fragm. brzegu naczyń wazowatego; 1 fragm. wychylonego na zewnątrz brzegu naczyń; 1 fragm. nasady ucha czerpaka albo kubka; fragm. misy albo kubka, zdobione skośnymi żłobkami powyżej załomu dwustożkowatego	III faza	Poradyło 2011, 71, tabl. IX,1	Tabl. IV,1
93	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, obiekt 259	Przęślik o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia szarobrunatna, gładka, domieszka drobnziarnistego tłuczka kamiennego, d=6,7 cm, h=1,7 cm	84 g	brzuśca; fragm. dwustożkowatej misy o brzegu zagętym do środka; 1 fragm. placza glinianego; 1 fragm. partii przydennej naczyń; ponad 130 fragmentów różnorodnej ceramiki tarnobzeskiej kultury lużyckiej	III faza	Poradyło 2011, 71, tabl. IX,1	Tabl. IV,1
94	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 1	Osada, ar 590/130	Fragment glinianego przęślika o wypukło-wklęsłym przekroju poprzecznym, powierzchnia gładka, szarobrunatna, domieszka tłuczka kamiennego, d = 6 cm, h = 1,7 cm	11g	1 fragm. załomu brzuśca naczyń wazowatego gt IIA1; 1 fragm. brzegu garnka gt IIB1	III faza	Poradyło 2011, 73, tabl. XI,18	Tabl. XIV,6
95	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 4	Osada, materiał z warstwy – ar 11F	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnie barwy jasnobrunatno, w domieszkę grubość tłuczeń kamienny, d = 5,2 cm, h = 1,4 cm	18 g ≈ 36g	Brak danych	III faza	Hozer 2009, 344, tabl. XVII,3	Tabl. IV,6
96	Terliczka, pow. rzeszowski, stan. 5	Osada, obiekt 299	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, barwy ciemnobrunatnej, w domieszkę tłuczeń ceramiczny i piasek, d = 5,7 cm, h = 2,2 cm	28 g ≈ 56g	1 fragm. wylewu garnka tulipanowatego	III faza	Hozer 2009, 344, tabl. XVII,7	Tabl. IV,7
97	Trójcyzce, pow. przemyśl, stan. 1	Cmentarzysko materiał grupy tarnobzeskiej z warstwy z ćwiartki 24	Fragment glinianego przęślika o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym, ściętego z jednej strony, powierzchnie szarobrunatne z ciemnoszarą plamą, gładkie, niewielka ilość domieszki tłuczka ceramicznego, d = 4 cm, h = 1,1 cm	?	Brak danych	III faza	Poradyło 2001, 91, tabl. XIV,4	Tabl. XIV,5

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przeszłika	Waga	Zabytki współwystępujące z przeszłikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
98	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Grób ciałopalny po- pielnicowy 159	Prześlik o prostokątnym przekroju po- przecznym, powierzchnia szarobrunatna z czarną plamą, nieco szorstka, domiesz- ka tłucznia ceramicznego i miki; d = 4,8 cm, h = 1,6 cm	?	Częściowo zachowana popielnica (brak brzęgu), dwu- stożkowate naczynie wazowate o wyodrębnionym dnie + przepalone kości	III faza	Poradyło 2001, 85, tabl. XI,6	Tabl. X,8
99	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Obiekt rowkowy z materiałami gru- py tarnobrzezkiej	Fragment przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie szar- obrunatne, gładkie, domieszka tłucznia kamiennego i miki; d = 3,7 cm, h = 1,8 cm	?	1 fragm. misy o brzęgu zgietym do środka; 1 fragm. naczynia wazowatego o stożkowatej szyjce; 1 fragm. misy profilowanej; 1 fragm. taśmowatego ucha; 1 fragm. brzęgu garnków z dziurkami pod krawę- dźką wylewu; 1 fragm. talerza płacka; 1 fragm. płyt- kowej miseczki o prawie pionowym brzęgu, zdobiony na załomie podłużnym, ukośnie nalepionym guz- kiem; liczne fragm. garnka jajowatego o lekko roz- chylonym brzęgu, zdobionego co najmniej dwoma krótkimi, poziomymi listewkami z misieczkowaty- mi zagłębieniami pośrodku; częściowo zachowany garnek o tulipanowatej formie, zdobiony guzkiem pod rozchylonym brzegiem; kilkanaście fragm. misy o brzęgu minimalnie zgietym do środka, zdobio- nej na załomie guzkami	III faza	Poradyło 2001, 88, tabl. XII,13	Tabl. X,7
100	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Cmentarzysko, ma- teriał grupy tarno- brzeskiej z warstwy z ćwiartki 7	Fragment płaskiego, glinianego kółka z otworem pośrodku (prześlik o prostokąt- nym przekroju poprzecznym?), powierzch- nie szarobrunatne, szorstkie, duża ilość do- mieszki tłucznia kamiennego i miki; d = 7 cm, h = 1,2 cm	?	1 fragm. naczynia zdobiony płaskim guzkiem- -zgrubieniem, pośrodku którego jest zagłębienie; 1 fragm. brzusca naczynia zdobiony parą guz- ków; 1 fragm. brzęgu garnka z dziurkami i pod krawędzią wylewu; 1 fragm. naczynia wazowate- go o stożkowatej szyjce; 1 fragm. brzęgu naczynia z dziurkami pod karbowaną krawędzią wylewu; 1 fragm. naczynia o rozchylonej na zewnątrz szyjce; 1 fragm. brzusca garnka zdobiony poziomą listwą plastyczną z dołkami	III faza	Poradyło 2001, 88, tabl. XII,24	Tabl. V,7
101	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Cmentarzysko, ma- teriał grupy tarno- brzeskiej z warstwy z ćwiartki 7	Fragment przeszłika glinianego, po- wierzchnia szarobrunatna, gładka, do- mieszka tłucznia ceramicznego i ka- miennego, d = 4,8 cm, h niezachowana; ze względu na uszkodzoną jedną po- wierzchnię nie można określić kształtu przekroju poprzecznego przeszłika	?		III faza	Poradyło 2001, 88, tabl. XII,25	Tabl. XVII,4
102	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Cmentarzysko, ma- teriał grupy tarno- brzeskiej z warstwy z ćwiartki 10	Większy fragment przeszłika o prostokąt- nym przekroju poprzecznym, zdobionego nacinaniem wokół otworu; powierzchnia szarobrunatna i szara, gładka, domieszka tłucznia kamiennego; d = 5 cm, h = 1,4 cm	?	Fragm. brzusca naczynia zdobiony guzkiem z doł- kiem pośrodku; 1 fragm. brzęgu garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. naczynia wazowa- tego o stożkowatej szyjce; 1 fragm. garnka jajowatego z dziurkami pod krawędzią wylewu	III faza	Poradyło 2001, 88, tabl. XII,33	Tabl. VI,1
103	Trójczyce, pow. prze- myski, stan. 1	Cmentarzysko, ma- teriał grupy tarno- brzeskiej z warstwy z ćwiartki 12	Dwa fragmenty przeszłika o soczewkowa- nym przekroju poprzecznym, powierzchnie szarobrunatne, gładkie, domieszka drob- niutkiej miki, d = 4,7 cm, h = 1,8 cm	?	1 fragm. łukowato wygiętego drutu brązowego o ula- manyh obu końcach, fragm. partii przydennej garnka	III faza	Poradyło 2001, 90, tabl. XIII,6	Tabl. V,5

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
104	Trójczyce, pow. przemyśki, stan. 1	Cmentarzysko, materiał grupy tarnobrzeskiej z warstwy z ćwiartki 12	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia szarobrunatna, nieco szorstka, domieszka tłuczni kamiennego i ceramicznego, d = 4,3 cm, h = 1,9 cm	?		III faza	Poradyło 2001, 90, tabl. XIII,7	Tabl. VI,2
105	Trójczyce, pow. przemyśki, stan. 1	Cmentarzysko, materiał grupy tarnobrzeskiej z warstwy z ćwiartki 29	Przęślik o prostokątnym przekroju poprzecznym, powierzchnia szarobrunatna z ciemnoszarą plamą, gładka, ale bardzo nierówna, domieszka tłuczni ceramicznego, d = 4,8 cm, h = 1,3 cm	?	Brak danych	III faza	Poradyło 2001, 91, tabl. XIV,8	Tabl. VI,3
106	Trójczyce, pow. przemyśki, stan. 1	Cmentarzysko, materiał grupy tarnobrzeskiej znalezione na powierzchni	Dwa wyklejone fragmenty przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnia jasnobrunatna, gładka, domieszka tłuczni ceramicznego, d = 5,1 cm, h niezachowana	?	Brak danych	III faza	Poradyło 2001, 91, tabl. XIV,19	Tabl. X,9
107	Trójczyce, pow. przemyśki, stan. 1	Cmentarzysko, materiał grupy tarnobrzeskiej znalezione na powierzchni	Fragmentarycznie zachowany przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym z uwypukleniem przy otworze, powierzchnia szarobrunatna z ciemnoszarą plamą, gładka, domieszka miki i pojedynczych ziaren tłuczni ceramicznego, d = 3,9 cm, h niezachowana	?	Brak danych	III faza	Poradyło 2001, 91, tabl. XIV,23	Tabl. XI,1
108	Trzęsówka, pow. kolbuszowski, stan. 1	Cmentarzysko ciałopalne KŁ, grób 55	Przęślik z podwójnie lejkowatym otworem, smukły, profil nawiązujący do naczyń o ostro załamanym brzuscu, przechodzącym w łukowato zwężającą się szyjkę, powierzchnia gładka brunatna, h = 4 cm, analogie miłogradzkie	?	Przęślik współwystępował razem z naczynkiem miniaturowym, brązowym skrzętem i kołczykiem gwoździowatym odkryty w mocno spękanej popielnicy z przepalonymi kośćmi, która nakryta była ułamkami misy	III faza	Moskwa 1971, 20, tabl. VI,16	Tabl. XVI,2
109	Trzęsówka, pow. kolbuszowski, stan. 2	Osada, jama 75	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, ornament w postaci dookólnych linii rytych, barwa ceglasta, w domieszce tłuczeń kamienny i piasek, d = 4,8 cm, h = 1,6 cm	12 g ≈ 24 g	Brak danych	III faza	Moskwa 1976, 313, ryc. 74,m	Tabl. VIII,8
110	Trzęsówka, pow. kolbuszowski, stan. 2	Osada, jama 12	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, d = 6,4 cm, h = 1,6 cm	?	Brak danych	III faza	Moskwa 1976, 313, ryc. 74,n	Tabl. VIII,7
111	Turbia, pow. tarnobrzeski, stan. 2	Osada, jama 8	Przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym ze zgrubieniami po obu stronach przy otworze, d = 5 cm, h = 2,1 cm	?	Brak danych	III faza	Moskwa 1976, 317, ryc. 77,i	Tabl. XI,4
112	Wietlin III, pow. jarosławski, stan. 1	Cmentarzysko, wybrany materiał z ćwiartki 14	Gliniany przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym; powierzchnia wygładzona, sporadyczna ilość domieszki przepalonej ceramiki; d = 5 cm, h = 2,5 cm	?	1 fragm. brzegowej partii naczyń z otworkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. brzusca naczyń zdobionego listwą plastyczną, karbowaną dołkami palcowymi; uszkodzone naczynko miniaturowe w formie wazki ze zwężającą się częścią górną; 1 fragm. dolnej partii naczyń na wysokiej, wyodrębnionej nóżce	III faza	Kostek 1991, 32, tabl. XVIII,5	Tabl. XI,2

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
113	Wietlin III, pow. jaro-sławski, stan. 1	Cmentarzysko, wybrany materiał z ćwiartki 16	Przęślik o prostokątnym przekroju poprzecznym z krawędziami zdobionymi obustronnie, wgnieceniami paznokciowymi; mała ilość drobnego tłuczka i sporych ceramiki; d = 4,3 cm, h = 1,8 cm	?	1 fragm. partii przybrzeżnej naczyń z otworkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. przydennej partii naczyń z wysoką, wyodrębnioną stopką; 1 fragm. górnej partii naczyń z otworkami pod krawędzią wylewu; 1 fragm. partii przybrzeżnej naczyń zdobionych pod krawędzią poziomo wydłużonymi zgrubieniami skośnie karbowanymi; 1 fragm. brzośca naczyń zdobionego nalepianą listwą plastyczną, karbowaną dolkami palcowymi; częściowo zachowany garnek esowaty z otworkami pod krawędzią; częściowo zachowana miska z ostrym załomem brzośca	III faza	Kostek 1991, 32, tabl. XVIII, 8	Tabl. VI, 4
114	Wietlin III, pow. jaro-sławski, stan. 1	Cmentarzysko, wybrany materiał z ćwiartki 17	Fragment przęślika o dwuściżkowatym przekroju poprzecznym, spłaszczony; mała ilość drobnego tłuczka, d = 3,7 cm, h = 1,6 cm	?	1 fragm. przybrzeżnej partii naczyń z otworkami pod krawędzią wylewu nie przekutymi na wylot; 1 fragm. górnej partii naczyń zdobionego ornamentem sznurowym, ułożonym w poziomych, podwójnych pasmach oraz rzędem niezbyt głębokich nacięć rozmieszczonych na lekkim zgrubieniu; częściowo zachowana, miska miniaturowa z wyodrębnionym dnem; częściowo zachowane miniaturowe naczynko w formie głębokiej łyzeczki z t maszynym uchwytem	III faza	Kostek 1991, 33, tabl. XIX, 3	Tabl. XIII, 5
115	Wola Mała, pow. łódzki, stan. 1	Osada, obiekt 154 A	2 fragmenty przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, powierzchnie gładkie, zniszczone, ceglano-szare, przełom dwubarwne, domieszka średnioziarnistego tłuczka kamiennego i średniej wielkości okruszyny szlamu, na powierzchniach i w przełomach widoczne liczne, srebrzyste połyskujące ziarna mineralne, d = 5 cm, h = 1,6 cm	16 g ≈ 32 g	3 fragm. głębokiej misy o łukowatym profilu i prostym brzegu; 2 fragm. naczyń garnkowych z odciskiem palcowym; 1 fragm. talerza-płacki; 1 fragm. naczyń garnkowych z mocno wyodrębnionym dnem; ponad 16 fragm. ceramiki tarnobrzeżskiej kultury łużyckiej	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX, 1
116	Wola Mała, pow. łódzki, stan. 1	Osada, obiekt 211 B	Prawie w całości zachowany przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, barwa jasnobrunatna, powierzchnie szorstkie, szaro-brunatne, domieszka średnioziarnistego tłuczka kamiennego, d = 5,6 cm, h = 1,7 cm	46 g	Fragm. talerza-płacki; 1 fragm. brzośca naczyń zdobionych listwą plastyczną z dolkami palcowymi	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX, 2
117	Wola Ręczycka, pow. tarnobrzeżski, stan. 1	Osada, jama?	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, barwa jasnobrunatna, nieliczna domieszka piasku, d = 4 cm, h = 1,7 cm	6 g ≈ 18 g	Brak danych	III faza	Moskwa 1976, 330, ryc. 85, d	Tabl. IX, 3
118	Zabłotce, pow. jaro-sławski, stan. 2	Osada, obiekt 575	Przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, d = 5,3 cm, h = 2,3 cm	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX, 4
119	Zabłotce, pow. jaro-sławski, stan. 2	Osada, obiekt 576	Przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, zachowany prawie w całości, d = 4,3 cm, h = 1,8 cm	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX, 5

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przęślika	Waga	Zabytki współwystępujące z przęślikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
120	Zabłotce, pow. jaro-sławski, stan. 2	Osada, obiekt 295	Przęślik o soczewkowatym przekroju poprzecznym, d = 2 cm, h = 0,9 cm	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX,7
121	Zabłotce, pow. jaro-sławski, stan. 2	Osada, obiekt 740	Fragment przęślika o prostokątnym przekroju poprzecznym, d = 5,3 cm, h niezachowana	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IV,5
122	Zabłotce, pow. jaro-sławski, stan. 2	Osada, obiekt 1440	Fragment przęślika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, d = 5,3 cm, h = 1,9 cm	?	Brak danych	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	Tabl. IX,6
123	Zamiechów, pow. jaro-sławski, stan. 18	Osada, obiekt 496	Fragment szpulowanego przęślika glinianego; powierzchnie szarobrunatne, gładkie, w glinie domieszka tłucznia ceramicznego, 2,8 cm, h uszkodzona	22g	Fragn. garnka z dziurkami pod krawędzią wylewu; 1 fragn. słabo wyodrębnionego dna naczyń; fragn. naczyń garnkowatych o powierzchniach zewnętrznych chropowatych; fragn. garnka z dziurkami pod krawędzią i listwą plastyczną z odciskami palcowymi w górnej części brzuśca; fragn. małego naczynka garnkowatego z dziurkami pod krawędzią, zdobionego w górnej partii jacyami się w poziomy watek; 1 fragn. misy albo pucharka z krawędzią zagiętą do wnętrza; zdobionej ukośną listwą (zeberkiem) pomiędzy wylewem a maksymalną wydutością brzuśca; 1 fragn. misy albo pucharka na pustej nóżce; 1 fragn. talerza-placka; fragn. górnej partii naczyń z dziurkami pod krawędzią wylewu	III faza	Czopek, Bronowicki, Podgórska-Czopek 2015, 84, ryc. 3.48.6	Tabl. XV,6
124	Zamiechów, pow. jaro-sławski, stan. 18	Osada, obiekt 753	Mały, szpulowaty przęślik gliniany, powierzchnie szarobrunatne, miejscami czarne, bardzo dobrze wygładzone, w domieszkę tłuczeń ceramiczny; d = 2,5 cm, h = 2,6 cm	14g	3 fragn. kości: dwie należące do bydła, jedna nierozpoznana; 3 bryłki polepy	III faza	Czopek, Bronowicki, Podgórska-Czopek 2015, 99, ryc. 3.60.12	Tabl. XV,5
125	Zamojsce, pow. jaro-sławski, stan. 9	Osada, ar 4/20, ćw. A	Drobny fragment przęślika glinianego; powierzchnie jasnobrunatne; zniszczone; w domieszkę tłuczeń ceramiczny; d = 5-5,5 cm	?	1 fragn. ceramiki gt IVA1; 1 fragn. ceramiki gt IIIA2	?	Badania autostradowe; materiał niepublikowany	-
126	Zawada, pow. staszowski, stan. 1	Osada (ok. 50 sztuk)	Przęślik o dwustożkowatym przekroju poprzecznym z zagłębieniem przy otworze, d = 3,5 cm, h = 2 cm	?	Zabytki zw. z metalurgią; fragn. naczyń z dziurkami pod krawędzią wylewu; fragn. naczyń zdobione listwami plastycznymi z dolkami palcowymi biegnące poniżej krawędzi wylewu; fragn. misy o esowatym profilu o większej wydutości brzuśca od średnicy wylewu; pucharki na pustej nóżce; czerpaki typu półkolistego z dnem wgiętym do środka z szerokim łasnowatym uchem; fragn. naczyń sitowatych i miniaturowych; liczne fragn. talerzy-placków; fragment antropomorficznej figurki	III faza	Chomentowska 1989, 339, tabl. III,8	Tabl. XIII,4
127	Zawada, pow. staszowski, stan. 1	Osada	Przęślik o prostokątnym przekroju poprzecznym, zachowany w całości z uwypukleniem przy otworze z jednej strony, kółko do wózków kultowych?, d = 6,25 cm, h = 1,5 cm	?		III faza	Chomentowska 1989, 339, tabl. III,12	Tabl. VI,5

Nr	Stanowisko	Rodzaj stanowiska	Cechy przeszłika	Waga	Zabytki współwystępujące z przeszłikiem	Datowanie	Literatura	Tablice
128	Zawada, pow. staszowski, stan. 1	Osada	Fragment przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, kółko do wózków kultowych?, d = 4,75 cm, h = 1 cm	?		III faza	Chomentowska 1989, 339, tabl. III,13	Tabl. XI,3
129	Zawada, pow. staszowski, stan. 1	Osada	Przėsłik w kształcie naczynia o powierzchni 11 niączej, barwy czarnej, analogie w kulturze miłogradzkiej, h = 2,75 cm	?		III faza	Chomentowska 1989, 339, tabl. III,11	Tabl. XVI,4
130	Zaborcze, pow. mielecki, stan. 1	Osada, wykop I	Fragment przeszłika o prostokątnym przekroju poprzecznym, d = 5,6 cm, h = 1,7 cm	?	1100 fragm. naczyń (większość z garnków jajowatych o powierzchni chropowatej; wśród nich karbowane na krawędzi, 56 fragm. brzuśców zdobionych listwą karbowaną dołkami palcowymi, 2 fragm. brzuśca zdobione guzkami oraz ok. 40 fragm. wylewów, kilka z nich zdobionych listwą karbowaną bądź dołkami palcowymi; 20 fragm. naczyń wazowatych powierzchniami gładzonymi, 4 fragm. zdobione grupami skośnych linii rytymi i 5 z tzw. ornamentem „pseudosnurowym”; fragm. mis, profilowanych, półkulistych, sporadycznie z wypchniętym do wewnątrz dnem i ok. 280 różnej wielkości fragm. placków-talerzy), fragm szpuli glinianej	III faza	Blajer 1984, 209, tabl. I,20	Tabl. VI,6
131	Zaborcze, pow. mielecki, stan. 1	Osada, wykop I	Fragment przeszłika o soczewkowatym przekroju poprzecznym, d = 3,8 cm	?		III faza	Blajer 1984, 209, tabl. I,21	Tabl. XI,6

An attempt at typological classification of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture

Summary

The article deals with the issues of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture. It is a category of artefacts closely related to the textile manufacturing, but still quite often marginalized by archaeologists in the studies of the excavation materials. It is probably the effect of their commonness and obvious purpose. They are usually mentioned in short in the form of descriptions and figures. The article presents the first attempt at typological classification of clay spindle whorls of the Tarnobrzeg Lusatian culture, which was developed on the basis of the variability of the shapes of cross-sections of spindle whorls. In that way it was possible to distinguish eight basic types – spindle whorls with a rectangular cross-section (type I), spindle whorls with a lenticular cross-section (type II), spindle whorls with a biconvex cross-section (type III), spindle whorls with a plano-convex cross-section (type IV), spindle whorls with a convexo-concave cross-section (type V), spindle whorls with a lenticular-rectangular cross-section (type VI), spool-shaped spindle whorls (type VII) and miniature vessel shaped spindle whorls (type VIII). The material scope of the present research includes the finds of 129 spindle whorls coming from 41 sites of the Tarnobrzeg Lusatian culture. The analysed category of artefacts includes items discovered both at settlement and sepulchral sites, however, it should be noted that the items recorded in the second context are much rarer.

The conclusions drawn from the research presented in the article are the issue of standardizing and systematizing the descriptions of spindle whorls in archaeological publications. In general, the descriptions should take into account the following data: the shape of the cross-section, the diameter, the height measured at the opening, the weight and any features visible on the external surfaces of the spindle whorls in the form of ornaments or damage. The secondary features are colour and an admixture tempering the clay. All the above-mentioned parameters allow us to obtain a relatively complete image of an individual item and therefore they are helpful for archaeologists whose field of interest is prehistoric textiles. Moreover, remarkably valuable information is also the listing of this category of artefacts together with the materials found in a given feature, which allows drawing conclusions regarding their chronology. In addition, the article discusses the issues in the broadest possible range, aimed at presenting and developing various aspects related to spindle whorls. Due to detailed analyses, it has been proved that the spindle whorls can be a starting point for research on the importance of spindle whorls as a source for analysing and reconstructing the weaving of the population of the Tarnobrzeg Lusatian culture, research on the chronology and cultural relations of the described taxonomic unit as well as research on its rituals and social structures.